BIZITZA OSOA ZAINTZEN

ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEEN ERRETIRO DUINERAKO ESKUBIDEA

OXFAM Intermón

"*Bizitza osoa zaintzen. Etxeko eta zaintzako langileen erretiro duinerako eskubidea*" gure egunen historiaren bidegurutzean kokatzera dator. Bizitza sostengatzen duten eguneroko ekintzen garrantzia jakin gabe eraikitako errealitatearen ispiluaren aurrean jarriko gaitu, etxeko eta zaintzako emakume langileen bizitzei, desirei eta minei arretarik jarri gabe nahiz eta, euren eguneroko lanari esker, herrialde honetako hainbat eta hainbat emakume eta gizonen ametsak eta bizitzak garatzea posible egin.

Dado jolasa bailitzan, XXI. Mende mitikoaren lehen 25 urteak igaro ondoren, ikusiezina azaleratu egin da, "unea ez zelako" ezabatzen joan ginena. Bada, jokaldiz jokaldi, agerian jarri da, beste inoiz baino gehiago, gizarteak zein lekutan kokatzen dituen bizitza osoan bizitzaren sostengurako funtsezkoa den lana egin izan duten etxeko eta zaintzako emakume langileak, eta gaur egun, lan-bizitzaren amaieran, ziurgabetasunak, prekarietateak eta bakardadeak markatutako erretiroari aurre egin behar diote.

Une zehatz horretan bi gauza berezi elkartuko dira. Lehenik eta behin, lan-bizitzaren azken tarteari begiratuz gero, 55 urtetik gorakoenean, atzerritar edo jatorri migratua dutenen eta espainiarren arteko aldea orekatu egiten da -%53 atzerritar edo jatorri migratukoak eta %47 espainiarrak- nahiz eta arlo honetan orokorrean atzerritarrak edo jatorri migratua dutenak gehiengoa izan (%69).

Bigarren, zahartutako gizarte honetan, etxeko eta zaintzako enpleguari eusten biztanleria aktiboaren adin zaharrenetako tarteko emakume andana dago gehienbat. 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileak arloaren %30a dira, beste edozein lan arloren oso gainetik. Hala bada, gorputza atsedena eskatzen hasten denean, emakume asko behartuta izaten dira lanean jarraitzen pentsioa ziurtatu ahal izateko.

Argazki honekin, txosten honen irakurketak zenbaki eta estatistiken bidetik eramango gaitu, baina, batez ere, lagungarri izango digu ezagutzeko, lan ibilbidearen bitartez, etxeko langile horien bizitzak, jaioberri zen demokrazian eta euren gizarte mailagatik etxeko lanera sartu zirenak eta berrogei urte itxaron behar izan dutenak eskubideren bat lortu ahal izateko.

Langile migratuen bizitzak ere bai, mende honen hasieran iritsi zirenak familia ardurak eta zorrak motxilan eramanda, eta etxeko lanera sartu ziren Atzerritartasun Legeak ezarritako urte luzetan ezinikusiak izateko mandatupean. Unibertso hau ikuspegi honekin begiratzeak lagunduko digu ulertzen orrialde hauetan lantzen den gaia: Etxeko eta zaintzako langileen erretiro duinerako eskubidea politika publiko eta gizarte justiziaren kontu dira, baina batez ere, larrialdi egoera.

Etxeko eta zaintzako langileek beren lan-ibilbidearen azkenetan jasaten duten egoera, historikoki lan erreproduktiboa baztertu duen gizarte antolamenduaren ondorioa da, garrantzia kenduta eta ardura emakumeen gain utzita. Horrela bada, euren bizitzan zehar urteak betetzen joan ziren saltoka prekarietate, behin-behinekotasun eta partzialtasunak irudikatutako eskenatokian, gaur egun erretiroa "erregimen bereziaren" neurriko kortsean lantzen delarik herrialdeko beste langile guztiekin alderatuta sekula ez berdin.

Txosten berri honetan, Oxfam Intermónek gogora dakar etxeko eta zaintzako langileen pentsioen arazoa lotuta egon behar dela lan-ibilbidean metatutako desberdintasun eta eskubide ezaren erreparazio eta aitortza politikekin emakumeak lan merkatutik kanporatze duina bermatzeko. Etxebizitza publikoen politikatan arlo hau kontutan hartzeko beharra ere azaltzen du, dituen ezaugarri bereziengatik, autonomia pertsonala eta bizitegi egonkortasuna bultzatzeko erkide autonomiko guztietako etxeko eta zaintzako langileen sare eta elkarteek eskatu bezala. Guzti hori, ahaztu gabe zaintza eredu publiko eta unibertsala, bidezko eta erantzunkiderantz jo behar dela, zeinetan mendekotasuna duten pertsonen ongizatea eta autonomia, gizalegezko, aitortutako eta balio profesionalagatik eta bizitzaren sostengurako duen funtsezkotasunagatik behar besteko soldata izango duen lanarekin bat etorriko diren.

Silvia Carrizo Fernández
Asociación Malen Etxea, Mujeres Inmigrantes.

AURKIBIDEA

LAN-MERKATUAN BIZITZA DUINIK BERMATZEN EZ DUEN ARLO IKUSEZINA 04

LABURPEN EJEKUTIBOA 06

1. PREKARIETATEA, ZAHARTZEA ETA MIGRAZIO-ERRELEBOA: ARLOAREN EGITURA ETA DINAMIKAK 14

1.1. ETXEKO ETA ZAINTZA-LANAREN ERRADIOGRAFIA ESPAINIAN: TANTAKA AITORTUTAKO ESKUBIDEAK, EGITURAZKO PREKARIETATEAREN AURREAN 14

1.2. ETXEKO ETA ZAINTZA-LANAREN ARLOAREN ZAHARTZE PROGRESIBOA ETA MIGRAZIO-ERRELEBOA 16

2. 55 URTEKO ATALASEA ETXEKO ETA ZAINTZA LANGILEEN LAN-IBILBIDEAN 18

2.1. PREKARIETATEAREN TRIANGELUA: INFORMALTASUNA, BEHIN-BEHINEKOTASUNA ETA PARTZIALTASUNA 18

2.2. HAUTSI ARTE ZAINTZEA: METATUTAKO HIGADURA ETA AITORTU GABEKO GAIXOTASUNAK. 22

2.3. BIZITZA SOKA BATEN GAINEAN: EGUNEROKO UKOAK, ETXEBIZITZARIK ETA AURREZKIRIK GABE 25

3. ZAIN ZAHARRAREN USAINAK: ERRETIROA ETXEKO ETA ZAINTZA-LANEAN 32

3.1. ERRETIRO-ADINERA IRISTEA: HIRU AGERTOKI POSIBLE 33

3.2. ERRETIROA IRUDIKATZEA: BELDURRAREN ETA ITXAROPENAREN ARTEAN 39

3.3. ERRETIROA DUINTZEA: OINARRIZKO ESKUBIDEAK FUNTSEZKO ARLO BATERAKO 49

4. GOMENDIOAK 52

5. METODOLOGIA ETA ERANSKINAK 62

LAN-MERKATUAN BIZITZA DUINIK BERMATZEN EZ DUEN ARLO IKUSEZINA

Azken urteotan gure herrialdeko adierazle makroekonomikoek ekonomiaren hobekuntza iraunkorra azaltzen dute[1] Aitzitik, begirada etxeetara bueltatzean, oso bestelakoa da errelatoa: **Espainiako populazioaren zati handi bat prekarietatean harrapatuta dago**, nahikoak ez diren soldatekin eta duintasuna bermatzen ez duten enpleguekin[2].

Ordea, prekarietateak ez ditu pertsona guztiak berdin jotzen. **Espainiako lan-merkatuaren gabezia estrukturalek** -soldata baxuko eta prestakuntza gutxiko enpleguak, partzialtasun tasa handiekin- gehiago jotzen ditu profil zehatz batzuk, hala nola emakumeak eta pertsona migratuak[3].

Vivir la Desigualdad, Oxfam Intermónen desberdintasun anitzei buruzko bigarren inkestaren (2025) datuen arabera[4]; **%32,7 emakumek uste du bere diru-sarrerak ez direla nahikoa bizitza duina izateko,** gizonekiko 6 puntu gehiago (%26,6). Portzentaia **%42,28 atzerriko jatorria duten emakumeen artean.**

Soldaten mugei etxebizitza krisia gehitu behar zaie, azken urteetan gaitasuna izugarri murriztu duena etxe askotan aurreztutakoa. Oxfam Intermónen datuen arabera (2025), **krisi honek Espainiako %45 biztanleri eragiten dio eta bereziki alokairutik bizi direnei[5].** Berriro ere, emakumeak eta pertsona migratuak daude arazo hau gehien jasaten dutenen arten alokairuan bizi direlako gehienbat[6].

Testuinguru horretan, zuzeneko kontratazio bidezko etxeko eta zaintzako enpleguak hainbat desberdintasun biltzen ditu. Etxe partikularren esparruan ematen da, historikoki babesgabetasuna normalizatu duena gainerako soldatapekoenak baino baldintza okerragoak ezartzen dituen araudi espezifikoaren bidez, Etxeko Enpleguaren Sistema Berezia, hain zuzen. Gainera, oso sektore feminizatua da, langile asko dituena migratzaileak, horietako asko arrazializatuak, zeinetan diskriminazio arrazista eta sexista modu gurutzatuan operatzen duten.

Oxfam Intermónek 2025ean aurkeztutako *Trabajo invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España* txostenak[7] dionez, azkenaldian legezko aurrerapenik egon bada ere[8], arloa osatzen duten miloi erdi pertsona baino gehiagok, funtsezko zainketa zuzenean eta ez zuzenean dihardutenek, **soldata eskasak, partzialtasun handia, lan informala eta gizarte babes ahularekin jarraitzen dute**.

Ez da kasualitatea **etxeko hamar langiletik hiru etxe pobreetan bizitzea**, sektore guztien %12 baino askoz gehiago[9]. Lanaldi luzeak atsedenik eta oporrik gabe lan eginda ere, diru-sarrerak ez dira iristen oinarrizko beharrak asetzeko, hala nola produktu freskoak erosteko, argiaren faktura lasaitasunez ordaintzeko edo dentistarengana joateko.

Txosten honek beste geruza bat gehitzen dio analisiari**, fokua laneko adinaren goiko muturrean jarriz: etxeko eta zaintzako 55 urtetik gorako langileak**. Tarte horretako emakume langileentzat, metatutako lan-prekarietateak eta materialak etorkizuneko aukerak modu erabakigarrian baldintzatzen hasi dira. Gainera, une horretatik aurrera, higadura fisikoa nabarmenago bihurtzen da, eta, aldi berean, lan-oztopo berriak agertzen direlarik, hala nola adinagatiko diskriminazioa

Horretarako, ikerketa-prozesu mistoa egin da. Alde batetik, lehen fase kualitatiboan, **4 talde fokal egin ziren eta 9 elkarrizketa sakon** 55 urtetik gorako eta erretiratuak dauden etxeko eta zaintzako langileekin. Bestalde, **bigarren mailako datu estatistikoen azterketan** oinarritutako fase kuantitatiboa (Lan Bizitzen Continuuma, Gizarte Segurantzako Areto Segurua eta Biztanleria Aktiboaren Inkesta-EIN), bai eta **55 urtetik gorako sektoreko 205 langileri zuzendutako online inkesta** bidez sortutako datuak.

Txostena **lau bloke handitan** antolatuta dago. Lehenik eta behin, **etxeko eta zaintzako enpleguaren erradiografia** eskainiko da. Bigarren blokeak **55 urtetik gorako emakume langileengan jarriko du arreta**, eta adin horretatik aurrera, lan-baldintza txarrak, osasunaren narriadura eta prekarietate materiala areagotu egiten direla azalduko du. Hirugarren blokeak **erretiroa hartzeko ibilbideak** eta irudikapenak aztertuko ditu. Azkenik, etxeko eta zaintzako langileen **lan eta erretiro-baldintza duinak bermatzera bideratutako hainbat gomendiorekin** amaituko da txostena.

Emaitzek erakusten dutenez, **etxeko eta zaintzako enpleguak dituen prekarietatea eta desberdintasunak erretiroaren unera eramaten dira zuzenean**. Arloaren barruan ibilbide desberdinak egon arren, Espainian 55 urtetik gorako emakumezko langileen artean araua lan-ezegonkortasuna da oraindik ere. Erretiro-adina atzeratzea, pentsio baxuak edo existitzen ez direnak aurreikustea eta baldintza nekagarrietan lan egiteko gorputz agortuak dira lanaren "saria".

Oxfam Intermonen defendatzen dugu desberdintasun horiei aurre egitea ez dela soilik **gure herrialdearen zaintzari eusten diotenentzat edo eutsi diotenekiko justizia sozialaren arazoa.** Zahartzen ari den gizarte batek behar duen zaintza-sistema publiko eta unibertsala pentsatzeko gakoa ere bada.

LABURPEN EJEKUTIBOA

ESPAINIAKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO ENPLEGUAREN ERRADIOGRAFIA

565.718 ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILE

%87 EMAKUMEAK DIRA

%69K ATZERRITAR NAZOINALITATEA EDO NAZIONALITATEA BIKOITZA DU

LAUTIK BAT EGOERA ADMINISTRATIBO IRREGULARREAN DAGO

GUTXIENEZ 38.143 ETXE BARRUKO LANGILEAK DIRA

HAMARRETIK HIRU ETXE POBRETAN BIZI DIRA

Etxeko eta zaintzako enplegua funtsezkoa da Espainiako zaintza-sistemarako, **baina prekarietate handia du**: etxeko hamar langiletik hiru etxe pobreetan bizi dira[10], eta hamarretik ia lauk zailtasun handiak dituzte hilaren amaierara iristeko[11].

2024an 565.718 pertsona enplegatzen ditu; horietatik %87 emakumeak dira, eta %69k atzerriko nazionalitatea edo nazionalitate bikoitza dute; talde horren barruan, %87,4k Europar Erkidegotik kanpoko jatorria dute. Gainera, **atzerriko lau langiletik bat egoera administratibo irregularrean dago**, hau da, **70.000 langile** inguru[12].

Enplegu hori partikular baten eta etxean zerbitzu ordainduak ematen dituen langilearen arteko zuzeneko kontratazioaren bidez antolatzen da gehienbat. Txosten hau kontratazio-modalitate honi begiratuko dio bereziki, eta horren pean askotariko lanak garatzen dira, hala nola, etxea garbitzea, erostea, adinekoak edo mendekoak laguntzea eta artatzea, adingabeak zaintzea edo lorezaintza-lanak egitea.

Harremana kontratu bidez formalizatzen denean, irudi juridiko espezifiko batean sartzen da: Etxeko Enpleguaren Sistema Berezian. Sistema horrek berezko arau eta mugekin funtzionatzen darrai, eta, praktikan, langile horiek **diskriminazio-egoeran eta babes txikiagoan daude gainerako soldatapekoekin alderatuta: kaleratzeko figura espezifikoak, kalte-ordain baxuagoak, etxean ikuskatzeko ezintasuna, besteak beste.**

Arlo honetan **aparteko lanaldi mota bat nabarmentzen da: barneko lana.** Zerbitzua ematen duten etxean bizi eta lan egiten duten pertsonak dira, astean 60 ordura arteko legezko lanaldiak dituztenak. **Espainian 38.143 langile gutxienez**, lanaldi oso luzeak eta lan-lotura kentzeko ezintasun praktikoa dituztenak.

ZAHARTZE PROGRESIBOA ETA MIGRAZIO-ERRELEBUA

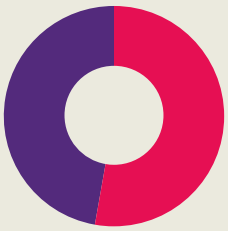
ARLOKO %30 LANGILEK 55 URTE EDO GEHIAGO DU (GUZTIRA 158.330)

+55

2012TIK 55 URTEKO AFILIATUEN ZENBAKIAK BI BIDER HAZI DA ETA 65 URTETIK GORAKOENA SEI BIDER

%53

%47

55 URTE EDO GEHIAGO DITUZTEN %53 LANGILE JATORRIZ MIGRANTEAK DIRA ETA %47 JATORRIZ ESPAINIARRAK

JATORRI MIGRANTEA DUTEN %20 LANGILEK 55 URTE EDO GEHIGO DU, JATORRIZ ESPAINIARRAK DIRENAK %49 DIREN BITARTEAN

Etxeko eta zaintzako enpleguak **lan-merkatu osoak baino zahartze nabarmen handiagoa du.** Gaur egun, **arloko %30 langilek 55 urte edo gehiago ditu (158.330 langile guztira)**, eta sektoreen guztizkoan %21 inguru. Diferentzial horrek agerian uzten du arloa, neurri handi batean, lan-bizitzako tarte aurreratuenetako emakumezko langileak dituela oinarri[13].

2012tik, **55 urtetik gorako afiliatuen kopurua bikoiztu baino gehiago egin da** (21.035 izatetik 44.573 izatera igaro da); **65 urtetik gorakoena, berriz, sei aldiz biderkatu da** (3.795 izatetik 22.073 izatera igaro da)[14]. Eredu horrek adierazten du emakume langileen zati gero eta handiago batek **bere lan-bizitza luzatu behar duela erretiroa hartzeko legezko adinetik harago.**

Jatorriari dagokionez, gaur egun emakume migratzaileak sektorearen gehiengoa diren arren, 55 urtetik gorako langileen artean banaketa orekatu egiten da: **%53 atzerritarrak edo jatorri migratukoak dira eta %47 espainiarrak[15].**

Datu horrek agerian uzten du migrazio-errelebo-prozesua dagoela arloan: langile berrienak emakume migratzaileak dira gehienbat. Hori adinaren araberako egituran islatzen da jatorriaren arabera: **%20 emakumezko langile migratzailek baino ez du 55 urte edo gehiago, eta %49 emakumezko langilek du jatorri espainiarra[16].**

METATUTAKO PREKARIETATEA, BEHIN-BEHINEKOTASUNA ETA PARTZIALTASUNA

55 URTE BAINO GEHIAGOKO %15,7 LANGILEK GIZARTE SEGURANTZAN ALTA EMAN GABE DIHARDU

55 URTE BAINO GEHIAGOKO %24 LANGILEK BEHIN-BEHINEKO KONTRATUA DU

55 URTE BAINO GEHIAGOKO %62 LANGILEK KONTRATU PARTZIALA DU

Azken urteetan araudian aurrerapenak lortu badira ere, etxeko eta zaintzan lan-baldintzek oraindik ere ezaugarri dute **zenbait eskubide formalki ez aitortzea eta aitortuta dituzten eskubideak ez betetzea.**

Arloaren lan-ibilbideak **prekarietate-triangelu baten inguruan egituratzen dira** — informaltasuna, behin-behinekotasuna eta partzialtasuna —, eta triangelu horren **ondorioak metatu egiten dira lan-bizitza osoan**, 55 urtetik aurrera areagotu daitezkeelarik.

INFORMALTASUNA

Arlo osoan, **emakumezko %32 langile inguruk Gizarte Segurantzan alta eman gabe egiten du bere jarduera**[17]; tasa horrek nabarmen bikoizten du lan-merkatuaren batez bestekoa[18]. Informaltasun handi horrek egungo eta etorkizuneko lan-eskubideak baztertzea dakar. 55 urtetik gorako emakume langileen artean, informaltasunak behera egiten du, %15,7ra iritsirik, sektoreen guztizkoaren antzeko mailara[19]. Hala ere, datu hori tentuz interpretatu behar da: **argazki estatikoa da, ez logitudinala.**

Adin aurreratuetan gehiago formalizatzeak ez du esan nahi, nahitaez eta kasu guztietan, emakume horien ibilbideak erabat babestuta daudenik. Batzuetan, **estrategia berantiarrei** erantzuten die, etenak eta kotizazio-hutsuneek markatutako lan-bizitzaren ondoren pentsioa eskuratzeko gutxieneko baldintzak betetzen saiatzeko.

Testuinguru horretan, **migratzaileen administrazio-egoeraren erregularizazioak** — egungo erregularizazio-prozesu ez-ohizkoan planteatzen den bezalakoa[20] — lan-kontratua eskuratzeko aukera ematen du, eta epe ertain eta luzera hobetzeko itxaropen handiak sortzen ditu; izan ere, beharrezko baldintza da etengabe kotizatzeko eta, horrela, etorkizunean erretiroa hartzeko eskubidea benetan gauzatu ahal izateko.

BEHIN-BEHINEKOTASUNA

Arloaren beste ezaugarri bereizgarri bat **behin-behinekotasuna** da. Etxeko eta zaintzako **%24 langile inguruk aldi baterako kontratuak**[21] ditu, **proportzioa ia berdin mantentzen delarik 55 urtetik gorakoen artean**. Tasa horrek **ia zortzi ehuneko-puntutan** gainditzen du lan-merkatu osoaren behin-behinekotasuna.

Txandakatze handiak, historikoki sektorean kaleratzeko erraztasun handiagoarekin lotuta, **kotizazioetan etenaldi errepikakorrak** eta diru-sarreren ezegonkortasun nabarmena eragiten ditu, eta horrek zuzeneko ondorioak ditu erretiroa hartzeko aukeran.

PARTZIALTASUNA

Partzialtasuna da etorkizunean pobretzeko mekanismo nagusienetakoa. **Sektoreko %58 langile baino gehiagok lanaldi partzialean lan egiten du**, eta **lan-merkatuaren guztizkoaren %13,6k**. 55 urtetik gorakoen artean, partzialtasuna **%62ra** igotzen da, eta lanaldi murriztuak eta zatikatuak gero eta gehiago direla adierazten du[22].

Egoera horrek **bi aldiz zigortzen du erretiroa hartzea**: eskatutako gutxieneko kotizazioak lortzea zailtzen du, eta pentsioaren azken zenbatekoa kalkulatzeko oinarriak nabarmen murrizten ditu.

Etxeko eta zaintzako enplegua **fisikoki zorrotza eta emozionalki bizia** den lana da, historikoki laneko arriskuak prebenitzeko eta gaixotasun profesionalak aitortzeko sistema arruntetatik kanpo dagoena. Ondorioz, **osasunaren narriadura orokorra da** eta adinarekin areagotu egiten da.

Txosten honen esparruan egindako inkestaren datuek erakusten dutenez, **55 urtetik gorako emakume %73 langilek bizkarreko mina izan duela adierazi du, eta %70,9k artikulazioetako mina izan duela azken urtean**[23]. Horrez gain, zirkulazio-arazoak, arnasketa-arazoak eta arazo dermatologikoak daude, etengabeko ahalegin fisikoarekin, produktu kimikoen eraginpean egotearekin eta jarrera behartuekin lotuta.

Osasun mentalari dagokionez, ondoeza ere handia da: 55 urtetik gorako emakume %65,6 langilek estresa du, %59,2k antsietatea eta %40k depresio-sintomak. %12k baino ez dio osasun mentaleko arazorik duenik.

Okertze horrek **zuzeneko ondorioak ditu enpleguan eta erretiroan**. Hiru langiletik bik lanera gaixorik joan direla adierazi dute; hamarretik zortzik baino gehiagok medikazioa hartu dute lanaldiari aurre egin ahal izateko, eta hamarretik bat **kaleratu edo zigortu dute baja medikoa hartzeagatik.**

55 URTETIK GORAKO 3TIK 2 LANGILEK DIO GAIXORIK JOAN DELA LANERA

55 URTETIK GORAKO 10ETIK 8 LANGILEK DIO LANALDIA BETE AHAL IZATEKO BOTIKAK HARTZEN DITUELA

55 URTETIK GORAKO 10ETIK LANGILE BATEK DIO BAJA HARTZEAGATIK KANPORATUA EDO ZIGORTUA IZAN DELA

Horrela, **adinaren eta gaixotasun**aren arteko konbinazioak lan-merkatutik kanporatzeko faktore bikoitz gisa jokatzen du, kotizazioak beharrezkoagoak direnean, hain zuzen ere.

BIZI-BALDINTZA MATERIALAK: DIRU-SARRERA ESKASAK, AURREZKIRIK GABE ETA BIZITEGI ZAURGARRITASUN HANDIA

55 URTETIK GORAKO LANGILEEK HILEKO BATAZ BESTE 940€ IRABAZTEN DUTE

55 URTETIK GORAKO HAMARRETIK ZAZPI LANGILEEK UKO EGIN DIO DESTINTARENGANA JOATEARI EZIN DUELAKO ORDAINDU

55 URTETIK GORAKO %87 LANGILEEK DIO EZIN DUELA 600€ BAINO GEHIAGOKO EDOZEIN GASTURI AURRE EGIN

%64,92 ALOKAIRUAN BIZI DA ETA BATAZ BESTE HILEAN IRABAZITAKOAREN %40 ERABILTZEN DU ETXEBIZITZARAKO

Inkestaren datuen arabera, etxeko eta zaintzako 55 urtetik gorako langileen **hileko batez besteko diru-sarrera 940 €ingurukoa da**, lanbide arteko gutxieneko soldataren eta pobreziaren atalasearen azpitik[24].

Horren ondorioz, **eguneroko uko-egiteak orokorrak dira**: inkestatutako ia langile guztiek murriztu egiten dute elikaduran, arropan eta aisialdian egindako gastua (%97), eta **%88k baino gehiagok ezin du oporrik hartu,** ezta astebetez ere.

Osasun-arloko uko-egiteak ere ohikoak dira, eta daturik larriena hortz-arretarena da: inkestatutako **hamar langiletik zazpi** baino gehiagok aitortu dute **dentistarengana joateari uko egin diotela baliabide faltagatik.**

Etxebizitza da **pobretze-faktore nagusia**. Inkestatutako 55 urtetik gorako emakume langile gehienak alokairu-erregimenean bizi dira: %64,92 alokairuan bizi dira, eta %12,65ek etxebizitza jabetzan dute. Gainera, **hileko diru-sarreren %40 inguru etxebizitza ordaintzeko erabiltzen du.**

Jatorri espainiarreko edo komunitarioko langileak Erkidegotik kanpoko langileak baino ia 8 aldiz gehiago dira etxebizitza jabetzan dutenak (%46,85 eta %6,37, hurrenez hurren). Beraz, nolabaiteko **lasaitasun ekonomikoa** eta etorkizuneko itxaropen egonkorragoak dituzte, atzerritar jatorriko langileekin alderatuta.

Horrez gain, inkestatutako 55 urtetik gorako **%87 langilek adierazi du ezin diola 600 €-tik gorako ustekabeko gastuari aurre egin,** eta ia erdiek (%46,15) zorpetu egin behar izan du edo senideei edo gizarte-erakundeei laguntza eskatu behar izan die hilaren amaierara iristeko. Hauskortasun material horren ondorioz, langile askok bizitegi-zaurgarritasun iraunkorra dute, bazterketa-arriskua, partekatutako geletan bizikidetza behartua eta zahartzaroari begira alternatiba egonkorrik izan ezinik.

ERRETIROA: DESBERDINTASUNAK ESKURATZEKO ETA NAHIKOAK EZ DIREN PENTSIOAK

ETXEKO ETA ZAINTZAKO %45,9 LANGILEK KOTIZAZIOPEKO PENTSIOA JASOKO LUKE

2024AN ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILE BATEK BATAZ BESTE 710€ JASO ZUEN PENTSIO HONEN BIDEZ

ETXEKO ETA ZAINTZAKO %40,1 LANGILEK KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOA JASOKO LUKE

2024AN ERRETIRATUTAKO LANGILE BATEK BATAZ BESTE 517,90€ JASO ZUEN PENTSIO HONEN BIDEZ

ARLOKO %14 LANGILE ERRETIRORAKO ADINERA PENTSIORIK GABE IRITSIKO LITZAKETE

PROPORTZIOAK %25ERA EGITEN DU ATZERRIKO LANGILEEN KASUAN

Etxeko eta zaintzako enpleguko erretiroa **prekarietateak markatutako lan-ibilbideen emaitza metatua da.** Datuek **hiru egoera posible** erakusten dituzte:

KOTIZAZIOPEKO PENTSIOA

Kalkuluen arabera, etxeko eta zaintzako %45,9 langilek izango lukete kotizaziopeko pentsioa[25]. 2024an, **etxeko eta zaintzako langile batek pentsio mota horrekin jasotako batez besteko zenbatekoa 473,56 €**izan zen, osagarriak baino lehen, **gainerako sektoreetako emakume langileek jasotzen dutenaren erdia gutxi gorabehera (946,59 euro) eta gizonek jasotzen dutena baino hiru aldiz gutxiago (1.278,88 euro)**[26].

Etxeko eta zaintzako langileen kotizaziopeko %49,5 pentsiok gutxieneko osagarria behar izaten du; hau da, gainerako sektoreetako emakumeen bikoitza (%26,14) eta gizonena baino 3,5 aldiz gehiago (%14,04).

Gutxienekoen osagarria aplikatu ondoren ere, **arloko langile erretiratuak 710 €ingurura iristen dira hilean batez beste** (Espainiako erretiratuen batez bestekoaren erdia), eta kopuru horrek **ez du bakarrik bizi den adineko baten batez besteko gastuaren %40 ere estaltzen**[27].

Kontribuzio-mailako karrerak askoz ere laburragoak dira: **erretiratutako etxeko langileek 21 urte kotizatu dute batez beste lan-bizitzan**; emakumeek orohar, 25 urte izaten dute eta gizonek 33 urte.

Gainera, **kotizazio-hutsune esanguratsua metatzen dute (lan-bizitza osoaren %16,8)**, gizonen bikoitza baino gehiago (lan-bizitza osoaren %8,0).

KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOA

Kalkuluen arabera, etxeko eta zaintzako %40.1 langile erretiratuk kotizaziorik gabeko pentsioa izango luke[28]. Kotizazioaren gutxieneko baldintzak betetzen ez dituztenentzat, kotizazio gabeko pentsioak segurtasun-sare gisa jokatzen du. Hala ere, **2024ko batez besteko zenbatekoa hileko 517,90 €-koa zen**[29], eta kopuru horrek Espainan 2024an 65 urtetik gorako pertsona bakarreko etxekoen unitate baten **urteko batez besteko %32,8 gastu** baino ez du estaltzen[30].

Kopuru horrek ez du aukerarik ematen oinarrizko gastuak ordaintzeko, ezta bizitza autonomoa egiteko ere, eta egoera are larriagoa da alokairuan bizi direnentzat, diru-sarreren zati handi bat etxebizitza ordaintzeko baino ez baita erabiltzen.

Gainera, **bizikidetza-unitate osoaren diru-sarrerak kontuan hartzen dituzten baldintzek egoera paradoxikoak sortzen dituzte**: nahikoa da etxeko beste pertsona batek gutxieneko diru-sarrerak izatea atalasea gainditzeko eta prestazioa ukatzeko. Horren ondorioz, prekarietate larriko testuinguruetan dauden pertsonek pentsio-mota horretarako sarbidea blokeatuta ikusten dute.

PENTSIORIK GABE IRITSI

Egoerarik larriena erretiro-adinera **inolako pentsiorik jaso gabe** iristen diren langileena da. Oxfam Intermonek egindako kalkuluen arabera, **arloko emakumezko %14 langile inguruk inolako prestaziorik gabe hartuko luke erretiroa**. Proportzio hori **%25,4koa da atzerriko emakumezko langileen artean**, eta **%4,6koa, berriz, Espainiarren artean**[31].

Arrakala horrek islatzen du informaltasunak, irregulartasun administratiboak eta lan-ibilbide zatikatuek metatutako inpaktua, eta aurreikusten du lan-merkatuaren egituran eta, zehazki, etxeko eta zaintzako arloan aldaketarik gertatu ezean, bazterketa horrek etorkizunean errepikatzeko joera izango duela, jatorri migratzailea duten langileei neurriz kanpo eraginez.

ERRETIROAREN GAINEAN AURREIKUSPENAK ETA ESTRATEGIAK

%65K ARGI DU ERRETIROA ATZERATU BEHARKO DUELA 65 URTETIK HARAGO

78,3K POSIBLE IKUSTEN DU ERRETIRATU ONDOREN EKONOMIA INFORMALEAN ARITZEA

%65 LANGILE MIGRATU ERRETIRATZEAN JATORRIZKO HERRIALDERA ITZULIKO LITZATEKE

55 urtetik gorako emakume langileen itxaropenek diagnostiko hori berresten dute. Inkestatutako 55 urtetik gorako **%63 langilek pentsioren bat (kotizaziopekoa edo kotizazio gabekoa) izango duela uste du, %15ek pentsiorik ez duela izango uste du eta %22k ez daki**[32]**.**

Ziurgabetasuna bereziki handia da Erkidegotik kanpoko emakumezko langile migratzaileen artean (%25ek uste du ez duela inolako pentsiorik izango, eta %15ek ez daki) **eta administrazio-egoera irregularrean daudenen artean** (%60k uste du ez duela pentsiorik izango, eta %30ek ez daki).

Egoera horren aurrean, **%65,9 inkestatutakok aurreratu du erretiroa 65 urtetik gora atzeratu beharko duela, eta %78,3k uste du litekeena dela ekonomia informalean lan egiten jarraitzea**, erretiroa hartzeko legezko adinera iritsi ondoren ere.

Jatorrizko herrialdera itzultzea **behartutako estrategia** gisa agertzen da langile migratzaileen zati batentzat, Espainian

pentsio hain baxuekin eta etxebizitza propiorik gabe mantentzeko ezintasunak baldintzatuta: inkestatutako 55 urtetik gorako %14,3 langile migratzailek beren herrialdera itzuli nahi dute erretiroa hartu ondoren, eta %51 pentsatzen hasita dira.

ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEEN ELKARTEAK ERRETIROAREN AURREAN

Azken hamarkadetan, etxeko eta zaintzako langileak gero eta antolakuntza handiagoa dute elkarte, kolektibo eta sindikatuen bidez, eta zalantzan jarri dituzte, esplizituki, egungo zainketa-ereduaren **oinarri patriarkalak eta kolonialak**, agenda politiko propioa artikulatuz eta arau-aurrerapenak sustatuz. Esperientzia kolektibo horretatik abiatuta, **emakume langile askok erretiroa hartzeko duten prekarietate-egoera jarri dute erdigunean**, eta garbi utzi dute ez direla huts egindako banakako ibilbideen ondorio, baizik eta sektore feminizatu, prekarizatu eta arrazializatu batean lan-bizitzan metatutako desberdintasunen emaitza.

Erakunde horiek adostasun zabala dute erretiro duina bermatzeak egiturazko esku-hartzeak eskatzen dituela lan eta bizi-ziklo osoan. Eskaerek hainbat ardatz jorratzen dituzte: **Etxeko Enpleguaren Sistema Bereziaren eskubideak eta kotizazioak Erregimen Orokorrarekin parekatzea**; **langile migratzaileen erregularizazio administratibo osoa**, lan-eskubideak eta gizarte-babesekoak benetan eskuratzea bermatuz; arloaren **higadura fisiko eta emozionala aitortzea**; **erretiroan diru-sarrera nahikoak bermatzea** eta **zahartzaroan oinarrizko baldintza materialak ziurtatzea, batez ere etxebizitza duina** eta zaintza egokiak izatea.

Agenda hori esperientziatik eta antolaketa kolektibotik eraiki da, eta etxeko eta zaintzako langileen erretiroa **eskubide, duintasun eta justizia sozial** legez kokatzen du. Gainera, auto antolaketak arauak hobetzea lortzeaz gain, arloaren errealitatera egokitutako politika publikoak diseinatzeko ezinbesteko ezagutza sortzen duela erakusten du.

GOMENDIOAK ETA EKINTZARAKO ARDATZ NAGUSIAK

Oxfam Intermonetik adierazi nahi dugu, erakunde publikoek, gizarte-eragileek eta familia enplegatzaileek berehalako konpromiso iraunkorra hartu behar dutela. Neurri horiek ez dira gomendio hutsak, erantzukizun saihestezinak baizik, zaintza-eredu justu, iraunkor eta lan- eta giza eskubideak errespetatuko dituen baterantz aurrera egiteko. Laburbilduta, jarduteko lehentasunezko ildoak sei **ardatz nagusiren** inguruan egituratzen dira:

- **Lan-merkatutik modu duinean ateratzea eta erretiro egokia eta nahikoa izatea bermatzea**, arloaren nekagarritasuna aitortuz, lan-ibilbide etenak konpontzeko salbuespenezko mekanismoak ezarriz, adineko langileen erretiroa malgutuz, zahartzaroan etxebizitza duina lortzeko aukera emanez eta bizitzaren kostu errealera egokitutako gutxieneko pentsioak indartuz.
- **Lan-eskubideak eta gizarte-babesa indartzea lan-bizitza osoan**, Etxeko Enpleguaren Sistema Bereziaren eskubideak Erregimen Orokorrarekin erabat parekatuz, kotizazioan, kaleratzean eta langabezian diskriminazio historikoak ezabatuz, lan-ikuskaritza indartuz, atzerritartasun araudia aldatuz, agentzia eta plataformen bidezko bitartekaritza arautzea eta soldata errealaren gaineko kotizazioaren bermea.
- **Arloaren berezko higadura fisikoa eta emozionala aitortzea eta prebenitzea**, lan-osasuneko eta arriskuen prebentzioko politika espezifikoen bidez, gaixotasun profesionalak aitortuz eta enplegua lortzean eta mantentzean adinaren araberako diskriminazioa desagerraraziz.
- **Familia enplegatzaileen eta bitartekarien artean kontratazio-praktika arduratsuak sustatzea**, normalizatutako gehiegikeriak desagerraraziz, lan-eskubideei buruzko informazioa eta prestakuntza indartuz, eta enplegu-eredu duinak, egonkorrak eta gardenak sustatuz.
- **Zaintza-lana ikusezin bihurtzen eta gutxiesten duten pertzepzio sozialak eraldatzea,** haien balio sozial eta ekonomikoa aitortu eta zabalduz, arloaren edadismoari eta arrazializazioari aurre eginez eta mina eta higadura lanaren gauza "saihestezina" dela normaltzat ez hartuz.
- **Zaintza-sistema publikoa indartzea**, kontratazio zuzeneko eta prekarizatua den etxeko enpleguarekiko mendekotasuna murrizteko.

01
PREKARIETATEA, ZAHARTZEA ETA MIGRAZIO-ERRELEBOA: ARLOAREN EGITURA ETA DINAMIKAK

55 urtetik gorako etxeko eta zaintza-laneko langileen egoera ulertzeko, beharrezkoa da lehenik arloa bera testuinguruan kokatzea. **Azken urteotan arau-mailan aurrerapausoak eman diren arren, oraindik ere gabezia eta desberdintasun handiak daude,** eta horiek langile horien eskubideen aitortza osoa eragozten jarraitzen dute.

Horri beste **eraldaketa demografiko argi bat gehitu behar zaio: gero eta langile gehiago —espainiarrak zein atzerritarrak— erretiro-adinera hurbiltzen ari dira** egoera prekarioan, lan-ibilbide zatikatuekin eta kotizazio baxuekin; aldi berean, ibilbide are ahulagoak dituzten **jatorri migratzaileko langileen kopurua handitzen ari da**.

1.1. ETXEKO ETA ZAINTZA-LANAREN ERRADIOGRAFIA ESPAINIAN: TANTAKA AITORTUTAKO ESKUBIDEAK, EGITURAZKO PREKARIETATEAREN AURREAN

Etxeko eta zaintza lana funtsezko zutabea da Espainiako etxe askoren eguneroko beharrei eta zaintza-premiei eusteko, baina oso oinarri ahulean sostengatuta.

2024an, **etxeko eta zaintzaren arloa 565.718 langilek osatzen zuten;** gehienak emakumeak (%87) eta migratzaileak ziren. Arlo osoaren %69 atzerriko nazionalitatea edo nazionalitate bikoitza duten pertsonek osatuta dago, eta horietatik %87,4 Europar Batasunetik kanpoko jatorrikoa da. Gainera, **atzerriko langileen laurden bat egoera administratibo irregularrean dago,** hau da, gutxi gorabehera 70.000 langile[33].

Profil hori prekarietatea arau den arlo batean kokatzen da: batez besteko soldata hilean 1.000 euro ingurukoa da, eta hori ez da nahikoa oinarrizko beharrak estaltzeko; **lau langiletik hiruk lanaldi partzialean egiten dute lan, eta hamarretik ia lauk zailtasun handiak dituzte hilaren amaierara iristeko[34].**

Oinarrian, zaintza-sistema gero eta tentsio handiagoa jasaten ari da, biztanleriaren zahartzearen eta alternatiba publiko nahikorik ezaren ondorioz[35]. Egoera honek, etxe asko zaintza-zerbitzuen kontratazio pribatura jotzera daramatza, bereziki zuzeneko kontratazioaren bidez; txosten honek, hain zuzen ere, modalitate hori du aztergai.

Araudiaren arabera, etxeko enpleguko zuzeneko kontratazioa **etxeko enplegatzailearen eta etxebizitza horretan ordainsari baten truke zerbitzuak ematen dituen langilearen arteko banakako lan-harremana da**, aldeek autonomia handia dutelarik harreman hori antolatzeko. Horregatik, enplegu-kategoria horren barruan **askotariko eginkizunak garatzen dira:** etxeko garbiketa, erosketak egitea, adinekoei edo mendekotasun-egoeran dauden pertsonei laguntzea eta arreta ematea, adingabeak zaintzea edota lorezaintza[36].

Espainiak EBko zuzeneko kontrataziopeko etxeko langile guztien %34,5 biltzen du[37], eta kalkulatzen da ia bi milioi eta erdi etxek (%12,8k) baliabideak bideratzen dituztela horretara[38]. Horrek agerian uzten du **langile mota horien zuzeneko kontratazioak gaur egungo zaintza-ereduaren antolaketa sozialean duen pisu handia.**

Askotan, etxe partikularren eta langileen arteko lan-harreman hori modu informalean garatzen da: **%32 langile inguruk Gizarte Segurantzan alta eman gabe egiten dute lan[39];** arlo guztien batez bestekoa, berriz, %15,8koa da[40]. Ehuneko hori gutxi gorabehera egonkor mantendu da azken hamarkadan, eta langile horiek egungo zein etorkizuneko oinarrizko eskubideetatik kanpo uzten ditu.

Hala ere, zuzeneko lan-harreman hori kontratu baten bidez formalizatzen denean, figura juridiko espezifiko baten bidez antolatzen da: **Etxeko Langileen Sistema Berezia[41].** Araudi-esparru hori 2012az geroztik formalki Araubide Orokorrean integratuta badago ere, berezko arau eta mugen arabera funtzionatzen jarraitzen du, eta, errealitatean, **langile horiek gure herrialdeko gainerako soldatapeko langileek baino babes txikiagoko eta diskriminazio handiagoko egoeran kokatzen ditu.**

Bereizgarrietarik lehena da Sistema Bereziak espazio jakin batean jarduten duela —etxe pribatuan, non **lan-ikuskaritzak ezin duen legearen betearazpena erabat bermatu**. Horrek mugatu egiten du aitortutako oinarrizko eskubide asko benetan betetzea. Horren ondorioz, **era guztietako abusuak eta indarkeriak oso presente daude**: arloko langileen erdiak adierazten du bere lan-ibilbidean zehar indarkeria edo abusuren bat pairatu duela, egoera horrek bereziki eragiten dielarik atzerriko langileei eta familia-zamak dituztenei[42].

Ildo horretan, bereziki aipagarria da **barne-erregimeneko lana,** arlo honetako berezko lan-modalitatea, legez baimendutako 60 orduko lanaldiak dituena; errealitatean, abusurik eta esplotaziorik larrienak ezkutatzen ditu[43]. Gutxienez 38.143 pertsonak egiten dute lan Espainian modalitate horretan; hau da, lan egiten duten etxebizitza berean bizi diren pertsonak dira, legez astean 60 ordura irits daitezkeen lanaldiekin[44].

Jatorria eta adina faktore erabakigarriak dira enplegu-modalitate horretan. Oxfam Intermónen datuen arabera (2025), Europar Batasunetik kanpoko jatorria duten langileek Espainiako jatorrikoek baino ia 5 aldiz gehiago egiten dute lan barne-erregimenean, eta Europar Batasuneko jatorria dutenek baino ia 2 aldiz gehiago. Modalitate hori ere ohikoagoa da muturreko adin-tarteetan; izan ere, barne-erregimeneko langileen ehunekorik handienak 67 urtetik gorakoen artean (%60), 51 urtetik gorakoen artean (%42,60) eta 35 urtetik beherakoen artean (%39,70) biltzen dira. 36 eta 50 urte arteko adin-tartean dago barne-erregimeneko langileen ehunekorik txikiena (%29,30)[45].

Horrez gain, Etxeko Langileen Sistema Bereziak historikoki **eskubide murritzagoak** izan ditu: 2022ra arte, etxeko langileek **ez zuten langabezia-prestaziorako eskubiderik**, eta aitortza hori atzeraeraginik gabe iritsi zen, 2025eko azaroan egindako zuzenketaren ondoren[46].

Gainera, **kontratua amaitzeko modalitate espezifiko batzuek indarrean jarraitzen dute[47]** —hala nola etxearen barne-berrantolaketa edo «konfiantza galtzea»—; Araubide Orokorrean existitzen ez direnak, eta **berme gutxiagoko kaleratzeak eta kalte-ordain txikiagoak errazten dituzte**, kasu askotan ordaindu ere egiten ez direnak[48].

Laneko arriskuen prebentzioa ere ez da nahikoa oraindik: araudia partzialki baino ez da aplikatzen, eta lanbide-gaixotasunen aitortza mugatua da, nahiz eta arlo honetan lesio fisikoen eta eragin psikosozialen prebalentzia oso handia izan, **babes-ekipamendurik gabe eta arriskuen benetako ebaluaziorik egin gabe** burutzen diren zeregin oso gogorren ondorioz[49].

Atzerriko langileak dira eskubide-urraketak gehien pairatzen dituztenak. Atzerritartasunari buruzko araudiak[50] denbora luzez egoera administratibo irregularrean egotera behartzen ditu, errotzearen bidez egoitza-baimena lortu ahal izateko[51]. Gainera, egoera erregularizatu ondoren ere, lan-egiturako atalik ahulena izaten jarraitzen dute. Aurrezki faltak, laguntza-sare urriak eta jatorrizko herrialdeetan dituzten familia-zamek edota zorrek **negoziazio-gaitasun txikiagoa** eta diru-sarrerei eusteko premia handiagoa daragite. Horrela, **lanik gogorrenetara eta lan-baldintzarik okerrenak dituzten enpleguetara bultzatuta daude**.

Ildo horretan, argazkia argia da: **arloak eskubideetan aurrera egiten du legeria garatzen dena baino azkarrago higatzen den eremu batean**, eta arloari eusten dioten emakumeek tantaka iristen den aitortza material eta sinbolikoaren eta lan-bizitza osoan metatzen den prekarietatearen artean harrapatuta jarraitzen dute.

Azken urteotako arau-aurrerapenak balantza orekatzen hasi dira: langabeziarako eskubidearen aitortza, atzera-egite bidezko kaleratzea ezabatzea edo laneko arriskuen prebentzioari buruzko araudia arloaren aspaldiko aldarrikapenei

erantzuten dieten lorpen garrantzitsuak dira. Hala ere, aurrerapen horiek, **aldaketarako palanka baino gehiago, adabaki gisa ari dira funtzionatzen**: berandu iristen dira, ez dute informaltasuna zuzentzea lortzen, ezin dira aplikatu ikuskaritzarik sartzen ez den etxebizitzetan, eta, batez ere, ez dituzte konpontzen langile horiek gizarte-babeseko sistematik kanpo igaro dituzten hamarkadak; horregatik, erretiroan duten eragina oso mugatua izaten jarraitzen du[52].

1.2. ETXEKO ETA ZAINTZA-LANAREN ARLOAREN ZAHARTZE PROGRESIBOA ETA MIGRAZIO-ERRELEBOA

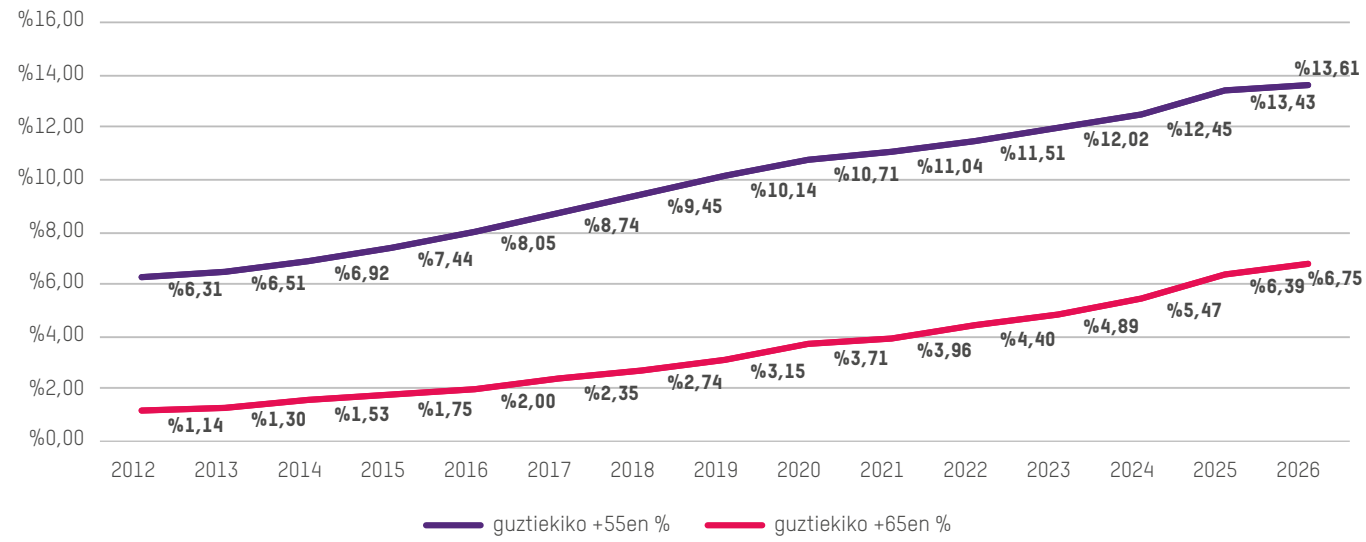
Etxeko eta zaintza-lanaren egiturazko prekarietateari arloaren oraina eta etorkizuna birdefinitzen ari diren bi dinamika gehitzen zaizkio: alde batetik, **adin-tarte handienetako langileen kopuruaren hazkunde iraunkorra** —talde horretan **antzeko pisua dute emakume espainiarrek eta migratzaileek**—. Bestetik, **gero eta agerikoagoa den migrazio-erreleboa dago adin txikieneko kohorteetan.**

Espainian 55 urtetik gorako etxeko eta zaintza-laneko 158.330 emakume langile inguru dago, eta arloaren %30 dira[53]. Proportzio hori arlo guztiekiko ia 10 puntu handiagoa da izan ere, arlo guztietan 55 urtetik gorako langileen proportzioa %21 ingurukoa da[54]. Horrek esan nahi du etxeko eta zaintza-lanak biztanleria aktiboaren **adin-tarte handienetako** emakumeen multzo adierazgarri baten oinarritzen dela.

Etxeko Langileen Sistema Bereziko afiliazio-datuek[55] ere berresten dute etxeko eta zaintza-lanetan diharduten pertsonen zahartzea. **Azken hamarkadan, 55 urtetik gorako afiliatuen kopurua etengabe hazi da, afiliazio osoa geldirik egon edo, zenbait kasutan, behera egin duen bitartean[56].**

2012tik 2026ra bitartean, **afiliatu guztien kopurua 333.471tik 327.224ra jaitsi** den bitartean, **55 urtetik gorako langileen kopurua 21.035etik 44.537ra igo** da, afiliatu guztien % 6,3 izatetik % 13,6 izatera igaroz. **65 urtetik gorakoen kasuan, kopurua 3.795etik 22.073ra igo** da, haien pisu erlatiboa sei aldiz handituz (%1,1etik %6,7ra). (1. Grafikoa).

1. GRAFIKOA. +55 ETA +65EKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEEN GARAPENA GUZTIEKIKO [2012-2026] (%).

Iturria: norberak egina Gizarte Segurantzaren datuetan oinarrituta (2012-2026).

Metatutako aldaketek joera hori indartzen dute: **2012az geroztik, 55 urtetik gorako afiliatuen kopurua bikoiztu baino gehiago egin da (+%111,7)**, eta **65 urtetik gorako afiliatuena sei aldiz handitu da (+%481,6).** Bien bitartean, afiliazio osoak beherakada txiki bat izan du (**-%1,9**).

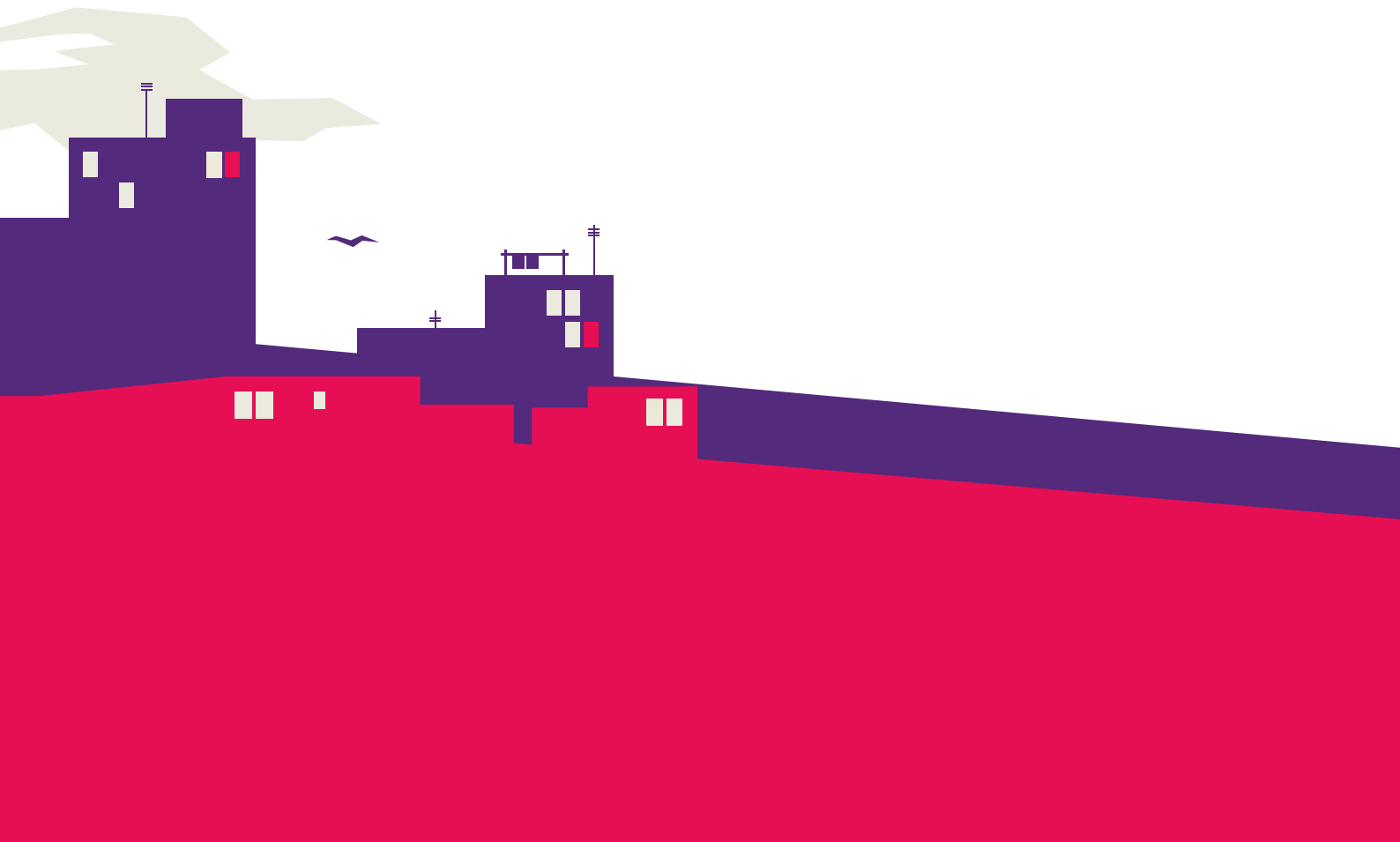
Horrek esan nahi du afiliatutako langileen kopuru osoa murrizten ari den bitartean, adin handieneko langile afiliatuen kopurua urtez urte handitzen ari dela. Dibergentzia horrek agerian uzten du **55 urtetik aurrerako lan-ibilbideek gero eta pisu handiagoa dutela, eta, kasu askotan, baita 65 urtetik aurrerakoak ere.**

Prozesu horretan bereziki garrantzitsua da jatorriaren araberako osaera. Arlo osoan atzerriko edo jatorri migratzaileko emakumeak gehiengoa badira ere (%69)[57], **55 urtetik gorakoen artean banaketa orekatuagoa da: %53 atzerrikoak edo jatorri migratzailekoak dira, eta %47 espainiarrak[58].**

Oreka hau bi kolektiboen adin-egitura desberdinak azaltzen du. **Arloko langile espainiarren ia erdiek (%49) 55 urte edo gehiago dituzte; atzerriko jatorria duten langileen artean, berriz, proportzio hori %20koa da[59].**

Datu horiek **azken hamarkadetan etxeko eta zaintza-lanaren arloak izan duen errelebo-prozesuaren ondorio dira**, arloa sakon eraldatu duena: hainbat urtetan langile espainiarrak izan dira talde nagusia baina **azken urteetan arloan sartutako langile gehienak emakume migratzaileak izan dira[60].**

Aldaketa hori bi faktoreren bidez azal daiteke: alde batetik, **emakume espainiarrak prestakuntza-maila handiagoa eskatzen duten beste arlo batzuetara joan izana**; eta, bestetik, zaintza-beharren hazkundea eta **emakume migratzaile askok beste enplegu kualifikatu batzuk eskuratzeko aurkitzen dituzten laneratze-oztopoak[61]**.

02
55 URTEKO ATALASEA ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEEN LAN-IBILBIDEAN

Etxeko eta zaintza-lanaren arloa zahartzen ari dela ez da nolanahiko kontua. Langile batek 55 urte betetzen dituenean, aurreko etapetan behar bezala babestu ez den guztia gero eta zama handiagoa bihurtzen hasten da. **Lan-prekarietateak bere horretan jarraitzeaz gain, beste oztopo batzuk gehitzen zaizkio, hala nola adinagatiko diskriminazioa.**

Osasun-arazoak areagotu egiten dira, lanean jarraitzea zailtzen dute, eta **gero eta egoera material gogorragoak** eragiten dituzte, eguneroko ukoek eta etengabeko doikuntza ekonomikoek markatuta.

2.1. PREKARIETATEAREN TRIANGELUA: INFORMALTASUNA, BEHIN-BEHINEKOTASUNA ETA PARTZIALTASUNA

Etxeko eta zaintza-lanaren lan-baldintzek **adinarekin areagotzen diren hainbat ezaugarri** dituzte, babesgabetasuna metatzen duten mekanismo gisa jarduten dutenak.

Informaltasunak, behin-behinekotasunak eta partzialtasunak triangelua osatzen dute, lan-bizitza osoan prekarietatea sortu, birsortu eta sakontzen duena, baina 55 urtetik aurrera ondorio bereziki larriak dituena.

Faktore horiek ez dute modu isolatuan jarduten: haien arteko elkarreraginak **lan-ibilbide zatikatuak eta etenak sortzen ditu, eta zail egiten du ibilbide horiek erretiro duina eskuratzeko baldintzekin bateragarriak izatea.**

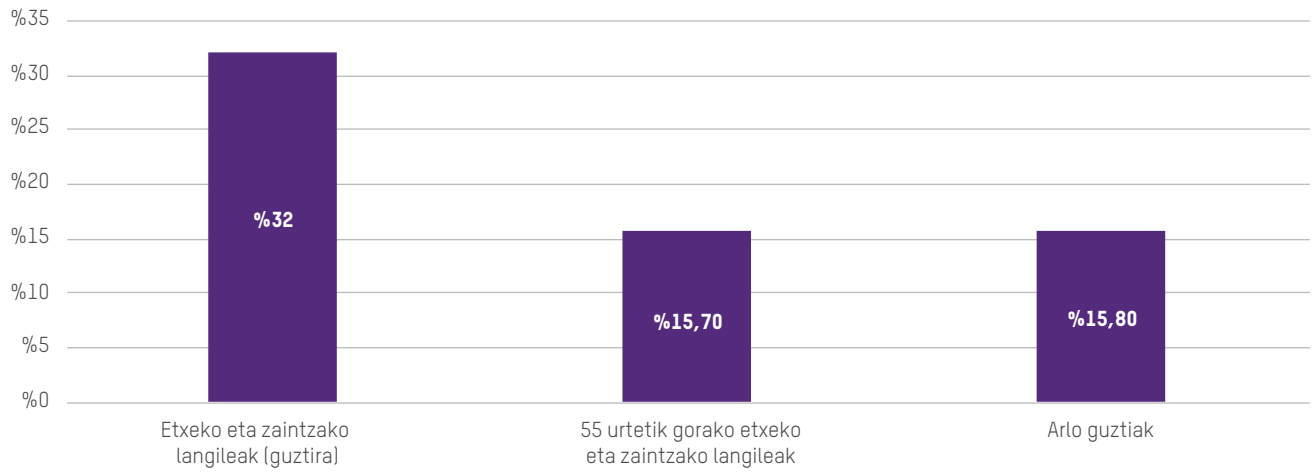
55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileentzat, joera horiek **ia gaindiezinak diren oztopo bihurtzen dira beharrezko kotizazio-urteak osatzeko, diru-sarrera egonkorrak finkatzeko edo erretirorako trantsizioa planifikatzeko.**

INFORMALTASUNAK BEHERA EGITEN DU, BAINA BERANDUEGI DA JADA

Informaltasuna —erabatekoa zein partziala[62]— etxeko eta zaintza-lanaren arloaren ezaugarririk iraunkorrenetakoa da. Kalkulatzen da **arloko %32 langile egoera informalean dagoela**[63]; ehuneko hori **batez besteko nazionalaren bikoitza baino handiagoa** da, azken hori **%15,8** ingurukoa baita[64]. Gehiegizko ordezkaritza horrek arloaren ahultasuna eta babes-esparru formaletatik historikoki izan duen urruntasuna islatzen ditu.

55 urtetik gorako langileak soilik aztertzen baditugu, ordea, eredua bestelakoa dela dirudi: **informaltasuna %15,7 ingurura jaisten da**, hau da, arlo guztietako batez bestekoaren ia maila berera. (2.Grafikoa).

2. GRAFIKOA. INFORMALTASUNA, ADINAREN ETA ARLOAREN ARABERA (%).

Iturria: norberak egina INE eta Gizarte Segurantzaren datuetan oinarrituta.

Funtsezkoa da adieraztea datu estatikoa dela, ez longitudinala. Beste era batera esanda, egungo egoeraren argazkia eskaintzen du, baina ez du emakume horien aurreko lan-ibilbidea berreraikitzeko aukerarik ematen. Horregatik, gaur egun adin nagusieneko langileak neurri handiagoan formalizatuta agertzeak ez du esan nahi, automatikoki edo kasu guztietan, denboran zehar lan-ibilbide egonkorrak edo erabat kotizatuak izan dituztenik.

Ikerketa kualitatiboaren emaitzek iradokitzen dute, hain zuzen ere, **adin-tarte horretara iritsita aldaketak gertatu ohi direla lan-estrategietan.** Erretiroaren etapara hurbildu ahala, langile askok pentsio kontributiboa eskuratzeko beharrezko baldintzez jabetzen dira, eta kontratua eta Gizarte Segurantzako alta dituzten enpleguei ematen diete lehentasuna.[65]

> "Nire kasuan, esaterako, galdutako 7 urte dira... nire herrialdetik bueltatu nintzenean orain urte batzuk, orduan bai, **bizkortu eta dena kotizatzen hasi nintzen.**"
>
> *Estela, lanean, Perú, 62 urte (Madrilgo taldea)*[65]

Batzuek modu aktiboan bilatzen dituzte kontratazio erregularra eskaintzen duten etxeak, lan-baldintza okerragoak ere onartuta. Beste batzuek, bereziki Espainian edo jatorrizko herrialdeetan dituzten familia-zamak murriztu dituztenean, beren diru-sarreren zati bat **Gizarte Segurantzako kotizazioak beraiek ordaintzera** bideratzen dute, erretiroko pentsio kontributiboa jasotzeko eskatzen den gutxienekoa lortzeko ahaleginean. Berandu iritsitako formalizazio horrek **azken etapako estrategia islatzen du, hutsuneek eta etenek markatutako lan-bizitza bati amaiera ematen saiatzeko.**

> "Ez da nire eskubidea errespetatzen ari **nik neure gizarte segurantza ordaindu behar badut gutxieneko urteetara behintzat iritsi ahal izateko .**"
>
> *Valeria, lanean, Paraguay, 72 urte (elkarrizketa Madrilen).*

Emakume migratzaile askok informaltasun-egoera luzeak bizi izan zituzten iritsi ondorengo lehen urteetan —beren egoera erregularizatu eta enpleguaren zirkuitu formalera sartu aurretik—, eta batzuek oraindik ere alta eman gabe ari dira lanean. **Kotizazio-hutsune horiek bereziki larriak dira 55 urtetik aurrera**; izan ere, ordurako ia ez da tarterik geratzen erretiroa eskuratzeko adinako kotizazio-ibilbidea berreraikitzeko.

> "Herrikide batek esan zidan: Ez, ez, nik bi urte eta itzuli". Orduan, zer gertatu da? (...) **beharbada ezezagutzagatik izan da hori eta baita arduragabekeria pixka bat. Joatekoak ziren langileak, baina azkenean hamar, hamabost urte pasa dira y geratu egin dira. Eta noski, kotizatu gabeko bostpasei urteko tartea dago eta orduan, noski, erretirorako aurre egin behar diote horri..**"
>
> *Estela, lanean, Perú, 62 urte (Madrilgo taldea).*

Testuinguru horretan, **aparteko erregularizazio-prozesuak**[66] **hobekuntza-itxaropen handiak sortu ditu epe ertain eta luzera;** izan ere, egoera administratibo erregularra izatea ezinbesteko baldintza da modu jarraituan kotizatzeko eta, horren bidez, etorkizuneko erretiro-eskubidea benetan baliatu ahal izateko. Aldi berean, itxaropen horiek batera bizi dira langile askok Gizarte Segurantzan alta ematea dakarten kontratuak eskuratzeko aurki ditzaketen zailtasunei buruzko ziurgabetasunarekin; izan ere, arlo hau neurri handi batean enplegatzaile diren etxeen borondatearen, gaitasun ekonomikoaren eta lan-harremana formalizatzeko konpromisoaren mende dago.

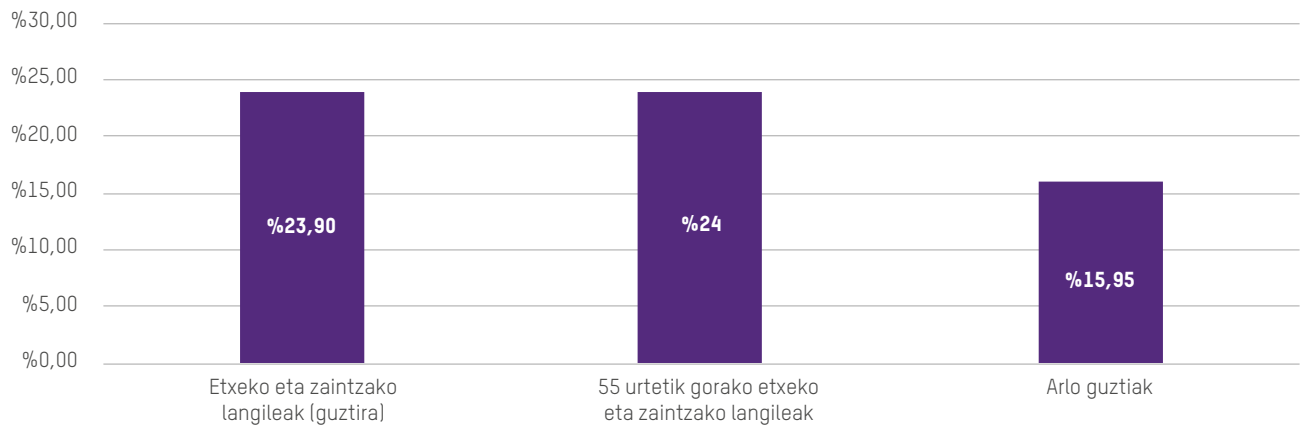
BEHIN-BEHINEKOTASUNAK BERE HORRETAN DARRAI, BAINA ONDORIOAK AREAGOTU EGITEN DIRA

Etxeko enpleguaren ezaugarria dira langileen txandakatze handia eta iraupen laburreko kontratuak. Kontratu horiek, askotan, etxeko premia puntualei, ordezkapenei edo mendekotasun-egoeran dauden pertsonen aldi baterako zaintzari lotuta egoten dira, zaintzen den pertsonaren bizitza-luzeraren edo gaixotasunaren ondorioz. Behin-behinekotasun horrek etengabeko etenak eragiten ditu kotizazioetan, baita jarduerarik gabeko aldi errepikatuak eta **diru-sarreren ezegonkortasuna** ere, eta horrek zuzenean eragiten dio, besteak beste, aurrezteko gaitasunari.

Datuek errealitate hori berresten dute: **etxeko eta zaintza lanaren arloan behin-behinekotasun-tasa %23,9 ingurukoa da**, eta ia berbera da **55 urtetik gorakoen** taldean ere **(%24)**[67]. Paralelismo horrek agerian uzten du adin handieneko langileek **ez dutela soilik aurreko lan-ibilbideetan metatutako behin-behinekotasuna arrastatzen**, baizik eta gainerako adin-tarteek bezala, kontratazio prekarioaren dinamika berberen eraginpean jarraitzen dutela.

Lan-merkatu osoarekiko konparazioa are adierazgarriagoa da: **Espainiako behin-behinekotasun-tasa orokorra %15,95ekoa da**[68], etxeko enpleguan erregistratutakoaren aldean ia **zortzi puntu txikiagoa**. Horrek berresten du, azken urteotan Espainian[69] behin-behinekotasuna murrizteko hainbat bultzada eta erreforma egin diren arren, arlo honek askoz ere ezegonkorragoa izaten jarraitzen duela.(3. Grafikoa)

3. GRAFIKOA. BEHIN-BEHINEKOTASUNA, ADINAREN ETA ARLOAREN ARABERA (%).

FIturria: norberak egina INEren datuetan oinarrituta (2024).

Behin-behinekotasun handiaren eredu hori estu lotuta dago **Etxeko Langileen Sistema Bereziak historikoki izan duen kaleratzeko erraztasunarekin**; izan ere, kontratua amaitzea Araubide Orokorrean baino malguagoa eta kostu txikiagokoa izan da, eta hala izaten jarraitzen du.

Arloan **bidezko kaleratzea justifikatzen duten arrazoi espezifiko batzuek indarrean jarraitzen dute —hala nola etxeko diru-sarreren murrizketak edo gastuen igoerak, familia-beharren aldaketak edo konfiantza galtzea—, eta horiek kalte-ordain txikiagoak dakartzate**[70]**.** Gainera, kalte-ordain horiek askotan ordaindu ere ez dira egiten: Oxfam Intermónen datuen arabera (2025), azken urtean kaleratzeagatiko kalte-ordaina jasotzeko eskubidea zuten bost langiletik bik baino ez zuten jaso[71].

Esparru horrek iraupen laburreko kontratazioak sustatzen ditu, lan-egonkortasuna zailtzen du eta txandakatze handiko dinamikak normalizatzen ditu. Dinamika horiek adin guztietako langileei eragiten badiete ere, bereziki zigortzen dituzte 55 urtetik gorako langileak, lan-merkatuan berriz kokatzeko gaitasun txikiagoa baitute.

55 urtetik aurrera, txandakatze horren ondorioak areagotu egiten dira. **Adin-tarte horretako langileek zailtasun handiagoak dituzte lan-kontratua amaitzen denean beste lan-aukera batzuk eskuratzeko,** hainbat azterlanek[72] adierazten duten bezala. Aipatzen den arrazoietako bat adinagatiko diskriminazioaren hazkundea da, horrek nabarmen murrizten baitu langile horien enplegagarritasuna[73].

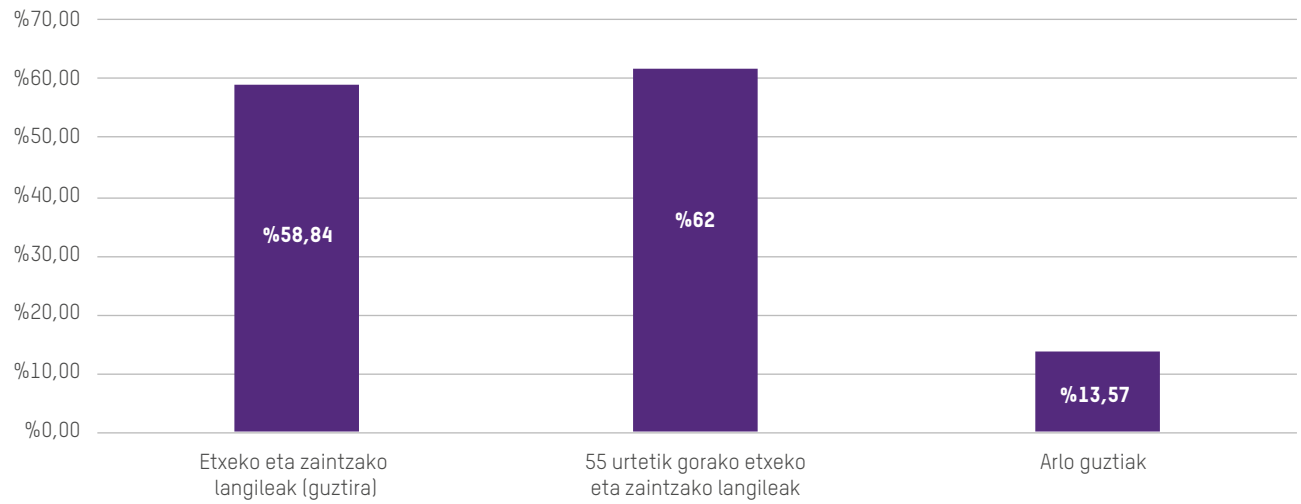
> "Paraguaitik etorri nintzen orain dela 20 urte, eginda nago jada, denbora luzez egon nintzen kontraturik gabe lanean **eta orain hartu nahi ez nauten adinera heldu naiz.** Erretiroa hartu behar dudala esaten didate, baina ez ditut kotizatutako urteak. Baditut paperak **orain gutxitik baina orain adineko naiz eta ez naute jada lanerako hartzen.**"
>
> *Carla, langabezian, Paraguai, 68 urte (Bilboko taldea).*

PARTZIALTASUN HANDIAGOA, SOLDATA BAXUAK ETA BIZITZA ZATIKATUAK

Partzialtasuna etengabeko ezaugarria da arloan, bereziki orduka egiten den etxeko enpleguan. Lanaldien zatikatzeak —sarritan hainbat etxeren artean banatuta eta ordutegi etenekin antolatuta— kotizatutako ordu kopurua mugatzen du eta diru-sarrera eskasak sortzen ditu, bizitza duina bermatzeko nahikoak ez direnak.

Lan-merkatu osoan partzialtasuna %13,57koa den bitartean, etxeko eta zaintza-laneko langileen artean **%58,84ra** iristen da; hau da, batez besteko orokorra baino **lau aldiz handiagoa** da. Egoera are nabarmenagoa da **55 urtetik gorakoen artean: %62k lanaldi partzialean egiten du lan**, eta horrek adierazten du partzialtasuna adinarekin areagotzen dela[74]. (4.grafikoa).

4. GRAFIKOA. PARTZIALTASUN PORTZENTUALA ADINAREN ETA ARLOAREN ARABERA (%).

Iturria: norberak egina INEren datuetan oinarrituta (2024).

Hazkunde horrek arloaren beraren barruko segmentazioa iradokitzen du; izan ere, **adin handieneko langileak bereziki kontzentratzen dira lanaldi murriztu eta zatikatuetan.** Horregatik, 55 urtetik gorako langileentzat, partzialtasunak dimentsio bikoitza hartzen du.

Alde batetik, **zaildu egiten du gutxieneko kotizazio-urte kopurua osatzea**, kotizazio-oinarriak nabarmen murrizten dituelako. Bestetik, partzialtasunari lotutako soldata txikiek —bereziki orduka egiten diren lanetan, non kotizazio-oinarriak baxuak diren— **behera eramaten dute oinarri arautzailea**, eta horrek zuzenean eragiten dio pentsioaren azken zenbatekoari[75].

> "Nik kontratu partzialak ditut. Orduka egiten dut lan, etxe batean hiru ordu, beste batean hilero 20 ordu eta hori da daukadan bakarra. Jakina, eta nola kontsolatzen gaituzte, **kontratu partzialak badira erretirorako baliagarriak izan daitezkeela diozkue. Kotizatutako denborarako balio dute baina ez zenbatekorako.**"
>
> *Elisa, lanean, Bolivia, 66 urte (Madrilgo taldea).*

Horrek esan nahi du **partzialtasunak bi aldiz kaltetzen duela erretiro duinerako eskubidea**: alde batetik, ez du uzten behar adinako kotizazio-denbora metatzen; bestetik, azken urteetan zenbatutako kotizazio-oinarrien balioa murrizten du, eta oinarri horiek dira, hain zuzen ere, jasoko den pentsioaren zenbatekoa zehaztuko dutenak.

Gainera, partzialtasuna informaltasunarekin lotuta egon ohi da. Bereziki, etxebizitza batean ordu gutxi egiten dituzten langileen kasuan. Enplegu- eta lanaldi-modalitate horretan dira ohikoenak akordio informalak edo Gizarte Segurantzan alta eman gabe egindako ordainketak; horrek babesgabetasunaren gurpil zoroa indartzen du, adinarekin areagotu egingo dena eta lan-eskubideak zein pentsio-eskubideak metatzea are gehiago zailduko duena.

2.2. HAUTSI ARTE ZAINTZEA: METATUTAKO HIGADURA ETA AITORTU GABEKO GAIXOTASUNAK

Historikoki, etxeko eta zaintza arloa **laneko arriskuen prebentziotik kanpo** geratu dira: ez dute izan beste arlo batzuen pareko arriskuen **ebaluaziorik**, **prestakuntzarik** edo **osasunaren zaintzarik**. **Prebentzioaren arloko hutsune** hori duela gutxi hasi da zuzentzen, baina oraindik ere badira oztopoak gainerako soldatapeko langileekiko eskubideen erabateko parekatzea lortzeko.

893/2024 Errege Dekretuak lehen aldiz arautu du familia-etxebizitzan segurtasuna eta osasuna babestea; hala ere, oraindik ez da aplikatu Laneko Arriskuen Prebentzioari buruzko Legea, eta ez da haren betetzea bermatu lan-ikuskaritzaren bidez.

Era berean, lanbide-gaixotasunen zerrenda ofiziala eta Gizarte Segurantzaren Institutu Nazionalaren balorazio-gida[76] beste arlo batzuetarako pentsatutako arrisku-eragileen eta esposizioen zerrendetan oinarritzen dira oraindik, eta ez daude etxeko lanaren benetako arriskuetara egokituta. Horrek **zaildu egiten du zeregin horien ondoriozko gaitzak lanbide-gaixotasun gisa aitortzea,** eta gehienak gaixotasun arrunt gisa deklaratzea eragiten du.

Edozein gaitz gaixotasun arrunt gisa sailkatzen denean, **kaltearen eta lanaren arteko lotura ez da aitortzen**, eta horrek ondorio zuzenak ditu langileentzat: baja-aldian gutxiago kobratuko dute, prestazioa beranduago jasoko eta zailtasun handiagoak izango dituzte ezintasun iraunkorra eskuratzeko; izan ere, administrazioaren ikuspegitik jaso gabe kaltea lanaren ondorio denik.

Horregatik guztiagatik, **osasunaren narriadura etengabeko errealitatea da etxeko eta zaintza-lanaren arloan.** 55 urte bete baino askoz lehenago, langileek dagoeneko metatuta izaten dituzte lesioak eta gaitzak, besteak beste, ahalegin fisiko errepikatuaren, mendekotasun-egoeran dauden pertsonak mugitzearen, garbiketa intentsiboen eta etxeko produktu kimikoekiko etengabeko esposizioaren ondorioz[77]. **55 urtetik aurrera, narriadura areagotu egiten da:** diagnostikoen kopurua handitu egiten da, sintomak larriagotu egiten dira eta susperraldia motelagoa izaten da[78].

55 URTETIK AURRERAKO OSASUN FISIKO ETA MENTALEKO ARAZO NAGUSIAK

Oxfam Intermónek[79] egindako inkestaren datuek erakusten dute **55 urtetik gorako etxeko eta zaintza-laneko langileen osasun fisikoa nabarmen narriatuta dagoela** eta higadura hori oso hedatua dela.

Mina ohiko elementua da adin-tarte horretako langileen egunerokoan: **inkestatutako 55 urtetik gorako %95,5 langilek min muskulu-eskeletikoak izan ditu azken urtean. Hamarretik zazpik baino gehiagok bizkarreko mina du (%72,39)**, eta ia proportzio bera, **%70,9k, artikulazioetako mina du**; bitartean, **%60,45ek ohiko min muskularra du.**

"**Erreta gaude gorputzak min handia ematen duelako,** lan fisikoa delako egun guztia garbitzen ematea. Orain sukaldera joan, gero lisatu, eskuak bustita eta txarto janda [...] **Artrosia daukat, begiratu nire hatzamarrei, min Itzela daukat. Guzti hori gertatzen da garbitzen, lisatzen, bustitzen.** Lehenengo lisatu eta gero hozkailua garbitu [...] Bizkarra atzekoz aurrera, bizkarezurrean ebakuntza eginda daukat."

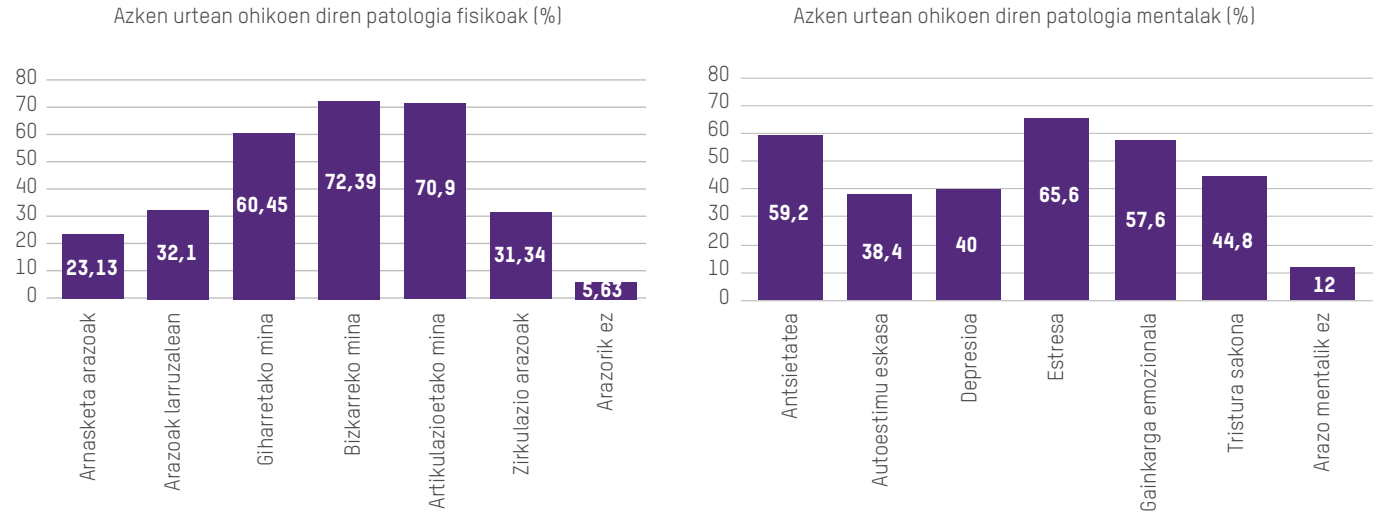
Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen).

"Gaur gortinak kentzen aritu naiz eta etxearen goikaldea garbitzen gero andrea hartu, eraman besotik eskegita eta etxera heltzean diozu, "jaungoikoa, **lunbarrak norenak izango dira, nireak edo bosgarren solairukoarenak.**"

Edurne, lanean, España, 66 urte (Elkarrizketa Bilbon).

Horri gehitu behar zaizkio garbiketa-produktuen erabilera jarraituarekin, hezetasunaren eta produktu kimikoen eraginpean denbora luzez egotearekin eta jarrera behartuekin lotutako bestelako gaitzak ere: **%32,1 inkestatutakok larruazaleko arazoak ditu, %31,34k zirkulazio-arazoak,** eta **%23,13k arnasketa-arazoak.** Narriadura fisiko horren neurria hain da handia, non %5,63 inkestatutakok baino ez baitu adierazten osasun fisikoko arazorik ez duenik; horrek berresten du higadura fisikoa ia unibertsala dela arloan. (5. Grafikoa).

5. GRAFIKOA. AZKEN URTEAN 55 URTETIK GORAKOENGAN OHIKOEN DIREN PATOLOGIAK (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Dimentsio emozionalean ere gainkargaren logika bera errepikatzen da. Inkestako datuek **ongizate psikologikoaren narriadura-maila oso handiak** erakusten dituzte: **inkestatutako 55 urtetik gorako %65,6 langileri estresak eragiten dio, eta %59,2ri antsietateak**; aldi berean, %57,6k gainkarga emozionala sentitzen duela adierazi du, eta %44,8k tristura sakona. Hamar emakumetik lauk (%40) depresio-sintomak dituztela azaldu dute, eta %12k baino ez du adierazi osasun mentalari dagokionez inolako eraginik ez duenik.

Zifra horiek hobeto ulertzen dira ikerketa kualitatiboaren argitan. Bertan ageri dira **gaixotasun kronikoak dituzten edo narriadura-prozesuetan nahiz bizitzaren amaierako faseetan dauden pertsonei etengabe laguntzeari** buruzko kontakizunak, **etxe batzuetan bizitako umiliazio eta indarkeria-egoerak**, metatutako **migrazio-doluaren eta bakardade iraunkorra**ren eragina.

Horrek guztiak emozionalki oso zorrotza den ingurunea eratzen du, **non beste pertsona batzuen sufrimendua eguneroko lanaren parte gisa onartuta dagoen,** honen eragina arindu dezakeen prebentzio-esparrurik gabe eta atsedenaldiek behar duten errespetua bermatu gabe.

"Nik daukadan lan eskarmentua daukadan lanbidearekin, enplegua, niretzat oso gogorra da. Oso konplikatua. **Psikologia asko izan behar da, indar asko eta burua ongi jarrita izan, jende guztiak ezin baitu jasan. Goiztiartu egin behar da, gaupasa egin behar da, gaizki tratatzen zaituzte, diskriminatu egiten zaituzte. Hau da, denetik gertatzen da.**"

Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen).

"Jaungoikoari esker oraindik burua daukat. Ni neure buruarekin ahalegintzen naiz, esaten denez, katarsia egiten "beno gaur ondo nago eta ondo egon behar dut. Bakarrik nago eta zaindu egin behar naiz [..] Batzuetan amorruz negarrez hasten naiz. Baina hamarreraino kontatzen dut lan hau behar dudalako ere eta hau horrela da. Lana batzuetan horrelakoa izaten da. Eta are lan hauek, **emozionalki inplikatzen zaituzten lanak dira. Ez duzu paperarekin edo ordenagailuarekin lan egiten. Pertsona batekin egiten duzu lan**"

Valeria, lanean, Paraguai, 72 urte (Elkarrizketa Madrilen).

ADINA ETA OSASUNA: ERAGIN BIKOITZA ENPLEGUAN ETA ERRETIROAN

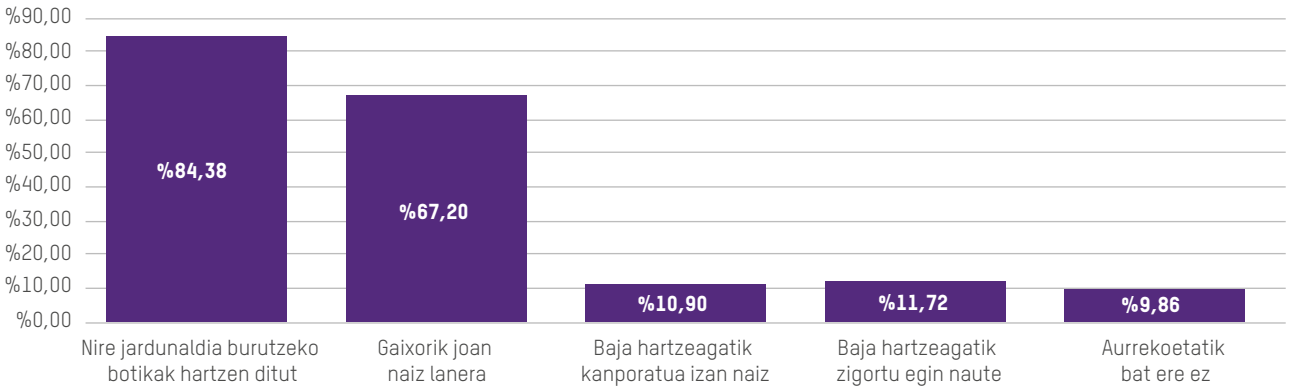
55 urtetik aurrera, **adinaren eta gaixotasunaren arteko konbinazioak estigma bikoitz gisa jarduten du**, eta enplegua eskuratzea zailtzen du, hain zuzen ere kotizazioak inoiz baino beharrezkoagoak diren unean.

Taldeetan eta elkarrizketetan behin eta berriz errepikatzen dira egoera berberak: **jaiotza-dataren ondorioz hautagaitzak baztertzen dituzten agentziak, mesfidati jokatzen duten enplegatzaileak** eta sarbiderako oztopo bihurtzen diren esaldiak: «Jada ez zaituzte hartu nahi» edo «adin horrekin jada ez dute lanik ematen».

Ondorioz, gero eta estuagoa bihurtzen da atea langile horientzat; izan ere, **adinarekin lotutako estigmari aurre egiteaz gain, osasun-arazo** kronikoak edo berandu diagnostikatutakoak ere **arrastatzen dituzte.** Kontratua lortzen dutenean ere, gaixotzeak berehalako ondorioak izaten jarraituko du lan-arloan.

Oxfam Intermónek[80] (2025) egindako inkestak autoesplotazioaren eta gaixotasunagatiko penalizazioaren eredua erakusten du: azken urtean, **inkestatutako hiru langiletik bi gaixo egonda ere lanera joan ziren, eta hamarretik zortzik baino gehiagok botikak hartu zituzten lanaldiari aurre egin ahal izateko**; aldi berean, **hamarretik ia batek adierazi du baja mediko bat hartzeagatik kaleratua izan dela**, eta antzeko proportzio batek, berriz, hori hartzeagatik penalizatua izan dela. (6.grafikoa).

6. GRAFIKOA. OSASUNAREKIN ETA LANAREKIN LOTUTAKO ESPERIENTZIAK AZKEN URTEAN (%).

Fiturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Zifra horiek ez dira datu isolatuak, oso benetako esperientzien adierazpen kuantitatiboa baizik: **tratamendu onkologikoetan zehar lana uzteko presioak jasan dituztela aipatzen duten langileak, edo** fibromialgiagatik nahiz lunbalgiagatik **baja hartu ondoren kaleratu dituztenak.** Horregatik, ohikoa bihurtzen da lan-elkarrizketetan edo lanpostuan bertan **gaixotasunak nahita ezkutatzea**.

> "Minbiziak harrapatu ninduen. [...] **Kaleratu nahi ninduten gaixorik egoteagatik** [...] ni agentziaren bitartez nengoen etxe batean. Etxearen jabea ere, ba, oso urduri jarri zen eta esan zidan denerako laguntza emango zidala, azterketerako baimen guztiak emango zizkidala. Beno, empresa horretaz jabetu zenean, telefonoz esan zidan: "zuk uko egin behar diozu lanari eta guk lekua gordeko dizugu itzuli arte".
>
> *Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen).*

Erretiroaren plangintza bi presio horien artean harrapatuta geratzen da. Osasunaren narriadura eta lan-zikloaren une erabakigarriena batera gertatzen dira: kotizatutako hilabete bakoitzak berebiziko garrantzia duen unea, alegia. Paradoxa gordina eta egunerokoa da: **gorputzak atseden eskatzen duenean lanean jarraitu behar izaten dute pentsioa bermatzeko,** eta gaixotasunak gelditzera behartzen duenean, enpleguak berehala egiten du okerrera.

Errealitatean, **gaixotasunak eta adinak arrisku-biderkatzaile gisa jokatzen dute**, eta langileok lan-merkatuaren bazter batera bultzatzen dituzte, non, lan-eskaintza gutxiago, kontratu-hauskortasun handiagoa eta erretiroari begira aurreikuspen okerragoak dituzten.

2.3. BIZITZA SOKA BATEN GAINEAN: EGUNEROKO UKOAK, ETXEBIZITZARIK ETA AURREZKIRIK GABE

55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileen bizi-baldintzek zuzenean islatzen dituzte **arloan metatutako prekarietateak.**

Hamarkadetan zehar **soldata baxuekin eta enplegu ezegonkorrekin jardun izanak diru-sarrera oso mugatuak, aurrezkirik eza eta alokairuarekiko mendekotasun handia** ekartzen ditu; horren ondorioz, ustekabeko edozein gastuk arriskuan jar dezake haien ongizatea edo etorkizuneko bizi-proiektua.

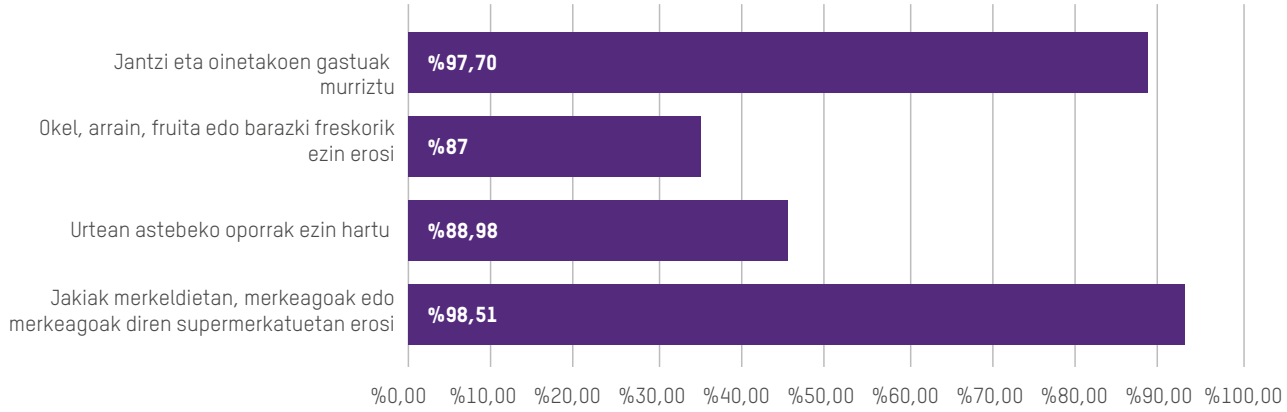
Eguneroko ukoak, elikaduran edo osasunean egindako murrizketak eta etxebizitzari eusteko zailtasunak ez dira gertaera isolatuak, bizitza osoan zehar arrastaka eramandako lan-prekarietatearen ondorio materiala baizik, urteek aurrera egin ahala areagotu egiten dena.

EGUNEROKO UKOAK ETA OHIKOENAK DIREN DOIKUNTZA EKONOMIKOAK

55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileen eguneroko bizitza etengabeko gabeziek markatzen dute. Oxfam Intermónek (2025) egindako inkestari erantzun zioten 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileek[81] 938,5 euroko batez besteko soldata jasotzen dute; kopuru hori lanbide arteko gutxieneko soldatatik eta pobrezia-atalasetik oso behera dago[82].

Horren ondorioz, inkestari erantzun zioten langile guztiek **onartu dute aurrekontuan doikuntza zorrotzak egin behar izaten dituztela**: inkestatutakoen gehiengo zabalak produktu merkeagoak erosten ditu, eta haragiaren, arrainaren, frutaren eta barazki freskoen kontsumoa beren ongizatea arriskuan jartzeraino murrizten du; **ia guztiek murrizten dituzte arropa- eta oinetako-gastuak**, eta aitor dute **ezin dutela urtean astebeteko oporrik ere hartu.** (7. Grafikoa).

7. GRAFIKOA. JANARIARI, JANZTEARI ETA AISIARI UKO EGITEA AZKEN URTEAN.

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

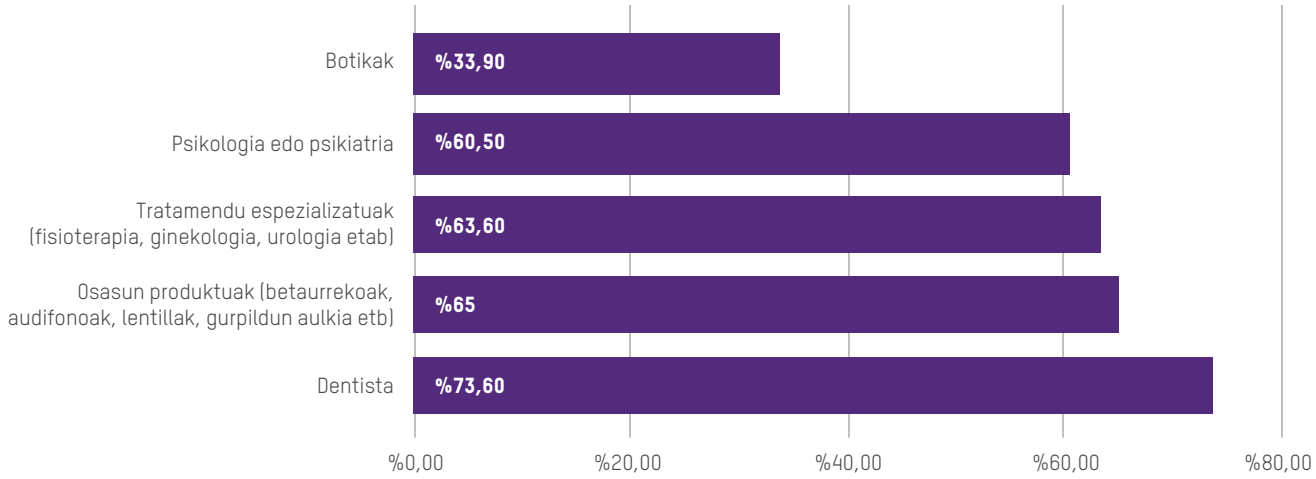
Zenbait kasutan ia langile guztiak hartzen dituen zifra horiek erakusten dute **ukoak ez direla salbuespenak**, biziraupen ekonomikoa antolatzeko ohiko modua baizik. Langile askok azaldu du nola **doitzen duten gastu bakoitza muturreraino**: elikadura berrantolatzen dute erosketa-saskia merkatzeko, berokiak edo oinetakoak bezalako oinarrizko jantziak ordezkatzea atzeratzen dute, eta gasturen bat dakarren aisialdiko edozein jarduera saihesten dute.

> "**Nik beti antolatzen dut. Lehenengo, alokairua, botika...** Dauzkadan botika batzuk 20 eurokoan dira merketu ta guzti. Hau da, nik 100 eta piku erabiltzen dut botikatan. Eta ordaindu egin behar dira. Argi ta garbi, dena oso zuzen izan behar dut [...] Jakina murriztu egin behar da. **[...] Nik bota parea erosi nahi nuke negurako, baina pentsatu egin behar da zenbat izango diren botak.**"
>
> *Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen).*

> "Gure adinean **ezin dut 30 euro ordaindu Toledora joateko eguna pasatzera.** Ezin dut luxua jo."
>
> *Valeria, lanean, Paraguay, 72 urte (Elkarrizketa Madrilen).*

Uko horiek lotura zuzena dute osasunaren eta bizi-kalitatearen okertzearekin. Oxfam Intermónek (2025) egindako inkestaren datuen arabera[83], **inkestatutako langileen erdiek baino gehiagok aitortu dute azken urtean osasunarekin lotutako uko motaren bat egin dutela**; besteak beste, tratamendu espezializatuak, betaurrekoak edo audiofonoak bezalako oinarrizko osasun-produktuak, edo ordaindu ezin dituzten psikologia-kontsultak. (8.grafikoa).

8. GRAFIKOA. OSASUNARI UKO EGITEAK AZKEN URTEAN (%).

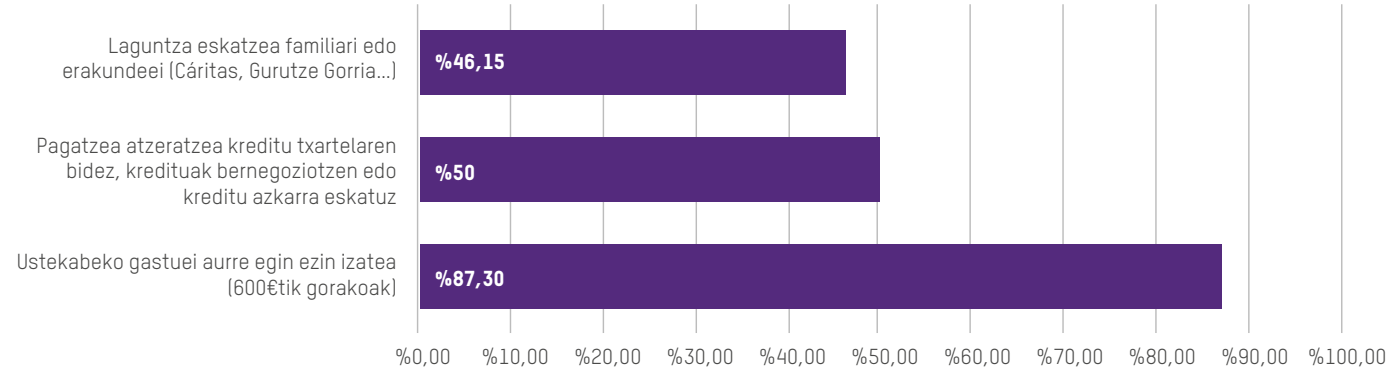
Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Daturik muturrekoena hortzetako arretari dagokiona da: **inkestatutako langileen hamarretik zazpik baino gehiagok** aitortu du **ez direla dentistarengana joan baliabide ekonomikorik ez dutelako**. Osasunarekin lotutako uko horiek ez diote soilik egungo ongizateari eragiten; enpleguari eusteko gaitasunean eta etorkizuneko osasun-egoeran ere eragina dute, bere burua elikatzen duen narriadura-zikloa sortuz.

> "Gizarte Segurantza horrenbeste ordaindu behar izan ez banu, falta ditudan haginak jarriko nituzkeen. Eta pentsatzen ari naiz... **Nire ahoarekin kezkatuta nago, benetan.** Hori ere osasuna badelako. Falta direnean txarto jaten duzulako, kosta egiten da mastekatzen. Bihar bizkarreko mina badut, lunbagoa badaukat, medikuarengana joan eta pilula emango dit. Baina **haginetako mina edo kariea irteten bazait, dirutza batu behar dut.** Hori ba, zita daukazun egunerako gorde behar da. Herrialde honek gauzak zatika egiten erakusten dizu."
>
> *Vicenta, lanean, 72 urte, Paraguai (Elkarrizketa Madrilen).*

Errealitate hori lotuta dago inkestak emandako beste datu adierazgarri batekin: **inkestatutako %87,3 langilek adierazi du ezingo liokeela aurre egin 600 eurotik gorako ustekabeko gastu bati**. Horrek esan nahi du gehienak babes-sarerik gabeko ekonomian bizi direla, zorpetzera jotzetik edo egungo etxebizitzari eutsi ezin izatetik oso gertu. Gainera, **inkestatutako langileen erdiek (%50) zorpetzera jo behar izan dute noizbait, eta ia erdiek (%46,15) senideen, erakundeen edo ongintzazko entitateen laguntza eskatu behar izan dute** hilaren amaierara iritsi ahal izateko. (9. Grafikoa)

9. GRAFIKOA. UKO EGITEAK ETA BERRANTOLAKETA ARAZO EKONOMIKOENGATIK AZKEN URTEAN (%).

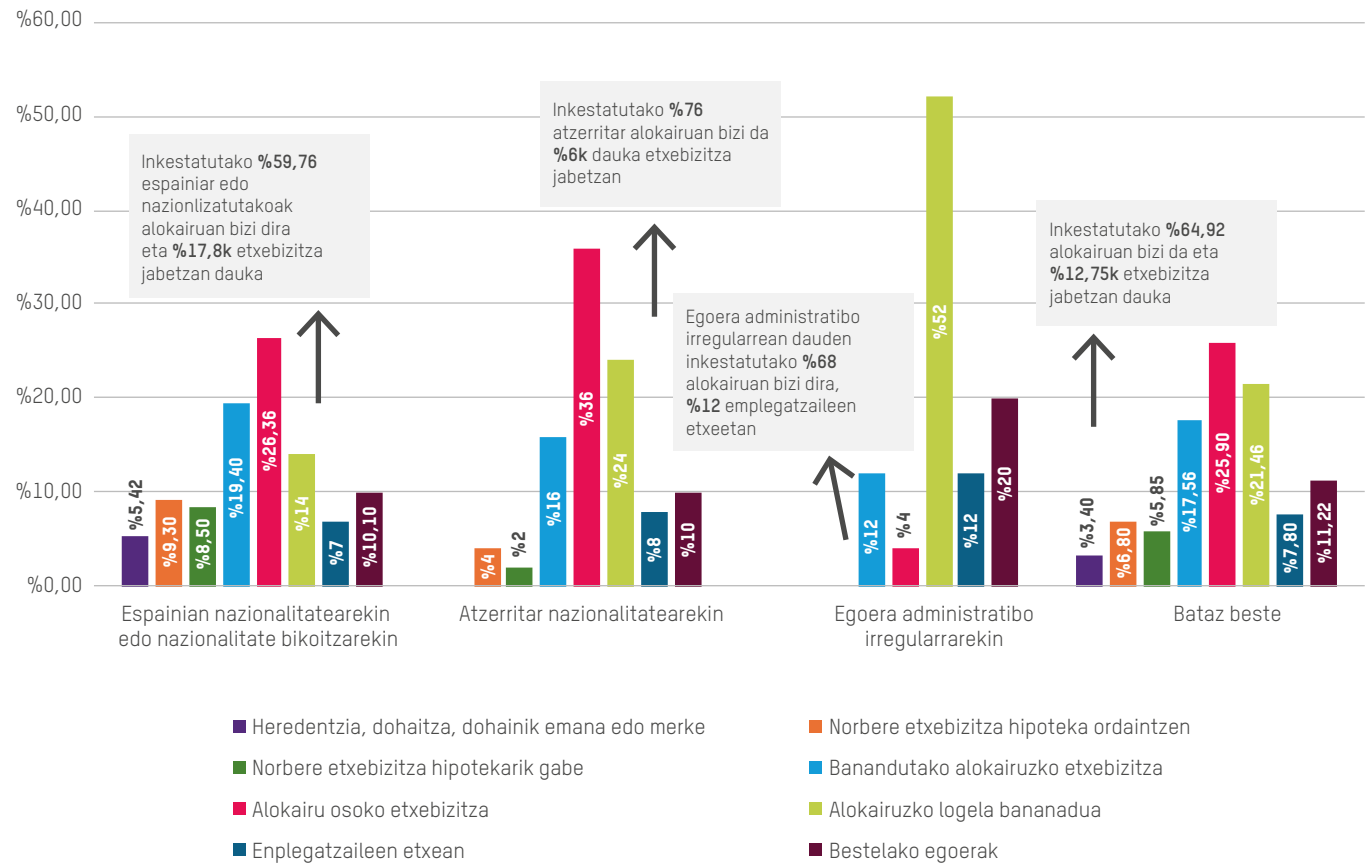

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

ETXEBIZITZA: ERRENTEN ETA AURREZKIEN HUSTUBIDE HANDIA

Etxebizitza pobretze-mekanismo nagusienetako da. Oxfam Intermónen inkestaren (2025) datuen arabera, inkestatutako 55 urtetik gorako langile gehienak alokairuan bizi dira: %64,86 alokairuan bizi da, eta %12,65ek baino ez du etxebizitza bat jabetzan. (10. Grafikoa).

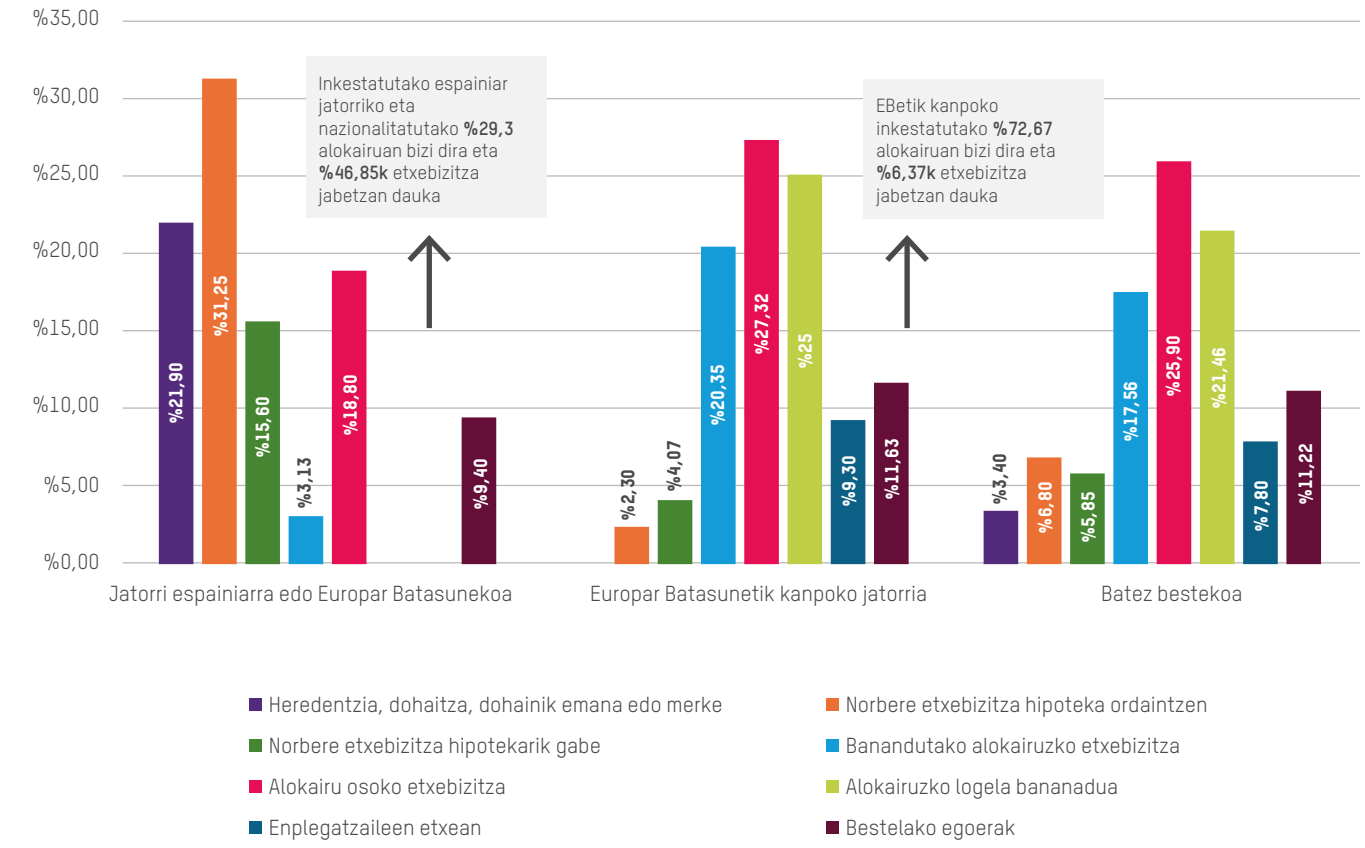
10. GRAFIKOA. OHIKO BIZILEKUA EGOERA ADMINISTRATIBOAREN ARABERA.

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

55 urtetik gorako langile espainiarrek etxebizitza jabetzan dute atzerritarrekin alderatuta. Desberdintasun hori bereziki nabarmena da jatorriaren arabera aztertzen denean: jatorri espainiarra edo Europar Batasunekoa duten langileek jabetzako etxebizitza izateko aukera ia 8 aldiz handiagoa dute Europar Batasunetik kanpoko jatorria dutenek baino (%46,85 eta %6,37, hurrenez hurren). (11. Grafikoa).

11. GRAFIKOA. OHIKO ETXEBIZITZA JATORRIAREN ARABERA (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Beraz, bertokoak edo nazionalizatu diren pertsonek —bereziki Espainian jaiotakoek— **nolabaiteko arnas ekonomikoa** eta etorkizunari begirako itxaropen egonkorragoak dituzte Europar Batasunetik kanpoko jatorria duten langileekin alderatuta. Etxebizitza ordainduta izateak —askotan heredatua edo senideekin partekatua— egungo eta etorkizuneko presio ekonomikoa murrizten du, bereziki erretiroaren eta pentsioen inguruko ziurgabetasunaren aurrean.

> "**Nik nire aiztarekin dut etxea.** Ez nago alokairuan. [...] Nire aiztarekin bizi naiz eta bien artean daukagu banatuta eta ordainduta [...] Nire gurasoena zen. Orduan zentzu horretan lasai nago."
>
> *Margarita, erretiroan, España, 76 urte (Elkarrizketa Valentzian).*

> "Seme-alabarik ez daukat, ez dut espero inoren zaintzarik ez nitaz inor arduratzerik. Orduan, etorkizunari begira, **ahal izan nuenean apartamentu babestua erosi nuen.**"
>
> *Edurne, España, 66 urte (Elkarrizketa Bilbon).*

Oxfam Intermónen inkestaren (2025) arabera, alokairua edo hipoteka ordaintzen duten inkestatutako langileek, **batez beste, 380,12 euro bideratzen dituzte gastu horretara.** Zenbateko horrek esan nahi du **hileko diru-sarreren %40,5 alokairua ordaintzera bideratzen dela**; hau da, Espainiako Bankuak berak gomendatzen duen %30eko atalasearen oso gainetik, eta horrek pertsona horiek zaurgarritasun-egoeran jartzen ditu[84].

"**Gela bategatik 500 euro kobratzen didatelako. Gela bat. Orduan diot, gela hori ordaintzeko baino ez nabil lanean.** Eta batzuetan jartzen da, ¿ez? Umore txarrez. Egunero lanera joaten nintzen etxebizitzarako besterik ez. Baina beno, gordelekua izatearekin pozik nago."

Elisa, lanean, Bolivia, 66 urte (Madrilgo taldea).

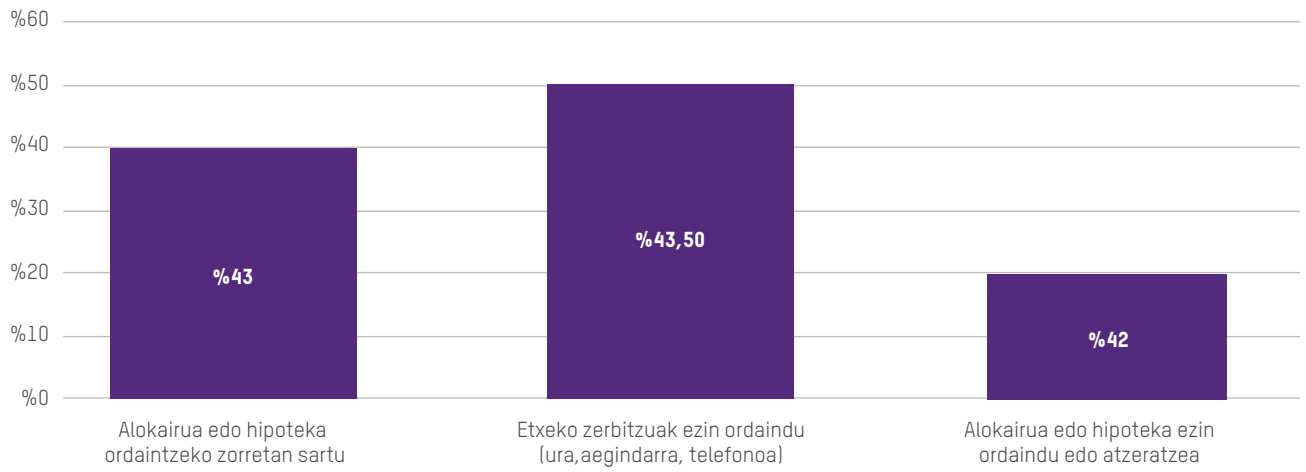
55 urtetik gorako langile askok azaltzen du **soldatak ia ez diela ematen gela baten alokairua eta oinarrizko hornidurak ordaintzeko**; horren ondorioz, ia maniobra-tarterik gabe bizi dira, ustekabeko edozein gasturi aurre egiteko aukerarik gabe.

"Guk bizirauten dugu **ematen diguten soldatarekin.** Pisua, gaur egun esaten duten legez, 600 euro delako. **Zer geratzen zaizu? Argindarra ordaintzeko, ura, internet eta janaria. Nik 750 ordaintzen dut. Eta janaria murrizten duzu azkenean.** Normalean janaria, argindarra ezin delako murriztu, internet ere ez. Eta batez ere etxebizitza, hori da egiten duguna horretarako iritsi ahal izateko, gela bat alokatzea. Eta hiru-lau lagunen artean pisua alokatu, heldu ahal izateko."

Juana, lanean, Colombia, 64 urte (Zaragozako taldea).

Alokairua edo hipoteka duten pertsonen artean, **%42 inkestatutakok adierazi du azken urtean alokairuaren edo hipotekaren ordainketak atzeratu behar izan dituela, eta antzeko proportzio batek aitortu du ezin dituela bere gain hartu argindarraren, uraren edo telefonoaren oinarrizko gastuak.** Etxebizitzari eutsi ahal izateko zorpetu beharra ere ohikoa da (%43), eta horrek are gehiago handitzen du zaurgarritasuna. (12. Grafikoa).

12. GRAFIKOA. ETXEBIZITZARI UKO EGITEAK AZKEN URTEAN (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Etxebizitza duina eskuratzeko **zailtasunak areagotu egiten dira langile askok bete ezin dituzten baldintza ugarien ondorioz** —hala nola soldata altuak, lan-antzinatasuna edo abal ekonomikoak—; horrek ostatu ezegonkorretara, bizigarritasun-baldintza eskasak dituzten etxebizitzetara edo ezezagunekin partekatu behar dituzten geletara bultzatzen ditu.

"**Pisua aurkitzea oso zaila izan zen, oso konplikatua, persona kopuruagatik eta kontraturik ez zegoelako,** soldata-orririk ez izateagatik, paperak eguneratu gabe izateagatik."

Elisa, erretiroan, Colombia, 68 urte (Elkarrizketa Valentzian).

"Etxeak alokairuan pilaka daude. Alokairua ordaintzeko dirua da ez dagoena. [...] 1.500€ko 3 soldata-orri eskatuko dizute, gutxinenez urtebeteko antzinatasuna. [...] **Orduan, ezinezkoa da. Gutxieneko pisua hartzeko, 5.000 euro inguru izan behar da patrikan.** [...] Agentziak eskuratuko du dirutza polita. Alokairuaren hilabetekoa dala, bi hilabeteko fidantza dala, gordetako hilabetea dala...

Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen).

Taldeetan eta elkarrizketetan jasotako lekukotasunek aurpegia eta bizipenak jartzen dizkiote etxebizitza-prekarietate horri. **60, 65 edo 70 urteko emakumeak ageri dira, ezezagunekin etxebizitza —edo baita logela ere— partekatzera behartuta daudenak**; baita barneko langileenak ere, atseden-egunetan benetan atseden hartu ahal izateko, prezio neurrigabeetan logelak alokatu behar dituztenak. Testuinguru horretan, zahartzaroa ez da segurtasun-garai gisa irudikatzen; aitzitik, norberaren espazioa galtzeko, egoteko eta duintasunez atseden hartzeko lekurik gabe geratzeko beldurrak markatutako etorkizun gisa ageri da.

"**Ile honetatik aurrera gela konpartituko dut** [...] eta oraindik ezin dut asimilatu. Probatu egingo dut ea asimilatzen dudan. Alokairua 200€koa da larunbatean baino ez dudalako lorik egiten. Ulergaitza da, baina ez dago besterik."

Valeria, lanean, Paraguay, 72 urte (Elkarrizketa Madrilen).

Testuinguru horretan, **langile askok adierazi dute «sokaren gainean bizitzen» ari direlako sentipena.** Inkestak erakusten du bizitza duina izatearen pertzepzioa oso txikia dela, batez beste 10etik 2,63ko puntuazioarekin. Orduka lan egiten duten kanpoko langileek baloratzen dute ondoen beren egoera (4,6 puntu 10etik), eta lanaldi osoko barneko langileek egiten dute baloraziorik txarrena (1,35 puntu 10etik). Emaitza horiek nabarmen kontrajartzen zaizkio biztanleria osoaren batez bestekoari; izan ere, Oxfam Intermónen *Vivir la desigualdad* (2025) desberdintasun anizkoitzen inkestaren arabera, puntuazioa 10etik 5,5ekoa izan zen[85].

Beraz, etxeko eta zaintza-lanetan diharduten 55 urtetik gorako langileen eguneroko bizitza **etengabeko prekarietate ekonomikoak zeharkatuta dago; adinak ez du egoera hori arintzen, areagotu baizik.** Ukoek ondorioak metatzen dituzte osasunean, etxebizitzak diru-sarrera gehienak xurgatzen ditu, zorpetzeak mehatxu egiten du, eta aurrezkirik ezak ustekabeko edozein gertaera krisi bihurtzen du. **Faktore horien guztien ondorioz, askok etorkizunari beldurrez begiratzen diote, itxaropenez baino gehiago**, erresistentzia eskatzen duen orainaldiaren eta gutxieneko bermerik gabeko etorkizunaren artean harrapatuta.

03
ZAIN ZAHARRAREN USAINAK: ERRETIROA ETXEKO ETA ZAINTZA-LANEAN

Erretiroa ez da une isolatua, ezta lan-bizitzaren eten garbia ere; **aitzitik, hamarkadetan zehar metatzen joan diren lan- eta bizi-baldintzen emaitza da.**

Pentsioa eskuratzeko benetako aukerak estu lotuta daude bizitza aktiboan egindako lanaren kalitatearekin, jarraitutasunarekin eta aitortzarekin. (1. Taula).

Hala ere, **erretiro duina ez da prestazio ekonomikoa jasotzera mugatzen; autonomia, egonkortasun materiala eta gizarte-aitortza izanda zahartzeko bermea ere bada.** Lan-bizitzaren amaiera eta zahartzaroan izango diren bizi-baldintzak lotzen dituen eskubidea da.

Etxeko eta zaintza-lanaren eremuan, ordea, berme horiek nabarmen higatuta daude. Aztertutako lan-ibilbideek erretiroaren ikuspegia **segurtasun ekonomikorik ezak, etxebizitza-prekarietateak eta osasunaren narriadurak markatzen dutela erakusten dute** urte luzez egindako lan intentsiboaren eta babes eskasaren ondorioz.

Datuek erakusten dute 55 urtetik gorako langileak beren lan-bizitzaren azken etapara **argi eta garbi desabantailazko egoeran** iristen direla: kotizazio-ibilbide eskasekin, eskubide ahulekin edo existitzen ez direnekin, eta denboran zehar iraun duen prekarietateak sakonki kaltetutako gorputz eta etxeko ekonomiekin.

1. TAULA. KOTIZAZIOAK, PENTSIOAK ESKURATZEA ETA ZENBATEKOA BALDINTZATZEN DITUZTEN FAKTOREAK.

ARRAZOIAK	KOTIZAZIOETAN, PENTSIOAK ESKURATZEAN ETA ZENBATEKOAN DITUZTEN ONDORIOAK
Enpleguaren etenak, informaltasun-aldiak edo administrazio-egoera irregularra.	• Kotizatutako urte kopuru txikiagoa. • Zailtasunak kotizaziopeko pentsioa eskuratzeko behar diren gutxieneko urteak betetzeko. • Oinarri arautzailea murriztea, eta, ondorioz, pentsioaren azken zenbatekoa txikitzea.
Partzialtasuna edo oinarri txikiekin egindako ordukako lana.	• Kotizazio zatikatuak eta nahikoak ez direnak pentsio osoak eskuratzeko. • Oinarri arautzailea murriztea, eta, ondorioz, pentsioaren azken zenbatekoa txikitzea.
Tarteen araberako kotizazio-sistema (ez benetako soldata).	• Egiten diren lan-orduak baino gutxiago kotizatzen da (ohikoa da ordukako alta ematea gutxieneko oinarriekin, lanaldiko orduak gorabehera).

ARRAZOIAK	KOTIZAZIOETAN, PENTSIOAK ESKURATZEAN ETA ZENBATEKOAN DITUZTEN ONDORIOAK
Soldata baxuak.	• Soldata baxuekin kotizazio-oinarri baxuak, pentsioaren azken zenbatekoa murriztuz.
Arrisku ergonomikoak eta higadura fisiko eta mentala.	• Enplegagarritasuna murriztea. • Lan-merkatutik kanporatzea nahikoa kotizatu gabe. • Kotizazioan hutsuneak sortuko dituzten estaldurarik gabeko baja, ezintasun edo jarduerarik gabeko aldien mendekotasun handiagoa.

3.1. ERRETIRO-ADINERA IRISTEA: HIRU AGERTOKI POSIBLE

Etxeko eta zaintza-laneko langilea erretiro-adinera iristean, pentsioa eskuratzea ez da automatikoa; haren lan-ibilbideak zuzenean baldintzatuko ditu aukerak. (2. Taula).

Egonkortasunik eta behar adinako kotizazioak metatzea lortu dutenek baino ez dute **kotizaziopeko pentsioa eskuratzen**, oro har, zenbatekoa oso txikia izango delarik.

Gutxieneko kotizazioaren baldintza betetzen ez dutenentzat **kotizazio gabeko pentsioa dago**, diru-sarrera nahikorik ez duten pertsonentzako segurtasun-sare gisa diseinatua; hala ere, nekez estaltzen ditu oinarrizko beharrak.

Hirugarren talde bat **erretiro-adinera pentsiorik eskuratzeko aukerarik gabe iritsiko da**: bizitza osoa beste batzuen etxeei eusten lanean eman duten emakumeak, sarritan kontraturik gabe aritu direnak, inolako babesik gabe iristen dira zahartzarora.

2. TAULA. PENTSIO MOTAK, BALDINTZAK ETA ESKURATZEKO ZAILTASUNAK.

PENTSIO MOTA		BALDINTZAK	ERRONKAK
KOTIZAZIOPEKO PENTSIOA	Kotizaziopeko erretiro-pentsioa	Legez ezarritako erretiro-adina bete izana, gutxienez 15 urte kotizatuta izatea eta pentsio osoa jasotzeko 37 urte kotizatuta edukitzea; horrez gain, erretiroaren aurreko hamabost urteetan gutxienez bi urtez kotizatua izatea.	• Arloaren prekarietateak zaildu egiten du kotizazio-baldintzak metatzea. • Baldintzak betetzen direnean ere, pentsioak baxuak izaten dira.
	Kotizaziopeko ezintasun-pentsioa	Gaixotasun arruntaren ondorio bada: gutxieneko kotizazio-aldia egiaztatzea (adinaren arabera). Lan-istripuaren, lanekoa ez den istripuaren edo lanbide-gaixotasunaren ondorio bada: ez da aurretiazko kotizaziorik eskatzen.	• Istripuak behar baino gutxiago deklaratzeak eta etxeko eta zaintza-lanaren ondoriozko gaixotasunak aitortu ez izateak zaildu egiten dute haien lan-jatorria frogatzea. • Gizarte Segurantzan alta eman gabe igarotako aldiek zaildu egiten dute gaixotasun arruntaren kasuan eskatzen den kotizazioa betetzea.

PENTSIO MOTA		BALDINTZAK	ERRONKAK
PENSIÓN NO CONTRIBUTIVA	Kotizazio gabeko erretiro-pentsioa	65 urtetik gora izatea, Espainian legez 10 urtez bizi izana (horietatik 2 jarraian eta eskabidea aurkeztu aurrekoak) eta 8.803,20 eurotik beherako diru-sarrerak izatea (2026an).	• Administrazio-egoera irregularrean igarotako aldiak dituzten emakume migratzaileek zailtasunak dituzte 10 urteko egoitza-aldia egiaztatzeko. • Pentsioaren zenbateko txikiak nekez estaltzen ditu oinarrizko beharrak, eta bizimodu independentea izatea zailtzen du. • Senideekin bizitzeak diru-sarreren atalasea gehieneko mugatik gora igo dezake.
	Kotizazio gabeko baliaezintasun-pentsioa	% 65eko edo hortik gorako desgaitasuna izatea, Espainian legez 10 urtez bizi izana (horietatik 2 jarraian eta eskabidea aurkeztu aurrekoak) eta 8.803,20 eurotik beherako diru-sarrerak izatea (2026an).	• Administrazio-egoera irregularraren igarotako aldiak dituzten emakume migratzaileek zailtasunak izaten dituzte 10 urteko bizilekua egiaztatzeko. • Pentsioaren zenbateko txikiak nekez estaltzen ditu oinarrizko beharrak eta desgaitasunetik eratorritako zaintza-beharrak.

KOTIZAZIOPEKO PENTSIOA: SALBUESPENA ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEEN ARTEAN

Kotizaziopeko erretiro-pentsioa eskuratzen duten etxeko eta zaintza-laneko langileek 2024an batez beste 473,56 euroko pentsioa jasotzen zuten, gutxienekoen osagarria eta urteko balio-eguneratzea aplikatu aurretik. **Zenbateko hori gainerako arloetako emakume langileek jasotzen dutenaren erdia da (946,59 euro), eta gizonek jasotzen dutena baino ia hiru aldiz txikiagoa (1.278,88 euro)**[86]**.**

Aitortutako pentsioa legez ezarritako gutxieneko atalasea baino txikiagoa denean, **gutxienekoen osagarria aktiba daiteke**; osagarri hori errenta-mailaren araberakoa da, eta ezin da jaso Espainiatik kanpo biziz gero. Mekanismo horrekiko mendekotasuna bereziki handia da arloan: **etxeko eta zaintza-laneko langileen kotizaziopeko pentsioen %49,5ek gutxienekoen osagarria behar dute;** hau da, gainerako arloetako emakumeen artean baino bi aldiz gehiago (%26,14) eta gizonen artean baino 3,5 aldiz gehiago (%14,04).

Gutxienekoak bermatzeko osagarriaren batez besteko zenbatekoa ere handiagoa da etxeko eta zaintza-laneko langileen artean, eta horrek oinarrizko pentsioaren ahulezia erakusten du. Erretiratuta dauden etxeko eta zaintzako langileek, batez beste, 331,77 euro jasotzen dituzte gutxienekoen osagarri gisa; emakume guztien batez bestekoa 291,54 eurokoa da, eta gizon guztiena 253,86 eurokoa.

Gutxienekoen osagarria aplikatuta ere, 2024an erretiratuta zeuden etxeko eta zaintzako langileek batez beste 710 euro baino ez zituzten jasotzen; kopuru hori oso urrun dago emakume erretiratu guztiek jasotzen duten batez besteko pentsiotik (1.192 euro) eta gizon erretiratuek jasotzen dutenetik (1.699,35 euro)[87]. Zenbateko horrek bakarrik bizi den adineko pertsona baten urteko batez besteko gastuaren **%38,6 baino ez du estaltzen**[88].

ERRETIRATUTAKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEAK	ERRETIRATUTAKO EMAKUMEAK GUZTIRA	ERRETIRATUTAKO GIZONAK GUZTIRA
KOTIZATUTAKO URTEEN BATAZ BESTEKOA 21 URTE	KOTIZATUTAKO URTEEN BATAZ BESTEKOA 25 URTE	KOTIZATUTAKO URTEEN BATAZ BESTEKOA 33 URTE
KOTIZAZIO HUTSUNEAK LAN-BIZITZAREN %16,8	KOTIZAZIO HUTSUNEAK LAN-BIZITZAREN %19,7	KOTIZAZIO HUTSUNEAK LAN-BIZITZAREN %8
%49,5EK GUTXIENEKOEN OSAGARRIA JASOTZEN DU	%26,14K GUTXIENEKOEN OSAGARRIA JASOTZEN DU	%14,04K GUTXIENEKOEN OSAGARRIA JASOTZEN DU
BATAZ BESTEKO PENTSIOA 710€	BATAZ BESTEKO PENTSIOA 1.192€	BATAZ BESTEKO PENTSIOA 1.699€

Etxeko eta zaintza-laneko langileek jasotzen dituzten pentsioen eta gainerako arloetako gizonek eta emakumeek jasotzen dituztenen arteko alde ikaragarria **hiru faktoreren** ondorio da: lan-bizitza osoan **metatutako kotizazio-urteak**, **kotizazio-hutsuneak**[89] **eta kotizazio-oinarriak**[90]**.**

Lan-bizitzaren zatirik handiena Etxeko Enpleguko Sistema Berezian kotizatzeak hiru faktore horiek aldi berean eta modu negatiboan metatzea dakar, eta horrek eragin zuzena du etorkizuneko pentsioan. Arloaren ezaugarriak dira soldata baxuak, partzialtasun handia eta lan-eten ugari, eta, duela gutxira arte, benetako soldatan oinarritu beharrean tarteen araberako kotizazio-sistema izatea[91]. Egoera horrek, alde batetik, **sistematikoki kotizazio-oinarri baxuagoak, lan-ibilbide laburragoak eta kotizazio-hutsuneak metatzea** eragiten du.

Kotizazio-urteei dagokienez, 2024an[92] kotizaziopeko pentsioa jasotzen duten etxeko eta zaintzako langileek lan-ibilbide laburragoak dituzte arlo guztietako erretiratuen multzoarekin alderatuta. Lehenengoek **batez beste 21 urte kotizatzen dituzte lan-bizitza osoan zehar;** arlo guztietako emakume eta gizon erretiratuek, berriz, batez beste 25 eta 33 urte dituzte kotizatuta[93], hurrenez hurren.

Erretiratutako etxeko eta zaintzako langileen kasuan, gainera, ikus daiteke batez beste kotizatutako urteetatik 17 baino ez dagozkiola berariaz etxeko enpleguaren eta zaintza-lanen arloari[94]. Horrek berresten du **etxeko enpleguan egindako kotizazioekin soilik kotizaziopeko pentsioa eskuratzea ia bideraezina dela.** Horregatik, eskubide hori eskuratzen duten langile gehienek beste arlo batzuetan metatutako kotizazioei esker lortzen dute.

Beste arlo batzuetan ere kotizatu arren, kotizaziopeko pentsioa duten etxeko eta zaintzako langileek beren lan-bizitzaren zatirik handiena etxeko enpleguaren arloan ematen dute (denboraren %71,8). Gainera, **kotizazio-hutsuneen bolumen adierazgarria metatzen dute (%16,8), gizonek metatzen dutena (%8,0) baino bi aldiz handiagoa**, baina kotizaziopeko pentsioa duten emakume guztiena (%19,7) baino txikiagoa[95].

Bestalde, **arlo guztietako emakumeen multzoan kotizatu gabeko aldien proportzioa are handiagoa da etxeko eta zaintzako langileen artean erregistratutakoa baino** (%19,7 eta %16,8, hurrenez hurren[96]). Hala ere, emakume horiek **lan-ibilbide luzeagoak** dituzte —batez beste lau urte gehiago kotizatuta—gehienbat Erregimen Orokorrean eginak.

Erregimen horren ezaugarriak dira denboran zehar **kotizazio-oinarri handiagoak eta egonkorragoak** izatea; horri esker, kotizazio-hutsuneak egon arren, metatutako batez besteko kotizazio-maila nahikoa izaten da etxeko eta zaintzako langileenak baino nabarmen handiagoak diren pentsioak eskuratzeko.

Alde hori are nabarmenagoa da arlo guztietako gizon erretiratuen kasuan. **Haiek ere kotizatu gabeko aldiak badituzte ere (%8), beren lan-ibilbideak askoz luzeagoak dira** —batez beste hamabi urte gehiago etxeko eta zaintzako langileek baino, eta zortzi urte gehiago emakumeen multzoak baino—,gehienbat Erregimen Orokorrean.

Gainera, **soldata handiagoekin eta jarraituagoekin** egiten dute lan, eta horrek kotizazio-oinarri altuak eta denboran zehar iraunkorrak ekartzen ditu. Baldintza horiek erraztu egiten dute kotizazio-hutsuneak konpentsatzea eta, ondorioz, nabarmen handiagoak diren pentsioak eskuratzea[97].

KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOAK: NAHIKOA KOTIZATU EZ DUTEN LAN-IBILBIDEENTZAKO AZKEN BALIABIDEA

Etxeko eta zaintza-laneko langile askorentzat, bereziki jatorri migratzailea dutenentzat, kotizaziopeko pentsioa eskuratzea oso zaila denez, **kotizazio gabeko pentsioa erretiroan babesa izateko azken aukera bihurtzen da sarritan.**

IMSERSOren datuen arabera, 2024an **emakumeak ziren pentsio mota horren onuradun guztien %63,5.** Erretiroagatiko kotizaziopeko pentsioa jasotzen duten pertsonen artean atzerritarrak %0,4 baino ez diren bitartean, **kotizazio gabeko pentsioen guztizkoaren ia %8** dira[98].

Gainera, **kotizazio gabeko pentsioaren batez besteko zenbatekoa hilean 517,90 eurokoa** izan zen (urtean 7.250,60 euro[99]), eta kopuru horrek Espainian 65 urtetik gorako pertsona batek bakarrik osatutako etxe baten **batez besteko urteko gastuaren %32,8** baino ez luke estaliko[100].

2024AN KOTIZATU GABEKO PENTSIOEN BATAZ BESTEKOA HILEAN 517,90€ IZAN ZEN (URTEAN 7.250,60€)

PENTSIO HONEK 65 URTETIK GORAKO PERTSONA BAKARRAK OSATUTAKO ETXEAREN URTEKO BATEZ BESTEKOAREN %32,8 GASTU BAINO EZ LUKE ESTALIKO

Horrek esan nahi du, pentsioa eskuratzea lortzen denean ere, kotizazio gabeko pentsioaren zenbatekoak **nekez ahalbidetzen duela oinarrizko biziraupen ekonomikoari eustea**. Kotizazio gabeko pentsioak **gutxieneko babes-sare gisa funtzionatzen du, baina ez du erretiroan autonomia ekonomikoa bermatzen**; izan ere, ez du benetako tarterik uzten alokairua, hornidurak, elikadura egokia edo aisialdiko jarduerak bezalako oinarrizko beharrak estaltzeko.

> "Kotizazio gabeko 550 ematen dizutena da, horixe. (...) **Baina nik nire herrialdera joan nahi dut. (...) Hemen ezin naizelako 550kin bakarrik bizi.** (...) Orduan diozt, ez zara ezertara heltzen (...) 3 urte gehiago eman beharko zenuke lanean 15 urtera heltzeko . Orduan bai, pentsioa emango dizute. (...)550ak ez didatelako nire herrialdera ateratzen uzten."
>
> *Juana, lanean, Colombia, 64 urte (Zaragozako taldea).*

Gainera, **kontuan hartu behar da kotizazio gabeko pentsioa jasotzeko bizikidetza-unitateak ezin duela gainditu ezarritako diru-sarreren muga[101].** Horregatik, eskatzailea senideekin bizi denean (ezkontidea eta/edo bigarren mailarainoko ahaideak: seme-alabak, bilobak, anai-arrebak, gurasoak edo aitona-amonak), kalkuluan bizikide guztien diru-sarrerak batzen dira. Diru-sarrera guztien baturak ezarritako atalasea gainditzen badu, kotizazio gabeko pentsioa ukatu egiten da, nahiz eta eskatzaileak berak diru-sarrerarik ez izan.

Paradoxa agerikoa da: **kotizazio gabeko pentsioak oso zenbateko txikia ematen du, eta horrek ez die langile askori aukera ematen beren kabuz alokairurik ordaintzeko.** Horrek senideekin bizitzera bultzatzen ditu; baina, aldi berean, bizikidetza horrek etxebizitzako diru-sarrera bateratuak ezarritako mugatik gora eraman ditzake, eta, ondorioz, pentsioa eskuratzeko baldintza ekonomikoa betetzea eragotzi. Ildo horretan, senideekin bizitzeak gutxieneko diru-sarrera hori eskuratzea eragotz dezake, baita prekarietate larriko egoeretan ere.

"Bai, noski, denok jubilatu nahi dugu. Heldu nahi dugu, baina mahai gainean dauden karten menpe gaude. badakizu? Zenbat urte kotizatzen ari garenaren arabera baita ere. Nik kotizazio gabeko laguntza bi aldiz eskatu dut eta **ukatu egin didate nire semeaekin bizi naizelako.**"

Marta, lanean, Bolivia, 63 urte (Bilboko taldea).

PENTSIORIK GABE IRISTEA: PREKARIETATEAREN AURPEGIRIK MUTURREKOENA

Hirugarren agertokia ikusezinena da: erretiro-adinera inolako pentsiorik eskuratzeko aukerarik gabe iristen direnena. Hori gertatzen da kotizaziopeko pentsioa eskuratzeko behar diren gutxieneko 15 kotizazio-urteak betetzen ez direnean, baina, aldi berean, kotizazio gabeko pentsioa jasotzeko eskatzen diren legezko eta etengabeko bizilekuaren nahiz diru-sarrera maila baxuaren baldintzak ere betetzen ez direnean.

Zaila da Espainian egoera horretan dauden etxeko eta zaintzako langileen kopurua zenbatestea; izan ere, emakume horietako askok hamarkadak eman dituzte enpleguen sarean harrapatuta kontraturik gabe, deklaratu gabeko orduak eginez, enplegatzailea maiz aldatuz, arloan sartu-irten ugari eginez eta administrazio-egoera irregularrean aldi luzeak igaroz.

Arlo guztiei buruz eskuragarri dauden datuek erakusten dute zaurgarritasuna handiagoa dela atzerritar jatorriko langileen artean: **Espainian bizi diren %36,6 emakume atzerritarrek baino ez dute kotizaziopeko pentsio bat eskuratzen; emakume espainiarren artean, berriz, %53,7**[102]**.**

Alde hori ez da kasualitatea; lan-ibilbide ezegonkorragoen, ekonomia informalean presentzia handiagoa izatearen, kotizazio-hutsune luzeagoen eta, kasu askotan, migrazio-prozesuen ondorioz Gizarte Segurantzaren sisteman beranduago sartzearen emaitza da. Horrek guztiak eragiten du **emakume migratzaile asko zahartzarora berme gutxiagorekin eta ziurgabetasun handiagoarekin iristea.**

Bestalde, **jatorri espainiarra duten langileek aukera handiagoak dituzte kotizazio gabeko pentsioa eskuratzeko baldintzak betetzeko;** izan ere, hamar urteko gutxieneko bizilekuaren baldintza kasu gehienetan betetzen da, emigrazio-aldi luzeek markatutako ibilbideetan izan ezik. Hala ere, azpimarratu behar da Espainian bizi den atzerritar jatorriko biztanleriaren ezaugarri demografikoek erakusten dutela zati adierazgarri batek egonaldi luzea duela herrialdean; horrek aukera ematen die, kasu askotan, zahartzaroan larrialdiko babes-neurri hori eskuratzeko[103].

Arloko afiliazioari eta lan-ibilbideei buruz eskuragarri dagoen informazioa uztartuta, egindako estimazioen arabera[104], etxeko eta zaintzako %86 langile inguruk pentsioren bat eskuratzen du (%45,9k kotizaziopeko pentsioa eta %40,1ek kotizazio gabekoa); aldiz, **%14 inguru erretiro-adinera inolako prestaziorik gabe iristen da**. Nazionalitatearen araberako arrakala bereziki esanguratsua da: **atzerriko etxeko eta zaintzako %25,4 langile pentsiorik gabe erretiratuko litzateke; Espainiako langileen artean,** berriz, **%4,6 baino ez**[105]**.** (3.taula).

ETXEKO ETA ZAINTZAKO %14 LANGILE PENTSIOA ESKURATU EZINIK JUBILATUKO LITZATEKE

ETXEKO ETA ZAINTZAKO %25,4 LANGILE ATZERRITAR PENTSIOA ESKURATU EZINIK JUBILATUKO LITZATEKE; ESPAINIARRAK, BERRIZ, %4,6

3. TAULA. ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEAK PENTSIOA ESKURATZEKO KALKULUA, NAZIONALITATEAREN ARABERA.

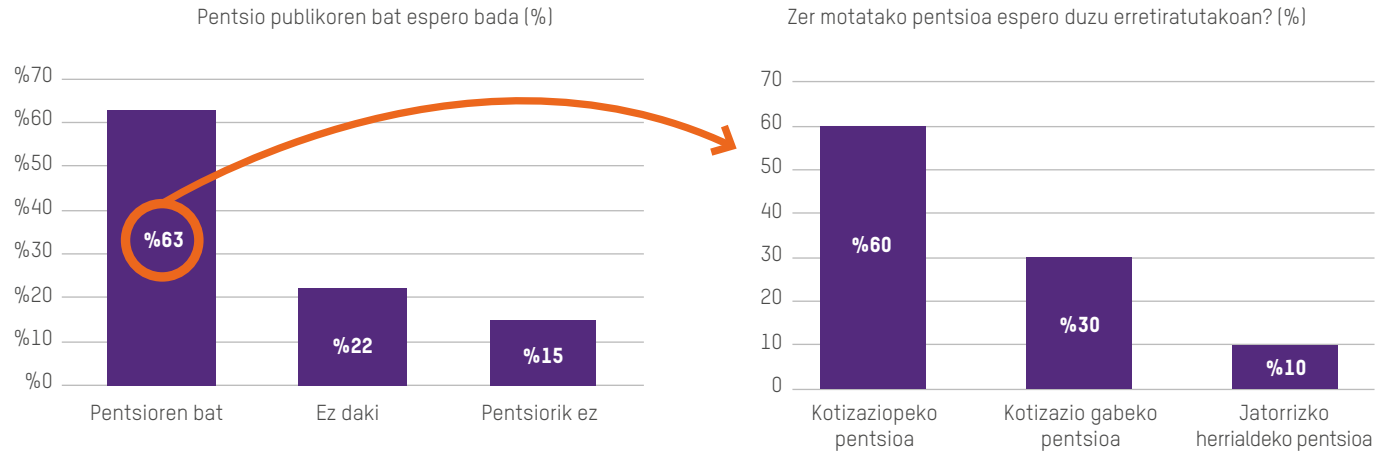
EGOERA ERRETIROAN	ATZERRITARRAK (Z)	ATZERRITARRAK (%)	ESPAINIARRAK (Z)	ESPAINIARRAK (%)	GUZTIRA Z)	GUZTIRA (%)
Kotizaziopeko pentsioarekin	85.839	%36,6	153.636	%53,7	239.475	%45,9
Kotizazio gabeko pentsioarekin	89.239	%38,0	119.754	%41,8	208.993	%40,1
Pentsiorik gabe	59.492	%25,4	13.306	%4,6	72.798	%14,0
Taldea guztira	234.570	%100	286.696	%100	521.266	%100

Iturria: norbere atuak arloaren estimazioak, nazionalitatearen arabera pentsioa eskuratzeko portzentaia eta kotizazio gabeko pentsioa eskuratzeko aukeraketa baldintzak kontutan hartuta.

Estimazio horiek ez daude oso urrun Oxfam Intermónen inkestari (2025) erantzun zioten 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileen pertzepzio eta itxaropenetatik[106]: **%63k pentsioren bat izango duela uste duen arren, %15ek ez duela inolako pentsiorik jasoko uste du, eta %22k ez daki.** (13. Grafikoa)

Pentsioa jasotzea espero dutenen artean, gehien aipatutako aukera kotizaziopeko pentsioa da, **%60 aipatua. Bigarren erantzunik ohikoena kotizazio gabeko pentsioa da; %30 inkestatutakok aipatu du**, eta horrek erakusten du haietako zati handi batek dagoeneko badakiela ez duela nahikoa kotizazio-ibilbiderik metatuko kotizaziopeko pentsiorik eskuratzeko. %10ak bere jatorrizko herrialdean pentsioren bat eskuratzea espero du. (13. Grafikoa).

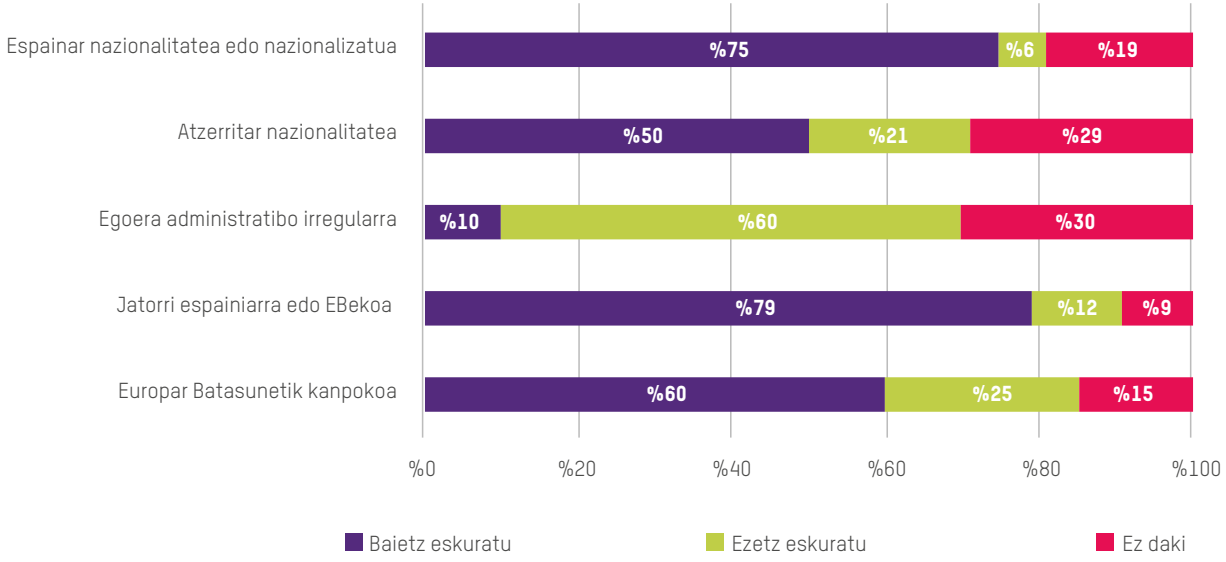
13. GRAFIKOA. PENTSIORIK ESPERO DEN ETA NOLAKOA (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Hauskortasunak, homogeneoa izatetik urrun, mailaketa argiak ditu jatorriaren eta administrazio-egoeraren arabera. **Jatorri espainiarra edo Europar Batasunekoa duten inkestatutako langileen artean pentsiorik eskuratzea espero dutenen ehunekoa handiagoa da Europar Batasunetik kanpoko jatorria dutenen artean baino.** Gauza bera gertatzen da Espainiako nazionalitatea edo nazionalitate bikoitza duten langileen kasuan, atzerriko nazionalitatea (AIZ/NIE) dutenekin edo administrazio-egoera irregularrean daudenekin alderatuta. (14.grafikoa).

14. GRAFIKOA. PENTSIOA ESKURATZEKO ITXAROPENA JATORRIAREN ETA EGOERA ADMINISTRATIBOAREN ARABERA (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Inkestatutako Espainiako edo EBko jatorriko %79 langilek uste du pentsioren bat eskuratu ahal izango dutela; hala ere, %12k uste dute ez dutela inolako pentsiorik izango, eta %9k ez dakite. **Europar Batasunetik kanpoko jatorria dutenen artean, pentsiorik eskuratzeko itxaropena %60ra jaisten da, eta ziurgabetasuna bikoiztu:** %25ek uste dute ez dutela inolako pentsiorik jasoko, eta %15ek ez dakite[107].

Egoera bereziki konplexua bihurtzen da administrazio-egoera aztertzean. **Inkestatutako Espainiako nazionalitatea duten langileen artean, pentsioa eskuratzea da aukerarik nagusiena (%75);** atzerriko nazionalitatea dutenen artean, berriz, aurreikuspenak askoz ere sakabanatuagoak dira: erdiek pentsio motaren bat jasotzea espero dute, **baina %21,1ek uste dute ez dutela inolako pentsiorik jasoko; ehuneko hori Espainiako nazionalitatea dutenen artean baino ia lau aldiz handiagoa da.**

55 urte edo gehiago dituzten eta administrazio-egoera irregularrean dauden inkestatutako langileen kasuan, egoera bereziki larria da: **%60k uste dute ez dutela pentsiorik jasoko, eta %30ek ez dakite zer gertatuko den.**

3.2. ERRETIROA IRUDIKATZEN: BELDURRAREN ETA ITXAROPENAREN ARTEAN

Erretiro-pentsioei buruzko datuek erakusten duten panorama konplexuaren ondorioz, **55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileentzat etorkizunean pentsatzea ez da ariketa erraza.**

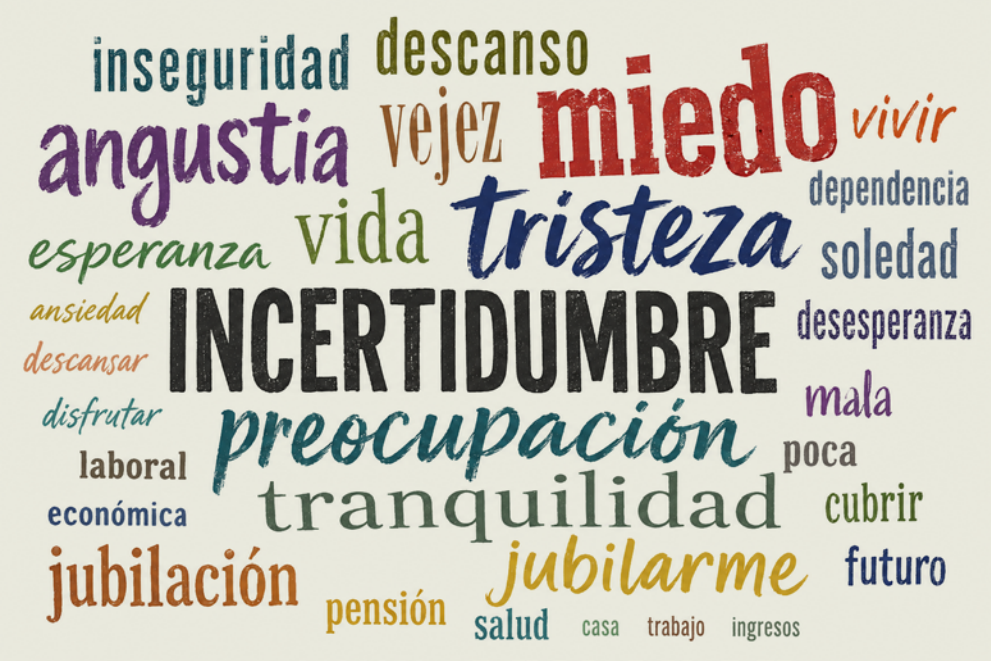
Langileek **hainbat zailtasun aipatzen dituzte erretiroari begira:** pentsiorik eskuratzeko aukera bera, aurreikusten duten pentsioaren zenbateko txikia, metatutako higadura fisikoa eta etorkizunean autonomia mantentzeari edo haiek nork zainduko dituen buruzko ziurgabetasuna.

Arazo horien aurrean, langileek eurek garatzen dituzte **estrategia indibidualak, zahartzaroan gutxieneko egonkortasuna bermatzen saiatzeko.** Errealitate hori kontrajarrita dago **askok beren zahartzaroari buruz irudikatzen duten ikuspegiarekin**; izan ere, zenbaitetan ikuspegi idealizatua izaten da.

ERRETIROARI BEGIRAKO KEZKA NAGUSIAK

Lan-merkatutik irtetea kezka-iturri handia da 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileentzat. *Erretirora iritsiko ote naiz?, nola biziko naiz hain pentsio txikiarekin?, nork zainduko nau?, nola ordainduko dut logela bat?* bezalako galderak behin eta berriz agertzen dira elkarrizketetan eta eztabaida-taldeetan. Inkestan sortutako hitz-hodeiak modu adierazgarrian laburbiltzen du egoera emozional hori: beldurra, ziurgabetasuna, tristura eta larritasuna dira nagusi.

1. IRUDIA. ERRETIROAN PENTSATZEAN ZER SENTITZEN DUZU GALDERARI ERANTZUNDAKOEN HITZ-HODEIA.

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Lehenengo kezketako bat **erretiro-adina** da. Askok sentitzen dute helburua etengabe urruntzen dela, 67 urtera edo gehiagora arte lan egitera behartuz, nahiz eta haien gorputzek dagoeneko ez duten erritmo horri eusteko gaitasunik. Legez ezarritako erretiro-adinaren eta narriadura fisikoaren arteko tentsio horrek **beldurra eragiten du, bai erretiro-adinera iritsi ezinik geratzeko, bai bertara erabateko akidura-egoeran iristeko.**

> "66–67 urtera lanean iristen ez bagara ... 70rekin helduko zaigu. Nik 65ekin nuen ilusioa."
>
> *Alicia, lanean, Ecuador, 63 urte (Madrilgo taldea).*

> "Dauzkadan osasun arazo guztiekin, diot: ez naiz helduko."
>
> *Marina, lanean, Colombia, 56 urte (Madrilgo taldea).*

Adinkeriak are gehiago larriagotzen du egoera hori: lanean jarraitzeko eskatzen zaie, erretiroa hartzeko behar diren urteak betetzen ez dituztelako; baina, aldi berean, **adinagatik beragatik ixten zaizkie enplegurako ateak.** Agentziek eta enplegatzaileek baztertu egiten dituzte 55-60 urtetik gorako langileen hautagaitzak, eta horrek diru-sarrerarik ezaren, kotizatzeko ezintasunaren eta benetako alternatibarik ezaren artean harrapatuta uzten ditu.

"**Bai, egia da agentziak adina ikusten digutenean, baztertu egin nahi gaituzte.** Adibidez, lehengo egunean agentziara joan nintzen nire itxaron-zerrenda eguneratzeko badaukadalako historia han. Orduan esan zidan, zenbat urte duzu?, Diozt han. 60 betetzera noa, esan nion. Ba ez da posible. Jadanik ez, ez dugu lanik ematen. Orduan zer egin behar dugu?, esan nion.."

Mónica, lanean, 57 urte, Colombia (Bilboko taldea).

Horri gehitu behar zaio **etorkizuneko pentsioaren zenbatekoari buruzko kezka. %41,1 inkestatutakok ez daki zenbat kobratuko duen kalkulatzen ere.** %15,8k uste du bere pentsioa 701 eta 1.000 euro artekoa izango dela; kopuru hori ez da nahikoa oinarrizko gastuei aurre egiteko, bereziki etxebizitza-egoera ezegonkorretan. Bestalde, %1,4k baino ez du uste 1.500 eurotik gorakoa izango denik.

Lanaldi partzialeko, orduka egindako eta enplegatzaile anitzekin garatutako lan-ibilbideek pentsio oso apalak eragiten dituzte. Pentsioa eskuratzea lortzen denean ere, askotan ez da nahikoa izaten alokairua, elikadura edo hornidurak bezalako gastuei aurre egiteko; horrenbestez, **edukiz hustu egiten da erretiro duinaren promesa.**

"Kontratu partzialek denborarako balio dute, baina ez zenbaterako. [...] eta 550 eurorekin ezin naiz bakarrik bizi ."

Estela, lanean, Perú, 62 urte, Perú (Madrilgo taldea).

Hori argi ikusten da **inkestatutako 55 urtetik gorako langileei erretiroaren ondorengo bizitza nola irudikatzen duten galdetzen zaienean.** Erantzunek, 1etik (erabat desados) 4ra (erabat ados) bitarteko eskalan puntuatuta, prekarietate ekonomikoak eta ongizatea bermatzeko berme formalik ezak markatutako egoera erakusten dute.

Horren ildotik, **%87 inkestatutakok uste du baliabide faltagatik bere ohiturak aldatu beharko dituela, eta %65ek uste dute nekez bizi ahal izango direla beren pentsioarekin bakarrik.** Laguntza ekonomiko gisa GKEetara edo erakundeetara jo behar izatea ere aukera erreal gisa agertzen da parte-hartzaileen erdiek baino gehiagok (%68) adierazitakoaren arabera. Horrek erakusten du, **gehienentzat, erretiroa diru-sarreren murrizketak markatutako etapa gisa agertzen dela.**

55 URTEKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO LANGILEAK ERRETIROAREN AURREAN

%87K USTE DU BALIABIDE FALTAGATIK OHITURAK ALDATU BEHARKO DITUELA

68K USTE DU GKEETAN EDO INSTITUZIOETAN BILATU BEHARKO DUELA LAGUNTZA

%86K EZ DU USTE PENTSIOAREKIN SOILIK BIZI AHALKO DENIK

%55,7K EZ DU ESPERO HURBILEKORIK IZATERIK ZAINTZEKO

"Nik kontratu partzialak ditut. Orduka egiten dut lan, etxe baten hiru ordu, beste batean hogei ordu egiten ditut hilean eta hori da daukadan bakarra. Esaten digute **kontratu partzialak badira beharbada erretirorako balio izango dutela. Jakina, baina denborarako, baina ez zenbaterako.**"

Estela, lanean, Perú, 62 urte (Madrilgo taldea).

"Kotizazio gabeko 550 ematen dizutena da, horixe. Hori hartu nezakeela esan zidaten. Baina, esan nuen, nik nire herrialdera itzuli nahi dut, hemen ezin naiz bakarrik bizi 550 eurorekin. **Alokairua bada 550€, gehiago. Eta janaria, zerbitzuak, dena, orduan ez zara ezertara heltzen.** "

Juana, lanean, Colombia, 64 urte (Zaragozako taldea).

Etxebizitza da larritasun-iturri nagusietako beste bat. Gehienak erretiro-adinera aurrezkirik eta etxebizitzaren jabetzarik gabe iristen dira, hamarkadetan zehar alokairua ordaintzera ia osorik bideratutako soldata apalekin bizi ondoren. Etxebizitza edo logela partekatzea ohiko bihurtzen da adin aurreratuetan ere, eta emakume migratzaile batzuentzat jatorrizko herrialdera itzultzea agertzen da aukera bideragarri bakar gisa.

"Hemen zahartu nintzen. Bizitzeko daukadan pisuaren alokairurako baino ez dut irabazi. **Errealik ere ez daukat eta orain zahartxo nago eta aurrerantzean lanek huts egingo didate.**"

Sofía, lanean, Nicaragua, 68 urte (Bilboko taldea).

"Horregatik ba, jakina, pertsona gehienak zer ari gara pentsatzen?, **Gure jatorrizko herrialdeetara itzultzea. Han gure etxea daukagulako.** Txikia bada ere, dena delakoa baina geurea da. Eta gutxienez **alokairuaren gastu hori ezabatuko dugu.** Bankura zoazenean esaten dizutelako, zenbat urte duzu? Bankuak egiten dizun lehenengo galdera da: 50urte? Ai, ez, jadanik ezin dizugu hipoteka eman'."

Julia, langabezian, Ecuador,56 urte (Zaragozako taldea).

Ekonomiaren beldurrari narriadura fisikoa gehitzen zaio. Etxeko eta zaintza-lana, fisikoki oso zorrotzak izanik eta arriskuen prebentzio eraginkorrik gabe garatzen denez, autonomia mugatzen duten ondorioak uzten ditu, hain zuzen ere lan-bizitza luzatzea eskatzen zaien unean. **Minaren, gaixotasunaren eta senideen mende egon behar izatearen** beldurra **areagotu egiten da.**

"**Erretirora ailegatu bai, baina apurtuta iristen gara. Iristekotan.** Nik uste dut iristen garela baina oso kaltetuta, askotan erretirora heltzean gertatzen den moduan, urtebete, bi urte eta hil egiten zara barrutik ustelduta zaudelako, barrutik minduta...guztiz apurtuta. **Erretirora apurtuta heltzea.."**

Alicia, lanean, Ecuador, 63 urte (Madrilgo taldea).

"**67 urtekin, nik neure burua ez dut lanean ikusten. Belaunetako arazo bat daukadalako.** Nik hori lanean ez dut sekula kontatzen mugitu behar naizelako. Orain, adibidez, altxatu egin behar dut mugitzeko, bestela belauna gogortuta geratzen zait. Nik zelula-amak jarrita ditut belaunetan ez didatelako oraindik protesia jarri nahi, adinagatik, oraindik ez. Apur bat itxaron dezadan nahi dute. Bestela lana lagatzeko gomendatzen dizute. Eta horretaz aparte, ebakuntza egin behar dut berriro denbora pasata."

Marinalanean, Colombia, 56 urte (Madrilgo taldea).

Ildo horretan, **kezkarik sakonenetako bat honako galdera honek eragiten du: nork zainduko ditu zaintzaile izan direnak?** Pentsio txikiekin eta familia-sare mugatuekin, langile askok aurreikusten dute ezingo dituztela zaintza profesionalak ordaindu, eta ez dute beren seme-alabentzat zama bihurtu nahi. Zaintza-sistema publiko irisgarriaren gabeziak zahartzaroa baldintzatzen du: laguntzarik behar ez izateko, "osasuntsu mantendu beharraren" auto eskakizunetik bizitako zahartzaroa irudikatzen da.

"Gu **ez gaitu inork zaintzen, bakarrik gaude. Osasuntsu egon behar dugu.**"

Lucía, langabezian, Brasil, 68 urte (Bilboko taldea).

"Eman dudan zaintza ez dut nik jasoko."

Edurne, lanean, España, 66 urte (Elkarrizketa Bilbon).

"Nik bihar, etzi, erretiroa hartuko dut 800 eurorekin eta gela 500 bada eta beste 300ak abonoa, telefonoa erdizka, gasa erdizka ordaintzen baditut. **Ez dut izango ni zaintzeko pertsonarik pagatzeko, ez dut horretarako izango.** Nire seme-alabak ez dira arduratuko euren bizimodua daukatelako, bestelako bizi-planak. Ni neure herrialdera itzuli nire aiztek zaintzeko edo ez dakit. Ez dituzu zure seme-alabak eta familia izorratuko. Ez dut inorenganako menpekotasunik izan nahi etorkizunean."

Alicia, lanean, Ecuador, 63 urte (Madrilgo taldea).

"**Orain daukagun arazoa da, adibidez, nire etxea garbitzen laguntzeko inori pagatzea,** nik ezin dudalako nire etxea garbitu orekarik ez daukadalako"

Margarita, erretiroan, España, 76 urte (Elkarrizketa Valentzian).

Bakardadea da gehien errepikatzen den beldurretako bat. **%55,7 inkestatutakok ez du uste behar izanez gero zaindu ahal izango duen hurbileko pertsonarik izango duenik.** Zaurgarritasun hori bereziki handia da emakume migratzaileen artean; izan ere, familia-sare sakabanatuak dituzte, eta askotan alokatutako geletan edo etxebizitza partekatuetan bizi dira. Hemen zaurgarritasun bikoitza agerian geratzen da: ekonomikoa (pentsio eskasak) eta harremanei lotutakoa (laguntza-sareen gabezia). Biak elkarri lotuta daude, eta **zahartzaro prekario eta babesgabea** eragiten dute.

"Orduan, **nola ikusten dudan neure burua? Oso bakarrik ba.** Hau da, nik ez dut izango eman dudan zaintza, hori argi daukat. Oso bakarrik ikusten dut neure burua eta nahiago dut ez pentsatu."

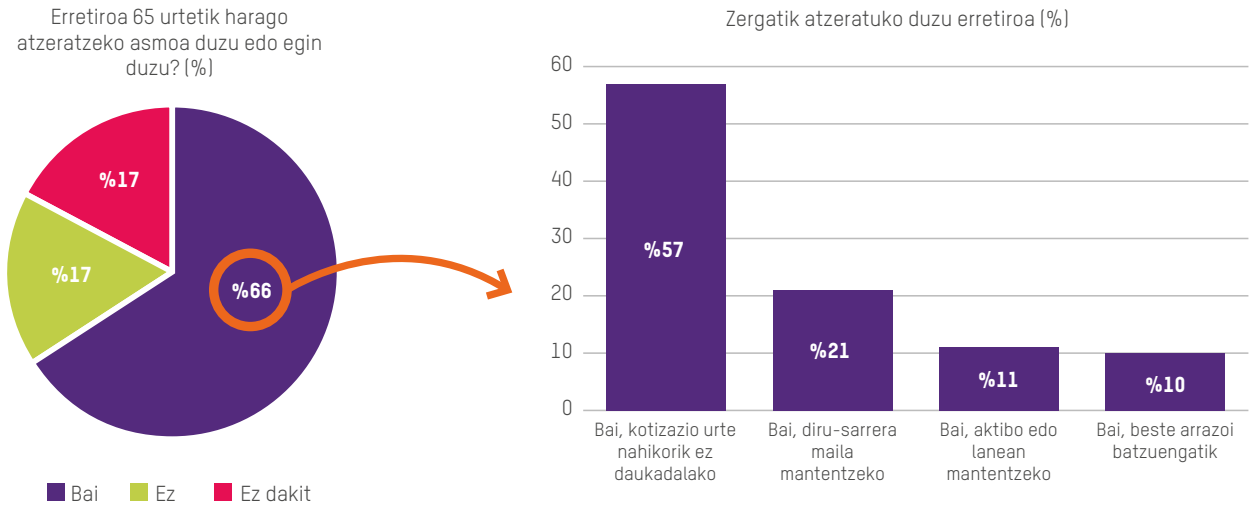
Edurne, lanean, España, 66 urte (Elkarrizketa Bilbon).

ERRETIROARI AURRE EGITEKO ESTRATEGIAK

Dagoeneko aurreikusten dituzten zailtasunen aurrean, etxeko eta zaintza-laneko langileak **erretiroari aurre egiteko hainbat estrategia lantzen joan dira**, unea iristen denean aurrera egin ahal izateko.

Hedatuena lan-bizitza legezko erretiro-adinaz harago luzatzea da: inkestari erantzun zioten 55 urtetik gorako %65,9 langilek **aurreikusten du erretiroa 65 urtetik harago atzeratu beharko duela**[108]**.** (15. Grafikoa).

15. GRAFIKOA. ERRETIROA 65 URTETIK HARAGO ATZERATZEKO ASMOA (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Lan-bizitza luzatzea, ordea, ez da normalean borondatezko erabakia izaten, ezta aktibo jarraitzeko nahiari lotutako aukera ere; aitzitik, pentsioa eskuratzeko zailtasunek edo aurreikusitako pentsioen zenbateko eskasek eragindako premia ekonomikoaren ondorioa da, pentsio horiek ez baitira iristen gutxieneko bizi-baldintzak bermatzera. Inkestaren erantzunek berretsi egiten dute hori: erretiroa atzeratzeko aipatzen den arrazoi nagusia **nahikoa kotizazio-urte ez izatea da (%57), eta bigarrena diru-sarreren mailari eutsi nahi izatea (%21)**; izan ere, erretiroak diru-sarreren murrizketa ekarriko duela aurreikusten dute.

Identifikatutako beste estrategia bat **familia-laguntzara** jotzea da. Espainian familia-sareak dituzten langileentzat, aukera horrek diru-sarrerak osatzeko, etxebizitza partekatzeko edo adin aurreratuetan zaintza jasotzeko balio dezake. Hala ere, ez da guztientzako aukera. Emakume migratzaile asko bakarrik iritsi ziren, familiak jatorrizko herrialdean utzita edo familia-sare egonkorrik gabe; Espainiako beste langile batzuek, berriz, urte luzez eutsi zieten beren familiei, eta ez dute espero laguntza ekonomiko hori bueltan jasotzerik.

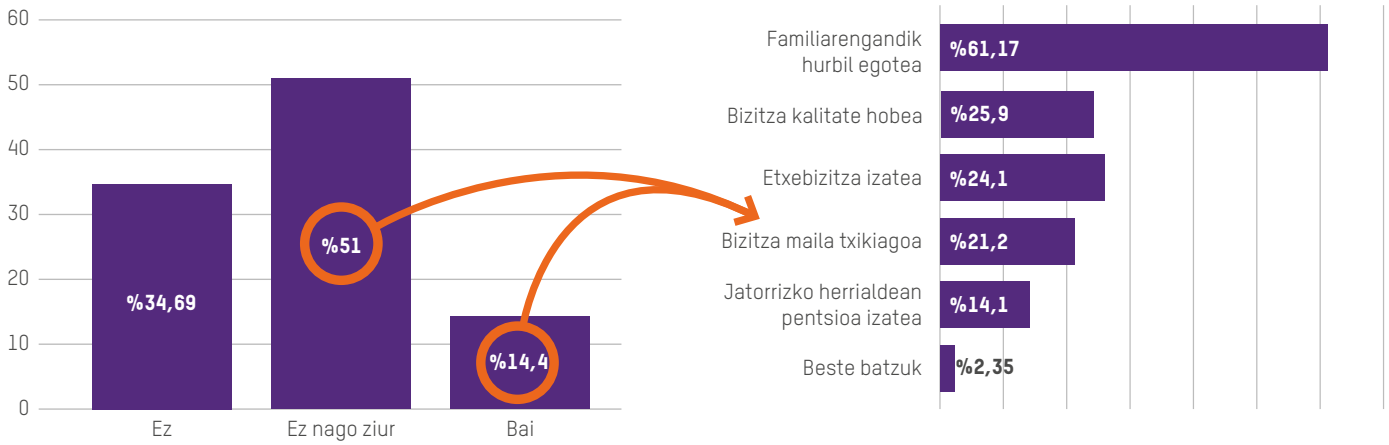
> "Eta ni, orain, adibidez, **nire semeak ordaintzen du dena.** Departamentutxoa daukalako hark, Jaungoikoari esker."
>
> *Katy, langabezian, Guatemala, 57 urte (Bilboko taldea).*

> "Beno, eta dena dela, kartatxo hau aukeratu dut, loreak gustazen zaizkidalako. Eta uste dut ereingo ditudala loretxo zahartxoak eta izango dut. Eta pozik egongo naiz. Ba, **nire alabak ditudalako maite nautenak eta laguntzen didatenak,** ba uste dut ez naizela horren txarto egongo. Oraintxe bertan, urtebete ja lanik gabe, **eurengatik izan ez balitz, kale gorrian egongo nintzateke.** Baina haiek hor daude, adi, medikuak pagatzen eta dena. Ikusten dute depresioarekin nagoela, espezialista ordaintzen didate horretarako, ba."
>
> *Marcela, langabezian, Ecuador, 61 urte (Zaragozako taldea).*

Horregatik, **jatorri migratzailea duten langile batzuentzat, jatorrizko herrialdera itzultzea** zahartzaroan bizirauteko estrategia bideragarri gisa agertzen da. Ez da aukeratutako, planifikatutako edo desiratutako itzulera bat; aitzitik, familia-sare sendoen faltagatik, pentsio hain apalengatik eta, kasu askotan, etxebizitza propiorik ez izateagatik **Espainian bizirauteko ezintasunak behartutako irteera** da. Izan ere, egoera horrek gero eta garestiagoak diren alokairuen mende bizitzera behartzen ditu.

Inkestatutako 55 urtetik gorako %14,3 langile jatorrizko herrialdera itzultzea pentsatzen ari da, eta %51 zalantzan dago; %34,69k besterik ez du erabaki Espainian geratzea. Itzultzeko erabakian eragin handiena duten faktoreak dira **familiatik gertu egotea (%61,17), bizi-kalitatea hobetzea (%25,9) eta etxebizitza eskuratzea (%21,2) dira.** (16. Grafikoa).

16. GRAFIKOA. JATORRIKO HERRIALDERA ITZULERA ETA ARRAZOI INPORTANTEENAK (%).

Iturria: norberak OXFAM INTERMONen on-line inkestako datuetan oinarritua (2025).

Kasu horietan, itzulera alderantzizko familia-berrelkartze modukoa bihurtzen da: **familia- edo komunitate-sareen babesa bilatzea, edo baita etxebizitza eskuratzeko aukera ere.** Administrazio-egoera irregularrean daudenentzat, estrategia hori izan daiteke irudika dezaketen aukera bakarra. Kotizatu duten arren kotizaziopeko pentsioa jasotzeko baldintzak betetzen ez dituztenentzat, kotizazio gabeko pentsioa atzerrian jaso ezin izateak aukera hori ere eragozten du, eta zahartzaroan behartutako mugiezintasun egoerak sortzen ditu.

> "Nik **nire herrialdean dagoen geriatrikoa** ere ordaintzen dut. Nahikoa ederra den geriatrikoa nire herrialdeko gizarte segurantzarena delako. Eta alarguntsa pentsioa irten zen egun beretik, sinatu eta pagatzen dut, gutxi pagatzen dut, baina pagatu pagatzen dut. [...]**B plana da, nik nire etxea ere daukadalako nire herrialdean**".
>
> *Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (ElkarrizketaMadrilen).*

Lan-ibilbide transnazionalak izan dituzten langile batzuek **Espainian metatutako pentsioa jatorrizko herrialdean metatutako beste batekin uztartzeko aukera** aztertzen dute, bereziki Espainiarekin Gizarte Segurantzako aldebiko hitzarmenak dituzten herrialdeen kasuan[109]. Estrategia horrek babes-marjina txikirik eman dezake, baina gutxiengo baten eskura baino ez dago: bi herrialdeetan formalki kotizatu izana, informaltasunean aldi luzeak igaro ez izana eta bi sistemek kotizatutako urte horiek aitortzea eskatzen du.

> "**Ezgaitasun pentsioarekin bai joan naiteke hara eta dirua sartuko didate.** Eta 950 edo 1000 badira, ondo dago guretzat."
>
> *Carolina, lanean, Venezuela, 62 urte (Zaragozako taldea).*

Emakume asko hitzarmenik ez duten herrialdeetatik datozenez, aukera hori nabarmen murrizten da. Gaur egun, **26 herrialdek baino ez dituzte mota horretako hitzarmenak**[110]**.** Onura horietatik kanpo geratzen diren herrialdeen artean daude etxeko eta zaintza-laneko emakume migratzaileen jatorrizko herrialde ohikoenetako batzuk, hala nola Honduras, Nikaragua, El Salvador, Guatemala edo Bolivia.

"Nik gutxi daukat kotizatzeko nire herrialdean jubilatu nintzelako eta gero hona etorri. Nire herrialdean ez dago hitzarmenik. Nikaraguarra naizelako. Hau da, kobratu nahi badut hara joan beharko nintzateke kobratzeko, baina ezin dut hemengoarekin batu."

Sofía, lanean, Nicaragua, 68 urte (Bilboko taldea).

Halaber, aukera hori bereziki zaila da **indarkeriatik ihesi** migratu zuten emakumeentzat, Espainian urte asko eman ondoren jatorrizko herrialdearekin lotura galdu dutenentzat edo **arreta medikoa eta tratamendu espezializatuak behar dituztenentzat.**

"Hona etorri nintzen, nire herrialdetik hona, ia botata. Ni, nire seme-alaben aitak gaizki tratazen ninduen hiru aldiz saiatu zen ni hiltzen, etxetik alde egin nuenez hona etorri behar izan nintzen seme-alabak amamarekin utzita. Handik urtebetera, ama hil egin zen, nire seme-alabak bakarrik daude han. **Ezin naiz bueltatu.**"

Sonia, langabezian, Colombia, 55 urte (Zaragozako taldea).

"Ni ezin naiz joan, hemen daramadan tratamentua han oso zaila delako. **Gure Osasuna han oso txarra delako. Oso txarto artatuta gaude.**"

Brenda, langabezian, Colombia, 67 urte (Elkarrizketa Madrilen.

Azkenik, **%78,3 inkestatutako ados edo oso ados dago erretiro-adina iritsita ere ezkutuko ekonomian lanean jarraitu beharko duela dioen baieztapenarekin.** Itxaropen horrek eztabaida-taldeetan indar handiz agertzen den fenomenoa erakusten du: emakume askorentzat, erretiroak ez du lan egiteari uzteko aukerarik ematen.

INKESTATUTAKO 10ETIK 8 LANGILEK USTE DU ERRETIRATU ONDOREN LANEAN JARRAITU BEHARKO DUELA EZKUTUKO EKONOMIAN

"Erretiroa, bai, pixka bat doa... Ez daukagula gure planetan ondo sartuta. **Nire plana autonomoa izatea da, negozioa sortu eta nire kabuz ibiltzea. Hau da, erretiroko pentsioan itxaropen guztia ez jartzea,** orduan, ez dakit hórrela den edo ez dugun argi ikusten edo bueltatzeko aukerak eragiten didan erretiroko pentsioan dudan itxaropena."

Carla, lanean, Colombia, 55 urte (Valentziako taldea).

Estrategia hori azken baliabide gisa agertzen da, kotizatutako urteek, familiaren diru-sarrerek edo itzultzeko aukerak biziraupena bermatzen ez dutenean. Orduka garbiketa-lanak egiten jarraitzeak, adineko pertsonei laguntzeak edo etxeko lan txikiak egiteak diru-sarrera osagarriak lortzea ahalbidetzen du; baina, aldi berean, lan-bizitza mugarik gabe luzatzea dakar.

ZAHARTZARO DUINAREN ETA BENETAKO ZAHARTZAROAREN ARTEKO ARRAKALA

Hasiera batean erretiroak sortzen dituen kezka guztien gainetik, elkarrizketatutako 55 urtetik gorako etxeko eta zaintza-laneko langileek **zahartzaro duinaren esanahiari buruzko definizio partekatua** eraikitzea lortu zuten: atseden hartzeko aukera, norberaren bizitza berreraikitzeko aukera eta orain arte sistematikoki ukatu zaizkien bizi-baldintzak eskuratzeko aukera.

Zahartzaro duina **norberaren autonomiaren eta denboraren gaineko kontrola berreskuratzeko etapa** gisa irudikatzen da, etengabeko prestasunak eta besteen beharren mendekotasunak markatutako lan-ibilbidearekin kontraste argian. Langile askorentzat, zahartzaroak zamak eta erantzukizunak atzean uzteko itxaropena adierazten du, baita lehen aldiz norberaren denboraz libreki baliatu ahal izatearena ere, bizitza osoa beste pertsona batzuei eusten eman ondoren. **Arintasunaren eta gozamenaren** itxaropena indar handiz ageri da, baita luzaroan **atzeratutako nahi eta jarduerekin berriz konektatzeko** aukera ere.

> "Soroan amaitu nahi dut [...], izugarri gustatzen zitzaidan landareak ikustera joatea, ura botatzea, ongarritzea... **hori niretzat lasaitasuna zen.** "
>
> *Mónica, lanean, 57 urte, Colombia (Bilboko taldea).*

> "Denbora berreskuratzeko une hori itxaroten ari naiz, hainbeste sakrifizioren ondoren ... Une bat iristen da non denbora zeurea ez den."
>
> *Marina, lanean, Colombia, 56 urte (Madrilgo taldea).*

Beste batzuentzat, berriz, zahartzaro duina **etapa aktibo gisa ulertzen da, bizitzan norabide berriak hartzeko** aukera ematen duena. Ez da nahitaez jarduerarik eza edo erretiratzea; aitzitik, norberaren bizitza berriz orientatzeko, ikasteko, bidaiatzeko edo aktibo mantentzeko aukera da, norberak aukeratutako baldintzetan. Ikuspegi horrek zahartzaroari tradizionalki lotu izan zaizkion iruditeria pasiboak gainditzen ditu, eta **bizi-etapa hori hasiera berantiarreko etapa gisa kokatzen du, beren bizi-proiektuak sistematikoki atzeratuta ikusi dituzten pertsonentzat.**

> "**Ez pentsa erretiroa hartu eta siloilan eserita geratuko garenik.** Gogotsu izan garerako beti, gogotsu jarraitu behar dugu. Eta gaztetan egin izan ez genuena egin umeak zaintzeagatik. Ez dugulako astirik izan. **Eta ez daukagu, ez dugu dirurik izan.** Inoiz ez da ikasteko berandu, ikasketak egiteko.... 80 urte izanda ere maistra titulua ateratzen bada, ongi etorria izango da."
>
> *Juana, lanean, Colombia, 64 urte (Zaragozako taldea).*

> "**Hegazti migratzaileak bezala izango gara, joan ta etorri denboraldika.**"
>
> *Lucía, langabezian, Brasil, 68 urte (Bilboko taldea).*

Ez da aberastasunaz edo oparotasunaz hitz egiten, baizik eta hilaren amaierara iristeko larritasun etengabekorik gabe bizitzea ahalbidetuko duen **oinarrizko lasaitasun materialaz.** Duintasuna, lehenik eta behin, **gastu bakoitza zenbatzeari uztearekin eta lan-bizitza osoan zehar jasandako prekarietatetik atseden hartu ahal izatearekin** lotzen da. Horri gehitzen zaio norberaren lekua izateko aukera: etxe deitu ahal zaion espazio egonkorra, urte luzez besteen etxeetan, utzitako geletan edo partekatutako etxebizitzetan sartu-irtenean ibili ondoren.

> "Nire helburu bakarra **ez da dirua biltzea, zahartzaro lasaia izatea baizik.** Ez egon inoren menpe ez, ez eskatu. [...] Egonkor egon nahi dut. Zahatzaro egonkorra nahi dut. **Nire seme-alaben menpe ez egon.**"
>
> *Valeria, lanean, Paraguay, 72 urte (Elkarrizketa Madrilen).*

"Zahartzaro duina... **atseden hartzeko lekua izatea** da, ez pentsatzen egon bihar zure etxetik atera beharko duzula. **Lasai egon gela edo pisua nola ordaindu pentsatu gabe**"

Carla, langabezian, Paraguay, 68 urte (Bilboko taldea).

Langileek bakarrik ez egoteko nahia adierazten dute, baina, aldi berean, ez dute zama bihurtu nahi, ezta senideen edo hurbileko pertsonen mende erabat egon ere. **Horrela, zahartzaro duinak autonomiaren eta loturen arteko oreka eskatzen du;** bertan, interdependentzia ez da behartutako mendekotasun gisa bizi, aukeratutako harreman gisa baizik.

"Niretzat, zahartzaro duina izango litzateke **hurbilean pertsonak dituen zahartzaroa. Eta nire hobbiak izateko aukera** emango didan zahartzaroa. [...] Baina bai, niretzat oso inportantea da pertsonen arteko harremana. **Edadetuen bakardadeak beldur ematen dit.**"

Edurne, lanean, España, 66 urte (Elkarrizketa Bilbon).

Gogoko etorkizun hori, ordea, kontraste nabarmenean dago askok benetan posible ikusten duten zahartzaroarekin: ziurgabetasunak, pentsio baxuek edo pentsiorik ezak, etxebizitza-prekarietateak, bakardadearen beldurrak eta zaintzarik ezaren arriskuak markatutako zahartzaroarekin. Talka horretatik erantzun anbibalenteak sortzen dira.

Kasu gehienetan, itxaropen hauskorra da nagusi, erretiroaren errealitateari aurre egitea zailtzen duten saiheste-estrategietan oinarrituta. Langile askok saihestu egiten dute etorkizunean izango duten egoerari buruz informatzea, "albiste txarrei" aurre egin behar ez izateko; eta informazioa eskuratzen dutenean, zahartzaro hobe baten itxaropenari eustea ahalbidetzen diena soilik hautatzeko joera izaten dute. Jarrera horretan, ziurgabetasuna **zortean, denboraren joanean edo fedean eta espiritualtasunean jarritako konfiantza abstraktuaren** bidez kudeatzen da; izan ere, elementu horiek babes emozional gisa jarduten dute etorkizun ziurgabekoaren aurrean.

"Eta zuk badakizu, benetan, kometa gisa ikusten dut neure burua, eta Jainkoak badaki non geratuko naizen, non finkatuko naizen etorkizunean. **Jainkoari esaten diodan moduan, haren borondatea bada nik etxea erosteko irabaztea, orduan hemen geratuko nintzateke. [...] Hobe ez pentsa... Ahal dena izango da.**"

Lucía, langabezian, Brasil, 68 urte (Bilboko taldea).

"**Ni lasai nago** erretirorako denbora badaukadalako, 55 urte bete berri dut."

Sonia, langabezian, Colombia, 55 urte (Zaragozako taldea).

Jarrera nagusi horren aurrean, talde txikiago batek ikuspegi kritikoagoa agertzen du, eta nahi duen zahartzaroa lortzeko dauden zailtasunen jakitun da. Ikuspegi hori ohikoagoa da pentsioei eta kotizazioei buruzko informazio gehiago dutenen artean, eta bi muturren artean mugitzen da: batetik, amestutako zahartzaroa lortzea ia ezinezkoa dela ohartzeak eragindako tristura sakona; bestetik, etorkizun hurbilean eskubideez gozatzeko bide bakar gisa antolatzea eta kolektiboki borrokatzeko **erabaki tinkoa.**

"Noski, **baina errealitatearekin joan behar gara ere, hirurogeita hamar urte direlako eta hirurogeita hamar hirurogeita hamar dira. Eta ondo dago horren kontziente izatea, ez? Erabakiak hartzeko.**"

Sofía lanean, Nicaragua, 68 urte (Bilboko taldea).

> "Baina horretarako borrokatu behar dugu eta borrokan segi eta gure borrokan aurrera egin Estatuak aitortzeko, gobernuak aitortzeko egiten dugun lan hau izugarri inportantea dela."
>
> *Alicia, lanean, Ecuador, 63 urte (Madrilgo taldea).*

3.3. ERRETIROA DUINTZEA: OINARRIZKO ESKUBIDEAK FUNTSEZKO ARLO BATERAKO

Azken hamarkadetan, Espainiako lurralde osoan eta nazioartean **etxeko eta zaintzako langileen erakunde, elkarte, sindikatu eta kolektibo** auto antolatuen kopurua handitu egin da, eta modu esplizituan zalantzan jarri dituzte egungo zaintza-ereduaren **oinarri patriarkalak eta kolonialak**.

Espainiako estatuan, erakunde horiek **arloarentzako agenda politiko espezifikoa** artikulatzea lortu dute, haren berezko problematiken identifikazioan eta historikoki ukatu zaizkien lan-eskubideen aitortza lortzera bideratutako aldarrikapenen formulazioan oinarrituta. Haien ekintza iraunkorrak ekarpen erabakigarria egin du eragin handiko arau-erreformak onartzeko. (2. Irudia).

2. IRUDIA. ESPAINIAKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO EMAKUME LANGILEEN HAINBAT ELKARTE, KOLEKTIBO ETA ERAKUNDE.

Aurrerapen horien artean daude Lanaren Nazioarteko Erakundearen **189. Hitzarmena berrestea, langabezia-prestaziorako sarbidea** eta arloa **laneko arriskuen prebentzioaren** arau-esparruan txertatzea. Duela hamarkada bat eskas, neurri horiek etxeko eta zaintzako langileen arrazoizko itxaropenetatik kanpo zeuden; gaur egun, ordea, formalki aitortutako eskubideen multzoaren parte dira.

Etxeko eta zaintza-laneko langile asko erretiro-adinera iristen direneko prekarietate-egoera ere **ez da oharkabean pasatu arloa barrutik sostengatzen dutenentzat.** Urteak daramatzate erakunde horiek arloko langileek lan-merkatutik irtetean aurre egin behar dioten errealitate gogorra agerian jartzen, aztertzen eta salatzen.

Erretiroak lan-bizitzan zehar pairatutako desberdintasun guztiak agerian uzten ditu, eta etxeko eta zaintzako langileen zahartzaroko prekarietatea ez dela arazo indibiduala edo plangintza pertsonal desegoki baten ondorioa, baizik eta zaintza-eredu prekarizatu, feminizatu eta arrazializatu baten emaitza zuzena.

> "Langile gehienak behar adina kotizatu gabe iristen dira erretiro-adinera, ez beren hautuagatik, baztertu dituen sistemaren ondorioz baizik."
>
> *SEDOAC elkartea.*

Etxeko eta zaintzako langileen erakundeek sustatutako zenbait ikerketak emakume migratzaileen zahartzea izan dute aztergai nagusi, eta agerian utzi dute zahartzaroa segurtasun ekonomikorik ezak, etxebizitza-prekarietateak eta etorkizunarekiko beldurrak markatutako etapa gisa bizi dela[111].

> "Ahaztuenak eta kaltetuenak etxeko lanetan aritutako emakume immigranteak izango dira, bakarrik geratuko direnak miseriazko pentsioarekin."
>
> *Malen Etxea elkartea.*

Etxeko eta zaintzako langileen kolektibo eta elkarteek ideia nagusi bat azpimarratzen dute behin eta berriz: **erretiro duina ez litzateke aparteko onura bat izan behar**, oinarrizko eskubidea baizik. Gainera, **erretiro duinerako eskubidea ez litzateke erretiro-adinera "iristera" mugatu behar; aitzitik, zahartzaroa autonomiaz, egonkortasunez eta duintasunez bizitzeko aukera bermatu** beharko luke, ekonomia informalean lanean jarraitzera, laguntza-sareen mende egotera edo jatorrizko herrialdeetara nahitaez itzultzera behartuak izan gabe.

> "Erretiro duina justizia sozialaren, erreparazioaren eta aitortzaren auzia da."
>
> *Asociación de Emplad@s de Hogar de Murcia.*

Salaketa publikoaz eta eragin politikoaz gain, etxeko eta zaintzako langileen erakundeek zahartzaroari eta erretiroari aurre egiteko **laguntza- eta zaintza-kolektiboko praktika zehatzak** ere garatu dituzte. Tailerrak, informazio-guneak, komunitate-aholkularitza eta laguntza-taldeak funtsezkoak izan dira pentsioak eskuratzearen inguruan dagoen desinformazioari eta ziurgabetasunari aurre egiteko.

Esperientzia batzuek, hala nola Asociación SEDOACek edo Territorio Domésticok sustatutakoek, erretiroa **bizi-proiektu baten parte** gisa lantzen dute berariaz, administrazio-izapide hutsa baino harago; horretarako, zahartzaroarekiko beldurra, berdin erantzuten ez duen gorputzarekiko dolua eta etorkizunaren plangintza jorratzen dituzte.

> "Erretiroari buruzko tailerrak antolatzen ari gara; izan ere, lankide asko adin horretara iristen dira informazio argirik gabe eta pentsio duina eskuratzeko zailtasun handiekin."
>
> *Territorio Doméstico.*

Laguntza-praktika horiekin batera, beste erakunde batzuek zahartzaroan indar bereziz agertzen diren arazo zehatzei zuzenean erantzuten dieten ekimenak ere sustatu dituzte. Horren adibide da **Malen Etxeak etxeko eta zaintzako langileentzat garatutako etxebizitza-proiektua**[112]. Proiektu horrek erdigunean jartzen du adin aurreratuetara iritsita enplegua aurkitzeko zailtasunak dituzten, lanean jarraitzea eragozten dieten osasun-arazoak dituzten, eta etxebizitza duin bat eskuratzeko baliabiderik ez duten emakume langileei bizi-baldintza duinak bermatzeko beharra.

Tokian tokiko beste esperientzia batzuek lan-merkatuan aukerak ixten zaizkien 55 urtetik gorako emakumeentzat enplegu- eta kontratazio-aukera duin berriak zabaltzea dute ardatz. **Mes que Curesek sustatutako 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileentzako ekintzailetza-programa** erakundeek lan-trantsizioko prozesuetan ematen duten laguntzaren, ekonomia sozial eta solidarioko ekimenen sustapenaren eta laneko adinkeriaren aurrean alternatibak eskaintzearen adibide da[113].

Horregatik guztiagatik, adostasun zabala dago ideia honen inguruan: etxeko eta zaintza-lanetan erretiroa duintzeko, **ezinbestekoa da pentsioak ez ezik, lan- eta bizi-ibilbideetan zehar metatutako desberdintasunak eta eskubide faltak ere jorratzea.** Ildo horretan, antolatuta dauden etxeko eta zaintzako langileek sustatzen dituzten proposamenak bost ardatz nagusiren inguruan egituratzen dira.

- **Lan-bizitza osoan zehar metatutako desberdintasunak konpontzea**, eta horrek esan nahi du Etxeko Enpleguko Sistema Bereziko eskubideak eta kotizazioak Erregimen Orokorrekoekin parekatzea.
- Emakume migratzaileen **administrazio-egoera erregularizatzea**, haien herritartasun-eskubideak osorik bermatuz.
- **Arloko higadura fisikoa eta emozionala aitortzea,** lan-osasuna eta arriskuen prebentzioa sustatuz, eta etxeko enpleguaren lanbide-gaixotasunen aitortza eta nekagarritasuna txertatuz.
- **Erretiroan diru-sarrera nahikoak bermatzea, baita egoerarik larrienean dauden langileentzako ezohiko neurriak ezartzea ere,** bereziki dagoeneko erretiratuta daudenentzat edo erretiro-adinetik gertu daudenentzat. Horretarako, besteak beste, pentsioen genero-arrakalari aurre egitea, erretiro aurreratuaren eredua berrikustea edo Atzerritarren Legeak emakume migratzaileen lan-bizitzan eragiten duen kaltea aitortzea proposatzen da.
- Etxebizitza duina eta zahartzaroan zaintzak eskuratzeko aukera bezalako **oinarrizko baldintza materialak bermatzea**.

Esperientzian, antolakuntzan eta borroka kolektiboan oinarrituta landutako aldarrikapen-multzo horrek erretiroaren inguruko agenda propioa osatzen du, eta etxeko eta zaintza-laneko langileen zahartzaroa eskubideen, duintasunaren eta justizia sozialaren auzi gisa kokatzen. Lan honek erakusten du **langileen auto antolakuntzak eskubideak eskuratzea ahalbidetzeaz gain, ezagutza kokatua ere sortzen duela,** eta hori ezinbestekoa dela arloaren errealitatera egokitutako politika publikoak diseinatzeko.

04
GOMENDIOAK

Azaldutako diagnostikoa kontuan hartuta, eta etxeko eta zaintzako langileek —bereziki 55 urtetik gorakoek— beren oraina eta etorkizuna arriskuan jartzen dituen metatutako prekarietateari aurre egin behar diotela egiaztatuta, Oxfam Intermónek gomendio multzo bat aurkeztu nahi genuke. **Gomendio horiek berehalako eta etengabeko konpromisoa eskatzen dute erakunde publikoen, gizarte-eragileen eta familia enplegatzaileen aldetik.**

Neurri horiek ez dira iradokizun hutsak: **ezinbesteko erantzukizunak** dira lan- eta giza-eskubideak errespetatzen dituen zaintza-eredu bidezko eta jasangarri baterantz aurrera egiteko, eta, horrela, gizarte gisa aurrez aurre ditugun desberdintasun ekonomiko eta sozialak murrizten laguntzeko.

Eskubide-berdintasuna eta duintasuna bermatzeko **politika publikoak egokitzea**, **kontratazio-praktika arduratsuak sustatzea,** lan hau ikusezin bihurtzen duten **gizarte-pertzepzioak eraldatzea** eta **zaintza-sistema publikoa bere osotasunean indartzea** funtsezko urratsak dira langileek benetako gizarte-babesa, erretiro duina eta ongizate- zein autonomia-baldintzetan bizitako zahartzaroa eskuratu ahal izan dezaten.

Gomendio horiek **etxeko eta zaintzako langileek beraiek formulatutako ezagutzak, esperientziak eta proposamenak erdigunean jarriz** eraiki dira, bai eta azken urteotan lankidetza iraunkorra ehundu dugun gizarte-erakundeekin batera. Elkarlan horrek **proposamenen egokitasuna eta gizarte-legitimotasuna indartzeaz gain**, gure analisi-, elkarrizketa- eta eragin politikorako gaitasuna elikatu eta sendotzen du.

Konpromisoa argia da: **etxeko eta zaintza langile bakar batek ere ez du prekarietatean, informaltasunean edo abandonu instituzionalean bizirauten jarraitu behar.** Txosten honek irmotasunez, koordinazioz eta borondate politikoz jarduteko deia egiten du, zor historikoari amaiera eman eta inor atzean utziko ez duen zaintza-sistema bat eraikitzeko.

4.1. ESKUBIDEAK BERMATZEA: LAN DUINA ETA ERRETIROA 55 URTETIK GORAKO ETXEKO ETA ZAINTZA-LANEKO EMAKUME LANGILEENTZAT

ALDAKETAK 55 URTETIK GORAKOENTZAKO POLITIKA PUBLIKO ESPEZIFIKOETAN

Beharrezkoa da 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileei lan-merkatutik duintasunez irteteko aukera bermatzea. Izan ere, haien lan-ibilbideak lanaren gogortasun fisikoak, arloaren feminizazioak eta etenak dituzten kotizazio-ibilbideek markatuta daude. Horretarako, erretiroa eskuratzeko dauden egiturazko desberdintasunak zuzendu behar dira.

KOEFIZIENTE MURRIZTAILEAK ETA ERRETIRO AURRERATUA

a. Higadura fisiko metatua jasaten duten 55 urtetik gorako etxeko langileentzat **erretiro-adina murrizteko koefizienteak**[114] **ezartzea**, nekagarritasun handiko beste arlo batzuetan egiten den bezala (garbiketa, zaintza-lanak edo intentsitate fisiko handiko lanak).

b. Arloaren **nekagarritasuna**[115] eta izaera **feminizatua** penalizaziorik gabeko erretiro aurreraturako irizpidetzat aitortzea.

c. Adineko langileentzat **erretiro partzial malgua ahalbidetzea**, zaintza formala kotizazio bermatu eta hobariarekin uztartuz.

d. **Lan-ibilbide etenak dituzten etxeko eta zaintzako langileak aitortu, erregularizatu eta konpentsatzeko ezohiko mekanismoak sortzea,** kotizazio-hutsuneak eta haien borondateari egotzi ezin zaizkion ezkutuko ekonomiako aldiak kontuan hartuta; besteak beste, amatasunarekin edo mendekotasun-egoeran dauden pertsonen zaintzarekin lotutako ordaindu gabeko zaintza-lanak, gaixotasuna edo aldi baterako ezgaitasuna, nahitaezko langabezia edo jarduera informalak.

   Mekanismo horiek **salbuespenezko prozedurak jaso beharko dituzte, egiazta daitezkeen lan informaleko aldiei dagozkien ordaindu gabeko kotizazioak atzeraeraginez aitortu eta erregularizatzeko**, baldin eta egoera hori ez bada langilearen borondatezko hautua izan, eta pentsioa eskuratzeko nahiz kalkulatzeko orduan benetako eragina izango dutela bermatuz.

   Proposamen hori pentsio-sistemetan egiturazko genero-desberdintasunak zuzentzera bideratutako **nazioarteko joerekin bat dator**; joera horiek, neurri desberdinen bidez bada ere, emakumeek lan-bizitzan zehar metatutako kotizazio-arrakalari heltzen diote. Horren adibide da **kotizazio-kredituen eta lan-etenaldien aitortzaren sistema**[116]**.**

e. Kotizazio metatu txikia duten adineko emakumeentzat pentsioaren kalkuluan eta erretiroa eskuratzeko baldintzetan **hobari espezifikoak ezartzea**, **erretiro partzialetik independenteak**, eta feminizatutako nahiz prekarizatutako lan-ibilbideetatik eratorritako egoerak kontuan hartuta.

f. **Bizi-kostu errealera egokitutako gutxieneko pentsioak**, etxeko eta zaintzako langileei erretiro duina izatea ahalbidetuko dietenak eta zahartzaroan pobrezia-egoerak prebenituko dituztenak.

PRESTAKUNTZA- ETA BIRKUALIFIKAZIO-PROGRAMAK

a. **Oinarrizko gaitasun digital egokituen prestakuntza**, enplegu-plataformetan adineko langileen bazterketa saihesteko.

b. **55 + birkualifikazio profesionaleko ibilbideak**, zaintza profesionalen, pertsonan oinarritutako arretaren eta etxez etxeko laguntza formalaren arloetan.

c. **Bekak, garraio-laguntzak eta konpentsazio ekonomikoak**, adineko langileek diru-sarrerak murriztu gabe prestakuntza jaso ahal izan dezaten.

LAN-OSASUNA ETA PREBENTZIO ESPEZIFIKOA

a. **55 urtetik gorako langileentzako arrisku-ebaluazio espezifikoak**: ergonomia, zamak manipulatzea, estres fisiko nahiz emozionala.

b. **Prebentziozko osasun-programa** irisgarriak: fisioterapia, errehabilitazioa eta jarraipen medikoa.

c. **Arrisku fisiko handiko zereginak** adinarekin eta osasun-egoerarekin bateragarriak diren beste zeregin batzuekin **nahitaez ordezkatzea**.

ADINAGATIKO DISKRIMINAZIOAREN AURKAKO IKUSKARITZA ETA ZEHAPENAK

a. **Adinagatiko irizpide diskriminatzaileak erabiltzen dituzten** edo adineko emakumeak sistematikoki baztertzen dituzten **enpresak, agentziak eta enplegu-plataforma digitalak zehatzea**.

b. Enplegua bilatzeko plataformetan **nahitaezko auditoretza algoritmikoak** ezartzea, adineko pertsonak sailkatu edo ikusezin bihurtzen dituzten praktikak identifikatzeko.

c. **Lan Ikuskaritzaren kanpaina espezifikoak** garatzea, etxeko eta zaintza-laneko enpleguan adinagatiko diskriminazioa detektatu eta prebenitzeko.

d. Adin-mugak edo ezkutuko adin-baldintzak jasotzen dituzten lan-eskaintzak **berariaz debekatzea**.

ETXEKO ETA ZAINTZA-LANEKO 55 URTETIK GORAKO LANGILEENTZAKO ETXEBIZITZA DUINA ETA BIZITEGI-EGONKORTASUNA

a. 55 urtetik gorako etxeko eta zaintza langileentzako **etxebizitza duin, egonkor eta eskuragarria izateko eskubide eraginkorra bermatzea**, bizitegi-bazterketako egoerak, mendekotasun ekonomikoa eta etxegabetasuna prebenitzeko, bereziki zaurgarria den bizi-etapa batean.

b. **Babes ofizialeko etxebizitzak edo alokairu soziala eskuratzeko lehentasuna** bermatzea, bereziki barne-erregimenean lan egin duten edo **enplegatzaileekiko mendekotasun ekonomikoko egoeretan** bizi izan diren 55 urtetik gorako langileentzat, batez ere enplegua galtzeak etxebizitza galtzea dakarrenean. Neurri hori honako bide hauen bidez gauzatu beharko da:

   1. **kolektibo horri lehentasuna ematea etxebizitza publikoaren eta sozialaren kupoetan;**
   2. profil hori autonomia-erkidegoek eta udalek erabiltzen dituzten **bizitegi-zaurgarritasuneko irizpideetan** txertatzea;
   3. gizarte-zerbitzuekin koordinatzea, lan-harremana eteten den kasuetan berehalako bizitegi-alternatibak bermatzeko.

c. **55 urtetik gorako emakumeei lehentasuna ematea etxebizitza publiko egokituen,** laguntzadun etxebizitzen eta **adineko emakumeentzako etxebizitza komunitarioen prometan**, autonomia pertsonala, bizitegi-segurtasuna, laguntza-sareak sortzea eta elkarrekiko zaintza sustatzeko.

d. Lan-bizitza amaitu ondoren, erretiroa hartu ostean edo lan-harremanean aldaketak gertatzen direnean **etxegabetze, etxebizitza-galera edo etxegabetasun-egoerak** saihestea, honako neurri hauen bidez: etxegabetzeen edo kontratu-amaieren kasuan **bizitegi-alternatiba duina** bermatzea; bizitegi-zaurgarritasuneko egoeretan **alokairu-kontratuak salbuespenez luzatzea**; eta, etxebizitza, enplegu, pentsio eta gizarte-zerbitzuen politikak koordinatzea.

ALDAKETAK ETXEKO ETA ZAINTZA-LANAREN ARLOKO POLITIKA PUBLIKO OROKORRETAN

2022az geroztik, aurrerapen garrantzitsuak egin dira etxeko eta zaintzako langileen eskubideen arloan. Aurrerapen horiek **Lanaren Nazioarteko Erakundearen 189. Hitzarmena** berresteak bultzatu ditu, eta, besteak beste, **16/2022 Errege Lege Dekretuan** gauzatu dira. Arau horrek langabeziagatiko babeserako sarbidea ireki zuen, atzera-egitea kontratua azkentzeko figura autonomoa ezabatu zuen eta Gizarte Segurantzaren babes-ekintza zabaldu zuen. Duela gutxiago, **893/2024 Errege Dekretuak** etxeko enpleguaren arloan **laneko segurtasunari eta osasunari** buruzko araubide espezifikoaren garapena abiarazi du, arloaren lan-arriskuak berariaz aitortuz.

Hala ere, aplikazio praktikoak hutsuneak daudela erakutsi du: **EBJAren (2022/02/24)** doktrina auzietan erabili izan da, **2022/10/01** baino lehenagoko alta-aldi jakin batzuk langabezia-prestazioak eskuratzeko ez zenbatzetik eratorritako diskriminazioa saihesteko. Horren ondorioz, **SEPEk administrazio-jarraibidea** onartu zuen (2025eko azaroa), bidegabekeria hori zuzentzeko; aurrerapausoa da, baina irizpide baten mende dago, eta ez finkatutako lege-erreforma baten mende.

Etxeko eta zaintza-lanean lan-justizia bermatzea atzeratu ezin den erabaki politikoa da. Horregatik, ezinbestekoa da LANEren 189. Hitzarmena osorik aplikatzeko aurrera egitea, lan duina, benetako ikuskaritza eta lan-arriskuen aurkako babesa bermatuz; eta, aldi berean, Etxeko Enpleguaren Sistema Bereziaren eta Araubide Orokorraren arteko parekatzea behingoz osatzea, gutxieneko baldintza ukaezin gisa, kaleratzean, kotizazioan, langabezia-babesean eta gizarte-babesean dauden diskriminazio historikoak ezabatuz.

Aurrerapen hori Sistema Berezia pixkanaka gainditzeko ikuspegi bateratuan oinarritu behar da, eskubideak eta segurtasun juridikoa bermatuko dituen trantsizio ordenatu baten bidez. Trantsizio hori zaintza sistema publikoa indartzearekin eta familiei laguntzak ematearekin lotuta egon behar da, desberdintasun hori zuzentzearen kostua berriro ere zaintzei eusten dietenen prekarietatearen eta lan-ibilbideen penalizazioaren gain ez erortzeko.

Eskubideak erabat bermatuko dituen esparrua sendotzeko helburuarekin, jarraian etxeko eta zaintza-lanen arloko jardun publikoak indartzera bideratutako gomendio batzuk aurkeztuko dira:

a. Bidezkoak ez diren eta deusezak diren kaleratzeen ondorioak erabat parekatzea eragozten duten **salbuespenak ezabatzea**, horretarako 1620/2011 EDren 11.1 eta 11.2 artikuluak aldatuz.

b. **Kaleratzeagatiko kalte-ordainak parekatzea**, kalte-ordainaren zenbatekoa aldatuz eta Langileen Estatutuaren 53.1.b) artikuluan ezarritakoarekin ordezkatuz; artikulu horrek zerbitzu-urte bakoitzeko hogei eguneko kalte-ordaina aitortzen du, urtebetetik beherako aldiak hilabeteka hainbanatuta eta gehienez hamabi hilekorekin.

c. Langileak **kalte-ordaina jasotzeko eskubidea duen dimisio-arrazoi legitimotzat aitortzea** enplegatzaileak osasun eta segurtasun-neurriak hartzeko betebeharrak modu larrian ez betetzea, horretarako 1620/2011 EDren 7.2 artikulua aldatuz, eta, bidegabeko kaleratzeetarako aurreikusitako kalte-ordainak jasotzeko eskubidea bermatuz.

d. **Lanaldi-mugen kontrol zorrotza, presentzia-denborak ezabatuz eta barneko langileen modalitatea pixkanaka ezabatuz zaintza intentsiboa bermatzen duen sistema bakar gisa.** Lan-ordu gehiago behar izanez gero, aparteko orduetara jo beharko da. **Nahitaezko gutxieneko estandarrak bermatu** behar dira: norberaren gela, intimitatea, elikadura egokia eta atseden-denbora errespetatzea.

e. **Enplegu-agentzien, zerbitzu-enpresen eta plataforma digitalen bidez kontratatutako etxeko langileen babesa berariaz arautzea;** izan ere, bitartekari horiek oinarrizko lan-eskubideak bermatzen dituen esparru argirik gabe jarduten dute. Horretarako, **Lan Ikuskaritza indartu** behar da, bitartekaritza-modu guztiei aplikatu ahal zaizkien gainbegiratze eta zehapen-mekanismoak txertatuz. Era berean, Espainiak **bere ordenamendu juridikoan erabat txertatu behar ditu LANEren 189. Hitzarmenaren 15. artikuluan jasotako betebeharrak**, agentzia pribatuak kontrolatu eta arautzea, langileei komisioak kobratzea debekatzea eta abusuak prebenitzea eskatzen duena. Horrek **Enpleguaren Legea eta** Gizarte Arloko Arau-hausteei eta Zehapenei buruzko Legea **(LISOS)** aldatzea eskatzen du, arau-hauste espezifikoak tipifikatzeko eta erantzukizun argiak ezartzeko; horrez gain, arloan jarduten duten **plataforma digitalen jarduera arautzea** ere eskatzen du, autonomia faltsua (autonomo faltsuak), kontratuen opakutasuna eta lan-esplotazioa saihesteko.

f. **Gizarte Segurantzako prestazioak** Erregimen Orokorreko langile guztientzat ezarritakoekin **parekatzea**, besteak beste honako alderdi hauetan:

   - Gaua igarotzeko baldintzak, presentzia-denborak eta barneko langileen araubidea arautzea, atsedenaldiak errespetatuko direlako bermea, osasunerako eta intimitaterako eskubidea, eta gaua igaro behar denenean ostatu-baldintza egokiak.
   - **Benetako soldataren araberako nahitaezko kotizazioa ezartzea**, egungo tarte-sistema ezabatuz eta **2018 baino lehenagoko kotizazio-hutsuneak** aitortzeko ezohiko mekanismoa sortuz, bereziki informaltasun-ibilbideak izan dituzten baina egoera hori beren borondateari egotzi ezin zaien langileentzat.
   - **Soldaten trazabilitaterako sistema publiko digitala sortzea**, Gizarte Segurantzaren atari bakar batean lan-orduak, soldatak eta ordainketak erregistratuko dituena, gardentasuna, kontrola eta ordaindu gabeko soldaten kasuan babesa bermatuz.

- **Egungo hobariak ezabatzea eta haien ordez enplegatzaileen PFEZean kenkariak ezartzea**, kontratazio-kostuei aurre egin ahal izan diezaieten, distortsioak saihestuz eta zaintzen finantzaketa progresiboagoa bermatuz.

g. **Lan Ikuskaritzaren jarduera.** Etxebizitzaren bortxaezintasuna eta intimitaterako eskubidea errespetatuz, beharrezkoa da Lan Ikuskaritzak lan-harremaneko aldeekin harremanetan jartzeko prozedurak ezartzea, nahitaez lantokira bisitak egitea eskatuko ez dutenak. Gainera, garrantzitsua da lan-ikuskaritzako kanpainak indartzea ezkutuko ekonomiaren aurka borrokatzeko; enplegatzaileek jasotzen dituzten zerga-kenkariak prestakuntza edo aholkularitza-jardueretan parte hartzeari lotzea; eta arauen garrantziaz eta horiek betetzeko beharraz informatzeko eta kontzientziatzeko kanpainak egitea.

h. **Arriskuen prebentzioa.** 2024ko irailaren 10eko 893/2024 Errege Dekretua onartu ondoren, zeinaren bidez familia-etxeko zerbitzuaren eremuan segurtasunaren eta osasunaren babesa arautzen baita, beharrezkoa da kontuan hartu ez diren honako alderdi hauetan aurrera egitea:

1. Laneko Arriskuen Prebentzioari buruzko Lege Orokorra modu osagarrian aplikatzea, langileen eskubideak eta babesa indartu ditzaketen gaietan.

2. Etxeko langileen lanbide-gaixotasun espezifikoak aitortzea.

3. Arriskuren baten ondorioz kalterik jasan duen langileari erantzun eraginkorra emango dion erakunde publikoa sortzea, enplegatzaileak edo aseguru-etxeek behar bezala erantzuten ez duten kasuetarako.

4. Prebentzioari buruzko prestakuntza-bideak gaitzea, digitalak ez diren modalitateak ere barne hartuta, ezagutza teknologikorik ez duten edo beharrezko tresna digitalik ez duten langileek sarbidea izan dezaten.

5. Arrisku larri edo berehalakoen aurrean birkokatze-neurriak ezartzea, etxebizitza uztea beharrezkoa den egoeretarako.

6. Osasun-azterketen maiztasuna handitzea, errege-dekretuak ezarritako hiru urteko epea murriztuz; izan ere, epe hori beste lan-esparru batzuetan erabiltzen dena baino luzeagoa da.

7. Arriskuen ebaluaziorako bestelako mekanismo ez-digitalak martxan jartzea, arrakala digitalak eragindako bazterketa saihesteko eta horiek abian jartzeko aurreikusitako epea (10 hilabete) murriztu.

8. Etxeko lanean indarkeria eta jazarpen-egoeren aurrean jarduteko protokoloa eta etxeko laneko arriskuen prebentzioari buruzko gida teknikoa prestatzeko aurreikusitako epeak murriztea; gaur egun, araua argitaratu eta urtebeteko epea ezarrita dago horretarako.

9. Familia-etxearen titular diren enplegatzaileek prebentzio-sistema eraginkorrak antolatzeko dituzten mugak aitortzea, bai prestakuntza faltagatik, bai kanpoko prebentzio-sistema profesional batera jo beharrak ekar ditzakeen zailtasun ekonomikoengatik.

i. **Etxeko enpleguari eta zaintza-lanei lotutako lanbide-gaixotasunak aitortzea** eta arlo honetara egokitutako prebentzio-protokoloak txertatzea, belaunaldien arteko ikuspegia barne hartuta.

j. Etxeko langile guztientzat **prestakuntza, egiaztapen eta profesionaltasun-ziurtagirien ibilbideak bermatzea**, lan-arriskuen prebentzioaren, pertsonan oinarritutako arretaren, zaintzaren etikaren eta txanden antolaketaren arloko gaitasunak barne hartuko dituztenak. Prozesu horiek eskuragarriak, doakoak, ofizialki aitortuak eta laneko zein zaintzako kargekin bateragarriak izan behar dute, arloaren profesionalizazioa eta enpleguaren zein emandako zaintzen kalitatea hobetzen laguntzeko.

k. **Etxez etxeko zaintza-lanetako langileentzako laguntza-zerbitzuak garatzea**, kontziliazio-, lan-osasun, aholkularitza juridiko eta bitartekaritza-zerbitzuak eskainiz hainbat hizkuntzatan, bai eta hizkuntza ikasteko programak ere.

l. **Atzerritartasun Legea aldatzea**, muturreko prekarietatea duten enpleguak onartzera bultzatzen duten irregulartasun-egoera luzeak ezabatzeko.

m. Etxez etxeko zaintzan edo mendekotasun-egoeran dauden pertsonen arretan aurretiazko esperientzia dutela egiaztatzen duten atzerritarrentzat **bizileku eta lan-baimenerako ezohiko mekanismoak ezartzea**, esperientzia aitortzeko prozedura sinplifikatuak eta zaintza-zerbitzu arautuetan kontratatzeari lotuta Gizarte Segurantzan alta emateko bide arinak barne. Irregulartasun-egoera luzeko zikloetan harrapatuta dauden adineko emakumeei arreta berezia eskainiz.

4.2. ALDAKETAK ENPRESA-PRAKTIKETAN ETA FAMILIA-KONTRATAZIOAN

1. **"Familia enplegatzaile arduratsuaren" eredua sustatzea**, soldataren, kontratuaren, atsedenaldien eta lanaldi-erregistroaren inguruko konpromiso argiekin.
2. **Normalizatuta dauden gehiegikeriazko praktikak desagerraraztea**, hala nola zeregin gehiago konpentsaziorik gabe esleitzea, etengabeko prestutasuna eskatzea edo arauzko atsedenaldiak ukatzea.
3. **Enplegu-agentziei eta enplegu-plataformei** lan-eskubideei, berdintasunari, abusuen prebentzioari eta adinagatiko diskriminaziorik ezari buruzko **nahitaezko prestakuntza eskatzea.**
4. Legea bete eta lan-baldintza duinak bermatzen dituzten enplegatzaileentzako **kalitate-zigiluak** sortzea, adinkeriaren aurkako irizpideak barne hartuko dituztenak.
5. Etxeko eta zaintzako langileen **kooperatibak eta ekonomia sozialeko ereduak indartzea,** lan-eskaintza dibertsifikatuz eta enplegatzaileekiko mendekotasun indibiduala murriztuz.

4.3. ALDAKETAK GIZARTE-PERTZEPZIOETAN: ZAINTZA-LANAK AITORTU ETA DUINTZEA

1. **Etxeko eta zaintza-lanen balio sozial eta ekonomikoa publikoki aitortzea,** herrialdearen funtzionamendurako eta bizitzaren iraunkortasunerako duten funtsezko izaera agerian jarriz.
2. **Adinkeriari aurre egitea** eta 55 urtetik gorako langileen esperientzia eta gaitasunak balioesten dituen kontakizuna sustatzea.
3. Etxeko eta zaintza-lanen inguruko **iruditeria soziala desarrazializatzea**, lan horiek **batez ere emakume migratzaileekin** lotzen dituzten estereotipoak saihestuz.
4. **Mina eta higadura** lanaren parte saihestezin gisa **normalizatzeari uztea**, bereziki adineko langileen kasuan: lanbide batek ere ez du onartu behar gainbehera fisikoa "lanaren berezko ondorio saihestezin" gisa.
5. Errespetua, gizarte-erantzunkidetasuna eta zaintzak eskubide gisa duen garrantzia sustatuko dituzten **sentsibilizazio-kanpainak indartzea**.

4.4. ZAINTZA-SISTEMA PUBLIKOA INDARTZEA

Espainiako zaintza-sisteman dauden desberdintasun eta pobrezia-arrakala handiak zaintzeko eta duintasunez zaindua izateko eskubidearen aitortza eskasaren ondorio dira. Milioi eta erdi pertsonak baino gehiagok mendekotasun-egoera aitortua duten arren, askok ez dute arretarik jasotzen, eta, iristen denean, berandu iritsi ohi da, ez da nahikoa izaten eta malgutasun gutxikoa izaten da. Horri aldaketa demografiko handia gehitu behar zaio: 2050ean 65 urtetik gorako 16 milioi pertsona egongo da, eta lan egiteko adinean dagoen biztanleria txikiagoa izango da; horrek esan nahi du zaintza-behar handiagoa egongo dela eta zaintza horiek emateko pertsona gutxiago.

Egungo eredua, baliabide aldetik eskasa eta ikuspegi asistentzialistan oinarritua, neurri handi batean familien gain sostengatzen da, bereziki emakumeen gain, eta genero nahiz klase-desberdintasunak erreproduzitzen ditu.

Zaintza-sistema indartzeko, premiazko ekintza politikoak behar dira, **zaintza-eredu publiko, erantzunkide eta jasangarri** baterantz aurrera egitea bermatzeko, non mendekotasuna duten pertsonen ongizatea eta autonomia ez diren ia erabat emakumeen —horietako asko migratzaileak— lan ikusezin eta gaizki ordainduaren mende egongo.

Arrazoi horiengatik, premiazkoa da Mendekotasunaren Legea erreformatzea, honako helburu hauek lortzera bideratuta:.

1. **Autonomia Pertsonala Sustatzeko eta Mendekotasunari Arreta Emateko Sistemaren (SAAD) itxaronaldiak murriztea** eta arreta goiztiarra bermatzea, familiek erantzun publikoaren gabezia baldintza prekarioetan egiten diren premiazko kontratazio pribatuen bidez estali behar ez izateko.

2. **Finantzaketa publikoa handitzea,** etxez etxeko arreta-zerbitzuek eta iraupen luzeko zaintzek benetako eskaria estaltzeko nahikoa baliabide izan ditzaten eta sistemaren saturazioa saihestu dadin.

3. Zerbitzu publikoen eta komunitarioen eskaintza **profesionalizatzea** eta handitzea, etxeko lan intentsiboarekiko eta, bereziki, barne-erregimenarekiko egiturazko mendekotasuna murriztuz, eta adineko langileen gainesplotazioa gutxituz.

4. **Etxeko langileak** zaintzen ekosistemaren parte gisa **aitortzea**, haien ahotsa erreforma-prozesuetan txertatuz eta mendekotasun-sistemaren lege nahiz aurrekontu-hobekuntzak haien lan-baldintzak hobetzeko.

5. **SAADeko zerbitzu publikoen eta itunduen eskaintza handitzea**: etxez etxeko laguntza-zerbitzuak, laguntza pertsonala, zaintzak eta etxebizitzetan nahiz zerbitzu anitzeko zentroetan ematen diren laguntzak.

6. **Ministerioen arteko eta gobernuen arteko koordinazioa hobetzea**, honako helburu hauetara bideratutako protokolo bateratuak ezartzeko:

    a) Zaintza-zerbitzuen kontratu publiko eta itundu guztietan Gizarte Segurantzan alta emateko betebeharra, lan-baldintza duinak, lan-arriskuen prebentzioa eta etxez etxeko zaintza-lanetarako lan eta gizarte-segurantzako araudia betetzea txertatzea.

    b) Arloko enplegu-plan aktiboak abian jartzea, enplegu-poltsa publikoak, kontratazio publikoko edo diruz lagundutako programak eta etxez etxeko zaintza-enplegua formalizatzera bideratutako neurri espezifikoak barne hartuta.

    c) Zaintzen arloko ezkutuko ekonomia desagerrarazteko, arloko enplegua planifikatzeko, Lan Ikuskaritza indartzeko eta zaintza-enpleguko lan-eskubideak parekatzeko estrategia koordinatuak diseinatzea.

7. **Etxebizitzetan zaintzaileak modu formalean kontratatzeko pizgarri ekonomikoak sortzea.** Kontratazioa formalizatzen duten errenta txikiko familientzako kotizazioetan hobari eta murrizketa indartuen sistema, zerga-kenkariak eta laguntza-programak ezarriz, bai eta etxez etxeko zerbitzuetan enplegu formalaren eskaintza handitzen duten erakunde publiko eta hirugarren arloko erakundeentzako finantzaketa-ildoak ere.

    a) **Kontingentzia arruntengatiko enpresa-ekarpenean %90eko hobaria ezartzea**, diru-sarrera txiki eta ertainak dituzten familientzat eta etxebizitzan ematen diren iraupen luzeko zaintzei lotutako kontratazio guztientzat.

    b) **Langabeziagatiko kotizazioetan eta Soldatak Bermatzeko Funtsean (FOGASA) % 90eko hobaria ezartzea**, etxeko enpleguaren kostuaren zati handi bat arlo publikoak bere gain hartuz, formalizazio-maila handiak lortu dituzten Europako herrialdeen ildotik.

    c) **Gizarte Segurantzako kotizazioetan %90eko hobaria ezartzea lehenengo 12 hilabeteetan,** ekonomia informalean egindako zaintza-lanetan aurretiazko esperientzia egiaztatzen duten etxebizitzetako zaintzaileak kontratatzen direnean, enplegu arautura igarotzea errazteko.

    d) **Gizarte Segurantzako kotizazioetan %90eko hobaria ezartzea lehenengo 24 hilabeteetan,** guraso bakarreko familientzat, zaurgarritasun-egoeran dauden familientzat eta mendekotasun larria edo mendekotasun handia duten pertsonen zaintzak bere gain hartzen dituzten familientzat, zaintza-enplegu formala eskuragarria eta ekonomikoki bideragarria izan dadin bermatuz.

    e) SAADen esparruan enplegu formala sortzen duten **erakunde publikoentzako**, hirugarren arloko erakundeentzako eta gizarte-ekimeneko erakundeentzako **dirulaguntza eta finantzaketa-programa espezifikoak**, plaza bakoitzeko dirulaguntzekin bateragarriak diren **%50etik %75era bitarteko hobariekin.**

GOMENDIOEN LABURPEN-TAULA

1. Eskubideak bermatzea: lan duina eta erretiroa etxeko eta zaintza-laneko 55 urtetik gorako emakume langileentzat.
2. Aldaketak enpresa-praktiketan eta familia-kontratazioan.
3. Aldaketak gizarte-pertzepzioetan: zaintza-lanak aitortu eta duintzea.
4. Zaintza-sistema publikoa indartzea.

1. A. ALDAKETAK 55 URTETIK GORAKOENTZAKO POLITIKA PUBLIKO ESPEZIFIKOETAN **HELBURUA: LAN-MERKATUTIK IRTEERA DUINA BERMATZEA ETA ZAHARTZAROAN POBREZIA SAIHESTEA, LAN NEKAGARRI ETA FEMINIZATUETAN EMANDAKO HAMARKADEN ONDOREN.**	
FUNTSEZKO NEURRIAK	ERAGINA LANGILEEN BIZITZAN
1. Koefiziente murritzaileak eta erretiro aurreratua: ▪ Nekagarritasunagatik erretiro-adina murriztea. ▪ Nekagarritasuna eta izaera feminizatua aitortzea. ▪ Penalizaziorik gabeko erretiro aurreratua. ▪ Kotizazio bermatu eta hobariduna duen erretiro partzial malgua. ▪ Lan-ibilbide etenak aitortzeko eta konpentsatzeko ezohiko mekanismoak. ▪ Ordaindu gabeko kotizazioen atzeraeraginezko erregularizazioa. ▪ Pentsioa eskuratzeko eta haren kalkulurako hobariak. ▪ Bizitzaren benetako kostura egokitutako gutxieneko pentsioak. 2. Prestakuntza eta birkualifikazio-programak. 3. Lan-osasuna eta prebentzio espezifikoa. 4. Adinagatiko diskriminazioaren aurkako ikuskaritza eta zehapenak. 5. Etxeko eta zaintza-laneko 55 urtetik gorako langileentzako etxebizitza duina eta bizitegi-egonkortasuna.	Pobretu gabe lan egiteari uzteko aukera emango du, metatutako higadura fisikoa aitortuko du eta erretiroaren zein pentsioen arloko egiturazko genero-desberdintasunak zuzenduko ditu.

1.B. ALDAKETAK ETXEKO ETA ZAINTZA-LANEN ARLOKO POLITIKA PUBLIKO OROKORRETAN

HELBURUA: LAN-BIZITZA OSOAN ZEHAR METATZEN DEN PREKARIETATEAREN EGITURAZKO ERROEI HELTZEA.

FUNTSEZKO NEURRIAK	ERAGINA LANGILEEN BIZITZAN
LANEren 189. Hitzarmena osorik aplikatzea: ▪ Erregimen Orokorrarekiko erabateko parekatzea. ▪ Kaleratzearen eta kalte-ordainen erreforma. ▪ Benetako soldataren araberako kotizazioa eta aurreko kotizazio-hutsuneen aitortza . ▪ Etxeko eremura egokitutako Lan Ikuskaritza. ▪ Presentzia-denborak ezabatzea eta barneko langileen modalitatea pixkanaka desagerraraztea. ▪ Enplegu-agentzien, zerbitzu-enpresen eta plataforma digitalen bidez kontratatutako etxeko langileen babesa berariaz arautzea. ▪ Egungo hobariak ezabatzea eta horien ordez PFEZn kenkariak ezartzea. ▪ Lan-arriskuen prebentzioa eta lanbide-gaixotasunen aitortza. ▪ Soldaten trazabilitate-sistemak. ▪ Prestakuntza, akreditazioa eta ziurtapen profesionala. ▪ Laguntza integraleko zerbitzuak. ▪ Atzerritarren arloko araudiaren erreforma eta ezohiko erregularizazioak.	55 urtera iristeak nekea, segurtasun ekonomikorik eza eta eskubideen galera ekartzea saihestuko du, hamarkadetan metatutako desberdintasunak zuzenduz.

2. ALDAKETAK ENPRESA-PRAKTIKETAN ETA FAMILIA-KONTRATAZIOAN

HELBURUA: MENDEKOTASUN PERTSONALEAN, INFORMALTASUNEAN ETA NORMALIZATUTAKO ABUSUAN OINARRITUTAKO LAN-HARREMANAK ERALDATZEA.

FUNTSEZKO NEURRIAK	ERAGINA LANGILEEN BIZITZAN
▪ "Familia enplegatzaile arduratsuaren" eredua. ▪ Gehiegikeriazko praktikak desagerraraztea (etengabeko prestutasuna, hitzartu gabeko zereginak, atsedenaldiak ukatzea). ▪ Agentzia eta plataformentzako nahitaezko prestakuntza. ▪ Adinkeriaren aurkako irizpideak dituzten kalitate-zigiluak. ▪ Arloko kooperatibak eta ekonomia soziala sustatzea.	Eguneroko zaurgarritasuna murriztuko du, bereziki adin aurreratuetan, eta lan-harreman egonkorragoak, profesionalagoak eta desberdintasun gutxiagokoak sustatuko ditu.

3. ALDAKETAK GIZARTE-PERTZEPZIOETAN: ZAINTZA-LANAK AITORTU ETA DUINTZEA

HELBURUA: IKUSEZINTASUN SOZIALARI, ADINKERIARI ETA HIGADURA FISIKOA NORMALIZATZEARI AURRE EGITEA.

FUNTSEZKO NEURRIAK	LANGILEEN BIZITZAN DUTEN ERAGINA
▪ Zaintza-lanen balio sozial eta ekonomikoaren aitortza publikoa. ▪ Adinkeriaren aurkako borroka. ▪ Etxeko eta zaintza-lanen inguruko iruditeria soziala desarrazializatzea, lan horiek batez ere emakume migratzaileekin lotzen dituzten estereotipoak saihestuz. ▪ Mina eta narriadura fisikoa "lanbidearen zati" gisa normalizatzeari aurre egitea. ▪ Sentsibilizazio eta gizarte-erantzunkidetasuneko kanpainak.	Duintasuna, aitortza eta autoestimua indartuko ditu, adineko langileen esperientzia eta gizarteari egiten dioten ekarpena balioetsiz.

4. MENDEKOTASUN-SISTEMAREN ETA ZAINTZA-EREDUAREN ERREFORMA

HELBURUA: FAMILIEI GEHIEGIZKO KARGA ERAGITEN DIEN ETA LANGILEEN —BEREZIKI ADINEKOEN— GAINESPLOTAZIOA ERAGITEN DUEN EGITURAZKO KAUSARI HELTZEA.

FUNTSEZKO NEURRIAK	LANGILEEN BIZITZAN DUTEN ERAGINA
Mendekotasunari buruzko Legearen erreforma: ▪ Itxaron-zerrendak murriztea. ▪ Finantzaketaren igoera iraunkorra. ▪ Zerbitzu publiko eta komunitarioak handitzea eta profesionalizatzea. ▪ Etxeko langileak zaintzen ekosistemaren parte gisa aitortzea. ▪ Zerbitzu publiko eta itunduetan nahitaezko lan-klausulak txertatzea. ▪ Enpleguaren plangintza publikoa. ▪ Kontratazio publiko eta itundua indartzeko, arloko enplegu aktiboko planak abian jartzeko eta zaintzen arloko ezkutuko ekonomia desagerrarazteko ministerioen arteko eta gobernuen arteko koordinazioa hobetzea. ▪ Etxebizitzetan zaintzaileak modu formalean kontratatzeko pizgarri ekonomikoak sortzea, kotizazioetan hobari eta murrizketa indartuen sistema, zerga-kenkariak eta laguntza-programak ezarriz.	Sistema publikoaren gabeziak adineko langileen gorputzaren, osasunaren eta pobretutako zahartzaroaren kargura ordaintzea saihestuko du.

05
METODOLOGIA ETA ERANSKINAK

I. ERANSKINA. FITXA METODOLOGIKO HEDATUA

AZTERGAIA ETA DISEINU METODOLOGIKOAREN JUSTIFIKAZIOA

Azterlanaren xede-subjektu diren biztanleak 55 urtetik gorako langile aktiboak dira, etxeko eta zaintza-lanetan gutxienez 5 urteko esperientzia dutenak, edo erretirodunak, arloan gutxienez 10 urte kotizatuta dituztenak (EJSN 97 eta/edo Etxeko Enpleguko Sistema Berezia).

Biztanleria horrek bi eragozpen nagusi ditu gizarte-ikerketa egiteko garaian. Lehenik eta behin, ez dago arloan enplegatutako biztanleria osoa hartzen duen errolda ofizialik edo erregistro oso eta zehatzik, eta horrek zaildu egiten du pertsona horiek identifikatzea eta lokalizatzea.

Bigarrenik, etxeko eta zaintza-lanak kontzeptu lausoa dira, askotariko zereginak biltzen baitituzte (zaintza, garbiketa, sukaldaritza eta abar). Horrek zaildu egiten du bai ikertu beharreko biztanleria operazionalizatzea eta mugatzea, bai enplegatutako pertsonek beren burua identifikatzea. Horregatik, metodologia-triangulazioan oinarritutako ikerketa-diseinu mistoa erabili zen, ikuspegi induktiboarekin.

Horrela, metodo desberdinak (kualitatiboa eta kuantitatiboa) erabiliz, emaitzen arteko konbergentzia, berrespena eta koherentzia bilatzen dira. Ikuspegi metodologiko hori eraikuntza-baliozkotasuna eta ikerketaren emaitzen sendotasuna handitzeko erabiltzen da, iturrien heterogeneotasuna ahalik eta gehien baliatuz eta, horren bidez, balizko alborapenak murriztuz.

Datu kuantitatiboek arloaren ezaugarri nagusien argazkia eskaintzen digute, eta beste arlo batzuekin alderaketak egiteko aukera ematen dute. Material kualitatiboek, berriz, datuak interpretatzeko eta eragin emozional nahiz afektiboetan sakontzeko aukera ematen dute.

FASE KUANTITATIBOA

BIGARREN MAILAKO DATUEN USTIAPENA

- IMSERSO:
  Eskuragarri dauden daturik berrienak erabili dira, 2024. urtekoak.
- Lan Bizitzen Lagin Jarraitua (MCVL) eta Gizarte Segurantzaren Gela Segurua:Pentsioei buruzko kalkuluak MCVLren 2024ko azken datu erabilgarrietatik abiatuta egin dira. Gizarte Segurantzaren Gela Segurutik datozen datuak 2024ko bigarren hiruhilekoari eta 2024ko martxoari dagozkie. Denbora-tarte hori aukeratu da urtaroen araberako aldakortasun txikia duten hilabeteak direlako. Datuen ustiapena eta analisia ISEAKek egin ditu, eta emaitzen interpretazioa, berriz, Oxfam Intermónek.

MCVLREN ERABILERARI BURUZKO OHAR METODOLOGIKOA

Kontuan izan behar da MCVL erreferentziako biztanleriaren %4 inguruko lagin adierazgarria dela; beraz, emaitzek desbideratze txikiak izan ditzakete Gizarte Segurantzaren datu ofizialekiko. Gainera, ez dago estatistika ofizialak egiteko erabilitako irizpide teknikoei buruzko informazio zehatzik. Horrek mugatu egiten du eskuragarri dauden mikrodatuetatik abiatuta emaitza horiek zehaztasunez erreproduzitzeko edo hurbiltzeko aukera, eta ustiapen-prozesuan hainbat erabaki metodologiko hartzera behartzen du.

- 2024ko MCVLn, 55 urte edo gehiagoko emakumeak hautatu dira, beren lan-bizitzan zehar gutxienez 10 urtez Gizarte Segurantzako Etxeko Langileen Araubide Berezian (2012an azkendua) eta/edo EJSN 97ren barruan sailkatutako jardueretan (etxeko langileen enplegua) afiliatuta egon direnak.
- Erretiro-adina zehazteko, kontratuaren baja-egunean pertsonak zuen adina hartu da kontuan, baldin eta baja horren arrazoia "58. Pentsiodun-egoerara igarotzeagatiko baja" bada.
- Arrazoi hori duen bajarik ez dagoenean, erretiratutzat hartzen dira 67 urtetik gorako emakumeak, baldin eta ondoren ez badute Gizarte Segurantzan beste afiliaziorik. Kasu horietan, erretiroaren data eta adina erregistratutako azken bajaren arabera ezartzen dira, nahiz eta baja horren arrazoia 58 kodearekin bat ez etorri.
- Afiliazio-aldi desberdinen artean gainjartzeak daudenean, Etxeko Enpleguaren Sistema Bereziko afiliazioa lehenesten da. Hau da, pertsona bat aldi berean etxeko enpleguan eta beste jarduera edo parekatutako egoera batean afiliatuta agertzen bada, aldi hori osorik etxeko enpleguan egindako lan-denboratzat hartu da.
- Irizpide hori modu koherentean aplikatu da bai emakumeen multzoan bai gizonen multzoan.

PERTZEPZIOEI BURUZKO INKESTAK

- Biztanleria Aktiboaren Inkesta (BAI) – INE:
  INEren BAIren bigarren eta hirugarren hiruhilekoetako datuak erabili dira.
- Bizi Baldintzen Inkesta – INE:
  Laneko pobreziari buruzko datuak kalkulatzeko, 2023ko Bizi Baldintzen Inkesta hartu da erreferentziatzat. Inkesta hori 2024ko otsailean argitaratu zen, eta 2022ko diru-sarreren datuak jasotzen ditu.
- Familia Aurrekontuen Inkesta – INE:
  Erabilitako datuak 2024. urtekoak dira.

OXFAM INTERMÓNEN ONLINE INKESTA

- UNIBERTSOA: 55 urtetik gorako etxeko eta zaintza-laneko langileak, arloan gutxienez 5 urteko esperientzia dutenak.
- LAGINA:

Informazioa biltzeko teknika Online inkesta, galdetegi itxiarekin, LimeSurvey plataformaren bidez (online panela).

Laginaren tamaina. 205 erantzun.

Laginketa mota. Laginketa ez-probabilistikoa. Laginketa mota hori aukeratu zen aztergai den biztanleria erregistratzeko eta lokalizatzeko zaila delako, eta horrek laginketa-diseinu probabilistikoak egitea zailtzen duelako. Laginketa mota hori errazagoa da kudeatzeko, eta ez du biztanleriaren zerrendarik behar.

Laginean atzerritar jatorriko langileen gehiegizko ordezkaritza dago. Laginaren tamaina txikia denez, erabaki zen haztapenik ez aplikatzea; izan ere, horrek emaitzetan distortsio gehigarriak eragin zitzakeen. Horregatik, datu agregatuak laginaren deskribapen gisa interpretatu behar dira, eta ez arlo osoaren estimazio adierazgarri gisa. Hala ere, jatorriaren eta administrazio-egoeraren araberako desagregazioak aukera ematen du eredu adierazgarriak eta egiturazko desberdintasunak argi identifikatzeko.

Laginketa ez-probabilistikoa denez, ezin da errore estandarra kalkulatu.

Inkestaren hedapena: Inkesta autonomia-erkidego desberdinetako erakundeen, elkarteen, enplegu-erakundeen eta gizarte-mugimenduen kontaktuen banaketa-zerrenda baten bidez zabaldu zen. METAren publizitatea ere erabili zen, generoaren eta adin-profilaren araberako segmentazioarekin, bai eta enplegua bilatzeko hainbat webgunetan egindako argitalpenak ere.

- ANALISIA: Galdetegiko aldagai guztietarako maiztasun absolutuak eta erlatiboak (%) kalkulatu dira. Eskalako aldagaietarako batez bestekoak ere kalkulatu dira (ED/EE baztertuta). Aldagai nagusiak birkodetu dira: adina, enplegu-modalitatea, nazionalitatea eta jatorrizko herrialdea. Aldagaien arteko gurutzaketetarako maiztasun absolutuak eta erlatiboak kalkulatu dira (zutabeko %), baita khi karratuaren (χ^2) esangura-probak ere. Batez ere, estatistikoki esanguratsuak diren aldeak erakusten dituzten emaitzak jaso dira. Erabilitako analisi-softwarea R Studio izan da.

LAGINAREN EZAUGARRIAK:

GENEROA	MAIZTASUNA	%
Gizona	1	%0,5
Emakumea	204	%99,5
GUZTIRA	205	%100

JATORRIZKO HERRIALDEA	MAIZTASUNA	%
ESPAINIA/EB	32	%15,6
Europar Batasunetik kanpokoa	173	%84,4
GUZTIRA	205	%100

NAZIONALITATE BIKOIZDUN ATZERRITARRAK	MAIZTASUNA	%
EZ	73	%42
BAI	101	%58
GUZTIRA	174	%100

EGOERA ADMINISTRATIBOA	MAIZTASUNA	%
NAN	133	%65
AIZ edo txartel gorria indarrean	47	%23
Baimenik gabe/ Egoera administratibo irregularra	25	%12
GUZTIRA	205	%100

FASE KUALITATIBOA

ELKARRIZKETA SAKONAK

- 2025eko iraila eta abendua bitartean, izaera biografikoko sakoneko 6 elkarrizketa egin ziren, muturreko kasuen laginketaren bidez, 60 urtetik gorakoa edo erretiratua izatea irizpidetzat hartuta.
- Era berean, irizpide horiek betetzen zituzten artxiboko 3 elkarrizketa erabili ziren; elkarrizketa horiek 2024ko urria eta azaroa bitartean egindakoak ziren.
- Laginketa etxeko eta zaintza-laneko langileen elkarte eta erakundeen bidez egin zen.
- Elkarrizketak transkribatu eta behar bezala mapatu ziren, eta analisi tematikoa egin zen, kode-zuhaitzari jarraituz.

ELKARRIZKETAK				
EZIZENA	PROFILA	HERRIALDEA	ADINA	DATA
VALERIA	Lanean	Paraguay	72	2025ko urrian
MARIA	Lanean	Colombia	63	2025ko urrian
BRENDA	Langabezian	Colombia	67	2025ko azaroan
MARGARITA	Erretiroan	Espainia	76	2025ko abenduan
ELISA	Langabezian	Colombia	68	2025 azaroan
EDURNE	Lanean	Espainia	66	2025ko abenduan
ALANA	Erretiroan	Colombia	73	2024ko azaroa
ELOISA	Lanean	Bolivia	67	2024ko azaroan
JULIA	Lanean	Venezuela	68	2024KO URRIA

EZTABAIDA-TALDEAK

- 2025eko urritik abendura bitartean, 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako langileekin (landunak zein langabeak) hiru eztabaida-talde egin ziren hiru hiri desberdinetan. Parte-hartzaileek arloan lan egin izana eta beren lan-ibilbide osoa edo gehiena etxeko eta zaintza lanean, zuzeneko kontratazioaren bidez, egin izana eskatzen zen.
- Era berean, irizpide horiek betetzen zituen artxiboko eztabaida-talde bat erabili zen, 2024ko urrian egindakoa.
- Laginketa etxeko eta zaintza-laneko langileen elkarte eta erakundeen bidez egin zen, bai eta enplegua bilatzeko webgune nagusietan iragarkiak argitaratuz ere.
- Taldeak aurrez aurre egin ziren, talde bakoitzeko batez beste 8 langilerekin.
- Saioak grabatu egin ziren, ondoren transkribatu eta aztertu ahal izateko. Analisi tematikoa egin zen, kode-zuhaitzari jarraituz.

TOKIAK	ZENBAT PARTE-HARTZAILE	DATA
ZARAGOZA	9	2025ko urrian
MADRIL	5	2025ko azaroan
BILBAO	8	2025ko azaroan
VALENTZIA	4	2025ko urrian

ALDERDI ETIKO-EPISTEMOLOGIKOAK

Ikerketa hau printzipio epistemologiko feminista eta dekolonialetan oinarritzen da. Ezagutza beti kokatua dela ulertuta, azpimarratu behar da azterlan honek gizarte-eraldaketarekiko konpromiso politiko argia duela. Printzipio horiek ikerketa-harremanetan eta praktiketan islatzen dira.

Tokiko oinarrizko erakundeekin batera lan egiten dugu, praktika erauzleetatik aldentzea eta subjektuartekotasunaren logikatik abiatuta partekatutako jakintzen ekologiari ekarpena egitea bilatuz. Ikuspegi etikotik, International Sociological Associationen Kode Etikoan eta FESen Kode Etikoan jasotako jarraibideei heldu zitzaien. Datuen anonimotasuna, pribatutasuna eta konfidentzialtasuna errespetatu ziren; horretarako, material guztiak behar bezala anonimizatu eta biltegiratu ziren. Hala, parte-hartzaile guztiei informazio egokia eman zitzaien, eta elkarrizketa eta eztabaida-talde bakoitzerako baimen informatuak sinatu ziren.

Oinarrizko alderdi etikoez harago, interpretazioak eta kontakizuna doitzeko asmoz, hainbat entzute-prozesu, emaitzen itzulera-saio eta kontraste-prozesu egin ziren, lurralde desberdinetako etxeko eta zaintzako langileen erakunde aliatuek osatutako jarraipen-batzorde batekin.

II. ERANSKINA. ETXEKO ENPLEGUKO SISTEMA BEREZIAREN ETA ERREGIMEN OROKORRAREN ARTEKO DESBERDINTASUN NAGUSIEN KONPARAKETA

DIMENTSIOA	ETXEKO ENPLEGUKO SISTEMA BEREZIA	ERREGIMEN OROKORRA
Kotizazioa, altak eta bajak	Kotizazio-arau propioak, tarte eta arau espezifikoekin; berezitasunak altetan, bajetan eta aldaketetan.	Kotizazio estandarra eta kudeaketa homogeneoa.
Ikuskaritza eta prebentzioa	Lan Arriskuen Prebentzioari buruzko Legearen aplikazio mugatua; ikuskaritza ezin da etxebizitzetan sartu.	Aplikazio osoa.
Kaleratze-arrazoiak	Erregimen Orokorrean existitzen ez diren arrazoi espezifikoak mantentzen dira: diru-sarrerak murriztea edo gastuak handitzea, familia-beharren aldaketa edo konfiantza galtzea (1620/2011 EDren 11. art., 16/2022 Errege Lege Dekretuaren ondoren).	Langileen Estatutuko arrazoi objektiboak eta diziplinazkoak soilik.
Kaleratzearen aurkako babesa / kalte-ordaina	12 egun urteko (gehienez 6 hile), etxeko unitatearen arrazoi justifikatuengatik; atzera-egitea desagertu zen 2022an.	20 egun urteko (objektiboa; gehienez 12 hile) eta 33 egun urteko (bidegabea; gehienez 24 hile).
Langabeziarako eskubidea	Langabeziagatiko kotizaziorako eskubiderik gabe 2022ra arte.	Historikoki kotizazioaren bidez bermatutako eskubidea
Kontratua formalizatzea	2022 baino lehen, etxeko familiaren lan-harreman bereziak hitzezko kontratuak ahalbidetzen zituen, zenbait kasutan izan ezik. 16/2022 EDaz geroztik, kontratua idatziz formalizatu behar da; bestela, mugagabetzat eta lanaldi osokotzat joko da.	Nahitaezko idatzizko kontratua, kontrol handiagoarekin.
Lanaldia eta atsedenaldiak	40 ordutik gorako lanaldiak ahalbidetzen dituen barneko langileen erregimena; ez dago nahitaezko lanaldi-erregistrorik etxebizitza pribatuetan.	Nahitaezko lanaldi-erregistroa eta 40 orduko muga zorrotzak (aparteko orduak eta ordu osagarriak mugatuta).

DIMENTSIOA	ETXEKO ENPLEGUKO SISTEMA BEREZIA	ERREGIMEN OROKORRA
Lanbide-gaixotasunak	Historikoki ez dira aitortu.	Aitortza aplikagarria da.
Kotizazio-hutsuneen integrazioa	2024/01/01etik aurrera kotizazio-hutsuneak integratzen dira, baina data horretatik aurrera sortutako pentsioetarako soilik (ez da atzeraeraginezkoa).	Erregimen Orokorrean duela hamarkada batzuetatik integratuta daude.

III. ERANSKINA. ARAU-ALDAKETAK ETA AURRERAPENAK ETXEKO ENPLEGUAREN ETA ZAINTZA-LANEN ARLOAN

URTEA	ALDAKETA	EDUKIA
2022	LANEren 189. Hitzarmena berrestea (2022ko ekainaren 9a)	• Espainiak 189. Hitzarmena berretsi zuen, etxeko langileentzako lan duinari buruzkoa, 2011ko ekainaren 16an Genevan egina. • Hitzarmenak nazioarteko estandarrak ezartzen ditu: gehiegikerien aurkako babesa, arrazoizko lanaldiak, atsedenaldiak, kontratu argiak eta oinarrizko lan-eskubideetarako sarbide unibertsala, langabezia-prestazioa eta gizarte-babesa barne. • Berrespen horrek arloaren hamarkada bat baino gehiagoko aldarrikapenei amaiera ematen die.
2022	EBJAren epaia (2022ko otsaila)	• Etxeko enpleguan langabezia-babesa baztertzea diskriminatzailetzat jo zuen, eta Estatuko erreforma bultzatu.
2022	16/2022 Errege Lege Dekretua	• Langabezia-kontingentziagatik kotizatzeko eskubidea aitortu zuen. • Atzera-egite bidezko kaleratzea indargabetzea, kontratu-azkentzearen arrazoiak justifikatzera behartuz.
2024	189. Hitzarmenaren indarraldi osoa (2024ko otsailaren 29a)	• Hitzarmena formalki indarrean sartu zen Espainiarentzat. • Betebehar aktiboak dakartza: legeria egokitzea, gehiegikerien aurkako babesa indartzea, atsedenaldirako eskubideak, lanaldiaren mugak, bidezko soldata eta indarkeriaren zein jazarpenaren prebentzioa.
2024	893/2024 Errege Dekretua, lan-arriskuen prebentzioari buruzkoa	• Lehen aldiz aitortu ditu etxeko enpleguaren arloko LAParen inguruko eskubideak: osasunaren zaintza, prestakuntza eta segurtasun-protokoloak.
2025	Galiziako JAN 4403/2023; Madrilgo JAN 462/2023-C; Euskal Autonomia Erkidegoko JAN 001423/2024; Kataluniako JAN 3440/2024; Galiziako JAN 592/2025	• Etxeko enpleguan langabezia-prestaziotik historikoki kanpo uztea diskriminatzailetzat jotzen duten eta prestaziorako eskubidea atzeraeraginezko ondorioekin aitortzen duten ebazpenen multzoa.
2025	SEPEk 2022/10/01 baino lehenagoko kotizazioak aitortu zituen	• Erreforma egin aurreko aldiak langabezia-prestazioa eskuratzeko zenbatzeko aukera ematen du, eta aurretik zegoen diskriminazioa zuzendu du.

VI. ERANSKINA. ESPAINIAKO ETXEKO ETA ZAINTZAKO EMAKUME LANGILEEN ZENBAIT ELKARTEREN ZERRENDA

Asociacion Mujeres con Voz	Bizkaia (Getxo)
Emakume migratu feministak Zaintzaile Soziosanitariak Elkartea	Bizkaia (Bilbao)
Artemisa migrante y refugiada	Badajoz (Mérida)
Asociacion de Empleadas del Hogar, Cuidados y Limpieza de Caceres	Caceres
Asociacion de trabajadoras de hogar de Castellon	Castelló
ASSOCIACIO MES QUE CURES	Cataluna
Asociacion de Movilidad Humana	Galizia
Malen Etxea	Gipuzkoa (Zumaia)
Asociacion Latinamericana Huelva Para Todos y Todas	Huelva
Observatorio Jeanneth Beltran - Acuerpar Derechos	Madril
Colectivo Territorio Domestico	Madril
Asociacion SEDOAC - Servicio Domestico Activo	Madril
Senda de cuidados	Madril
Asociacion de mujeres cuidadoras sin papeles de Malaga	Malaga
Asociacion Tierramatria, mujeres migrantes y Refugiadas	Malaga
Emplead@s de Hogar de Murcia	Murtzia
Asociacion de Trabajadoras de hogar y cuidados de Sevilla	Sevilla
Asociacion Mujeres Sin Limites	Sevilla
Asociacion Por Ti Mujer	Valentzia
CASA PERU	Valentzia
Asociacion Intercultural de profesionales del hogar y de los cuidados AIPHYC	Valentzia
Colectiva de Mujeres Refugiadas, Exiliadas y Migradas	Valentzia
Trabajadoras del hogar y cuidados de Zaragoza	Zaragoza
SINTRAHOCU	Estatu mailakoa

06
OHARRAK

1 Beste datu batzuen artean, honako hau azpimarratu behar da: urteko BPGd-a erresistentea da, 2023an 2,7ko hazkundearekin, 3,2 2024an, 2025ean 2,9 eta 2026rako 1,9; langabezia-tasa, Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera (BAI) beheranzko joeran jarraitzen du 2023tik; Gizarte Segurantzako afiliazio guztien kopuruak gora egin du urtez urte eta guztizko KPIa 2023an %3,5 izatetik 2025eko abenduan %2,9 izatera igaro da.

2 Oxfam Intermon (2026). Ekonomia hazi egiten da, baina pobrezia kronizatu egiten da, eta etxebizitzak familia gehiago prekarietatea. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/es/nota-de-prensa/encuesta-condiciones-devida-2026

3 INEren Soldata Egiturari buruzko Inkestaren datuen arabera (2022), Espainian soldatarik ohikoena 14.586 izan zen. 2022an, batez besteko soldataren ia erdia. Soldata hori LGS baino "txikiagoa" da (emakumeek 5.000 euro irabazi zituzten) gizonak baino gutxiago batez beste, %17ko soldata-arrakala). Gainera, Nafarroako Gobernuak argitaratutako azken azterketaren arabera, Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoa (2025) enplegu kontratatuenak eta bilatuenak kualifikazio txikia, gehienak "balio erantsi txikikotzat" jotzen diren jardueretan. Laneko partzialtasuna Espainian, BAIren (INE) datuen arabera, maximo historikoak lortu ditu, 3 milioi pertsona baino gehiago ari baitira garaiz lanean 2025. urtearen hasieran, gehienak emakumeak ziren (guztizkoaren %70 baino gehiago), eta tasa altua zuten. nahi gabeko partzialtasuna.

4 Desberdintasuna bizi txostena (2025). Oxfam Intermon-en II. Inkesta, Espainiako desberdintasun anizkoitzei buruzkoa. Eskuragarri hemen: https://acortar.link/3Kd7vh

5 Desberdintasuna bizi txostena (2025). Oxfam Intermon-en II. Inkesta, Espainiako desberdintasun anizkoitzei buruzkoa. Eskuragarri hemen: https://acortar.link/3Kd7vh

6 Emakumeak (%25.5) eta Erkidegotik kanpoko pertsonak (%53,2) neurri handiagoan bizi dira alokairuan Oxfam Intermonen txostenaren arabera, gizonak (%20,3) eta jatorri espainiarreko (%19,1) edo komunitarioko (%41,3) pertsonak (2026). Etxebizitza: desberdintasunen zimendua. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/es/publicacion/vivienda-cimiento-desigualdades

7 Oxfam Intermon (2025). Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografia del empleo de hogar y cuidados en España. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/trabajo-invisible-empleo-hogar-cuidados.pdf

8 LANEren 189. Hitzarmena berrestea; 16/2022 Errege Dekretua onartzea, langabeziagatiko kotizazioa; 893/2024 Errege Dekretua, etxeko enplegua Laneko Arriskuen Prebentzioan (LAP); Lanbide arteko Gutxieneko Soldataren igoera errepikatuak, 2022rako atzeraeraginezko langabezia-eskubidea, besteak beste.

9 Oxfam Intermon (2024). Lan-pobrezia. Lan egitea nahikoa ez denean hilaren amaierara iristeko. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/pobreza-laboral-trabajar-no-suficiente.pdf

10 Oxfam Intermon (2024). Lan-pobrezia. Lan egitea nahikoa ez denean hilaren amaierara iristeko. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/pobreza-laboral-trabajar-no-suficiente.pdf

11 Oxfam Intermon (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

12 Oxfam Intermon (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

13 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

14 Gizarte Segurantzako afiliazio-datuak (2012-2026).

15 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

16 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak

17 Informaltasunaren ehunekoa kalkulatzeko, sektorean lan egiten duten pertsonen guztizkoaren arteko aldea ikusten da (hau da, okupazioa) eta sektorean afiliatutako pertsona guztiak (hau da, Gizarte Segurantzan alta emanda daudenak). Biztanleria Aktiboaren eta Gizarte Segurantzako afiliazioaren Inkestako 2024ko 4Ten batez bestekoaren datuak. Garrantzitsua da gogoratzea bere izaeragatik afiliazio-datuak eta BAIkoak ezin direla hertsiki alderatu: BAI pertsona bakoitza bere enplegu nagusiaren arabera sailkatzen duen pertzepzioen inkesta da; Gizarte Segurantzak, berriz, afiliazio guztiak erregistratzen dituen iturri estatistikoa da, baita bigarren mailako lanenak ere. Hori dela eta, datuak estimazio huts gisa hartu behar dira.

18 Europako Parlamentua (2022). Ekonomia informalaren fiskalitatea EBn. Hemen eskuragarri: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/es/document/IPOL_STU (2022) 734007

19 Informaltasunaren ehunekoa kalkulatzeko, sektorean lan egiten duten pertsonen guztizkoaren arteko aldea (hau da, okupazioa) eta sektorean afiliatutako pertsona guztiak (hau da, Gizarte Segurantzan alta emanda daudenak). Datuak Biztanleria Aktiboaren eta Gizarte Segurantzako afiliazioaren Inkestako 2024ko 4Ten batez bestekoa.

20 316/2026 Errege Dekretua, 2026ko apirilaren 14koa, azaroaren 11ko 4/2000 Lege Organikoaren Erregelamendua aldatzen duena, urtarrilaren 19koa, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzkoa.

21 Biztanleria Aktiboaren Inkestako (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

22 Biztanleria Aktiboaren Inkestako (EIN) 2024ko LHko datuak.

23 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025). Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

24 Espainian, pertsona bakarreko etxekoen unitate baterako atalase hori urtean 10.989,5 eurokoa izan zen 2023an, Institutuaren datuen arabera. Estatistikako Nazionala.

25 Oxfam Intermon-en estimazio propioa. Ikus 105. oharra.

26 Atal honetako datu guztiak MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko laginari dagozkio. Kontuan hartu da erretiratutako etxeko eta zaintzako langilea, sektore horretan gutxienez 10 urtez kotizatu duten pertsonak bezala (EJSN-97 eta/edo etxeko enplegurako sistema berezia).

27 EPFren (INE) 2024ko datuen arabera, 65 urtetik gorako pertsona bakarreko etxekoen unitate baten urteko batez besteko gastua 22.081 €-koa da.

28 Oxfam Intermon-en estimazio propioa. Ikus 105. oharra.

29 IMSERSOren datuak (2024).

30 EPFren (INE) 2024ko datuen arabera, 65 urtetik gorako pertsona bakarreko etxekoen unitate baten urteko batez besteko gastua 22.081 €-koa da.

31 Norberaren estimazioa, ikusi 105. oharra.

32 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025), eta Oxfam Intermon (2025) Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

33 Galvez Iniesta, I. (2020) The size, socieconomic composition and fiscal implications of the irregular immigration in Spain. Madril: Carlos III Unibertsitatea. Hemen eskuragarri: https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/30643

34 Aipatutako datu guztiak Oxfam Intermon-en " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España" txostenekoak dira. Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/trabajo-invisible-empleo-hogar-cuidados.pdf

35 Uste da 2025eko urtarrilean SAADera aurkeztutako eskaerak biztanleriaren %34,41 baino ez direla. Horrek esan nahi du Espainia osoan mendekotasuna duten helduen %65,59k zaintzak ez ditu mendetasun-sistema publikoak estaltzen. IMSERSOren datuak (2025). Estatistikak autonomia sistemari eta mendekotasunaren arretari buruzko informazioa. Hemen eskuragarri: https://surl.li/sudlwq

36 Gizarte Segurantzak ofizialki erabiltzen duen "familia-etxeko zerbitzuko langileak" izena,Erregimen Orokorreko Etxeko Langileen Sistema Berezian integratuta dago. Okupazioaren sailkapenari dagokionez edo ekonomikoan, langile horiek "etxeko enplegatuak (CNO 9100)" edo erregistratzen dira edo "enplegatzaile gisa etxeko langileak dituztenen jarduerak" kategorietan sartzen dira (JESN97) ", etxeko lanak egiten dituztenak biltzen dituena etxe pribatuetan. Txosten honetan "etxeko eta zaintzako langilea" izena erabiltzen dugu. langileen kolektiboen eta erakundeen eskaerak jasotzeko asmoz, izan ere, talde eta erakunde horiek duten mendekotasun-karga historikoagatik, eta beren ekarpen estrukturala (eta ikusezina) zaintza-sistemari eustea, bai eta bere lanaren dimentsio profesionala eta soziala ere.

37 Aipatutako datu guztiak Oxfam Intermon-en " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España", hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-txostenak/lana-ikusezina-enplegua-etxea-zainduak.pdf

38 Oxfam Intermon-en datuak (2025) "La cuenta de los cuidados". Hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/desigualdad-trabajo-cuidados.pdf

39 Informaltasunaren ehunekoa kalkulatzeko, sektorean lan egiten duten pertsonen guztizkoaren arteko aldea ikusten da (hau da, okupazioa) eta sektorean afiliatutako pertsona guztiak (hau da, Gizarte Segurantzan alta emanda daudenak). Biztanleria Aktiboaren eta Gizarte Segurantzako afiliazioaren Inkestako 2024ko 4Ten batez bestekoaren datuak. Garrantzitsua da gogoratzea bere izaeragatik afiliazio-datuak eta BAIkoak ezin direla hertsiki alderatu: BAI pertsona bakoitza bere enplegu nagusiaren arabera sailkatzen duen pertzepzioen inkesta da; Gizarte Segurantzak, berriz, afiliazio guztiak erregistratzen dituen iturri estatistikoa da, baita bigarren mailako lanenak ere. Hori dela eta, datuak estimazio huts gisa hartu behar dira.

40 Europako Parlamentua (2022). Ekonomia informalaren fiskalitatea EBn. Hemen eskuragarri: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/es/document/IPOL_STU (2022)734007

41 1620/2011 Errege Dekretua, azaroaren 14koa, zerbitzuaren lan-harreman berezia arautzen duena. (irailaren 6ko 16/2022 Errege Lege Dekretuak eguneratua).

42 Oxfam Intermon-en datuak (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

43 Oxfam Intermon-en datuen arabera (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España ": Inkestatutako etxeko eta zaintzako %48,3 langilek adierazi du ez duela inolako presentzia-orduengatik ordaintzeko eskubidea, nahiz eta eskubide hori aitortua izan. Gainera, %20k adierazi du ez duela atsedenik, eta horrek etengabe lan egitea esan nahi du: 24 ordu asteko 7 egunetan.

44 Oxfam Intermon-en datuak (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

45 Oxfam Intermon-en datuak (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

46 2025eko azaroan, SEPEk eta Lan Ministerioak, hainbat Justizia Auzitegi Nagusiren epaien ondoren, instrukzioa eman zuten prestazioak eta subsidioak (langabezia edo 52 urtetik gorakoena, adibidez) jasotzeko aukera aitortzen zuen irizpidea zuzenduz 2022a baino lehen lan egin baina kontingentzia horretarako kotizatu ez zuten langileei, legeak ez zuelako horretarako aukerarik ematen. Informazio gehiago hemen: https://www.eldiario.es/economia/sepecambia-criterio-reconocera-desempleo-empleadas-hogar-trabajos-previos-2022_1_12780789.html

47 Artikulua. 1620/2011 ED 11, 16/2022 ED legearen ondoren.

48 Oxfam Intermon-en datuen arabera (2025) "Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España": azken urtean kaleratzeagatiko kalte-ordaina kobratzeko eskubidea duten langiletik 2 baino ez dute hartu.

49 Oxfam Intermon-en datuen arabera (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".2024an, etxeko eta zaintzako langileen %90,6k giharretako eta hezurretako mina izan zuen, eta erdiek estresa edo antsietatea pairatu zutela adierazi zuten.

50 4/2000 Lege Organikoa, urtarrilaren 11koa, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzkoa. LOEX edo Atzerritarrei buruzko Legea ere esaten zaio.

51 2025eko maiatzaren 20tik aurrera, Atzerritarrei buruzko Erregelamendu berria sartu zen indarrean. Arauketa honetan errotzea eskatzeak bateratzen dira eta epeak laburtzen dituzte, eskatutako epea 3 urtetik 2ra pasatuz, gutxieneko eperik ez duen familia errotzea izan ezik. Azpimarratu behar da epe desberdinetarako administrazioaren ebazpenak luzeak direla eta bidea ez dela lineala izaten, atzerapausoak maiz gertatzen baitira. Beraz, irregulartasuna beste urte askotan luza daiteke. Oxfam Intermonek (2025) txostenean emandako datuen arabera" Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España "; inkestari erantzun zioten nazionalitate bikoitza duten atzerritar jatorriko etxeko eta zaintzako langileak 9 urte behar izan zituzten, batez beste, Espainiako nazionalitatea lortzeko.

52 Hainbat txostenek lagundu dute ildo horretako analisiak egiten, ikus " "Cuidar con derechos. Vivir con dignidad " Servicio Jesuita de Migraciones (2025), hemen eskuragarri: https://sjme.org/wp content/uploads/2025/03/Informe_ Cuidarcon-Derechos-Vivir-con-Dignidad.pdf

53 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

54 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

55 Gizarte Segurantzako afiliazio-datuak (2012-2026).

56 2012tik Etxeko Enpleguaren Sistema Bereziko afiliazioak izan duen beheranzko joera azaldu da, LGSaren igoera, lan-eskubideak betetzeari lotutako kostuen igoera eta enpleguaren zati bat ezkutuko ekonomiara lekualdatzea bezalako faktoreengatik omen dena. Hala ere, ahots ezberdinek zainketen enplegua berrantolatzeko prozesu gehigarria dagoela adierazten dute, non eskariaren zati bat zuzeneko kontrataziotik enpresek emandako zerbitzuetara mugitu den. Ildo horretan, AFIren txostenak (2025) SAADeko enpleguaren kalitateari buruzkoak, zuzenenan kontratatutako etxeko enpleguko afiliazioak behera egin duela erakusten du. Aldi berean, zainketekin lotutako beste jarduera batzuk hazten dira, eta horrek ordezkapena adierazten du. Hemen eskuragarri: 687e275ca147808ecdff62a9_ InvestigacioncalidadempleoSAAD.pdf

57 Oxfam Intermon-en " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España", hemen eskuragarri: https://www.oxfamintermon.org/hubfs/Oxfam-Website/oi-informes/trabajoinvisible-empleo-hogar-cuidados.pdf

58 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

59 Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

60 EBren erregularizazio eta zabaltzeekin. Iturria: UGT (2020), TRABAJO DEL HOGAR Y CUIDADOS. Nuestro compromiso. Datos de interés sobre el servicio del hogar familiar Hemen eskuragarri: https://l1nq.com/yjfgl

61 Eurostaten datuen arabera (2025), kualifikazioari buruzko datuak Erkidegotik kanpoko %55 langilei eragiten die. Baita Adeccoren (2025) " Empleo para Todas " txostenak, lan-merkatuan dauden emakume migratzaileei buruzkoak, honako hau adierazten du: Espainian, %75 langile migratzaileek lana lortzeko oztopo handiak edo errefusa hautematen dituzte; %66k adierazi dute enplegu kualifikatuak lortzeko funtsezko oztopo gisa, tituluen eta esperientziaren aintzatespenik eza; eta %55ek sareak erabiltzeari egotzi dio errua. Halaber, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren datuen arabera (azaroa 2025ean atzerritarrei emandako baimen guztien %47 kualifikazioa baxuko okupazioei dagokie (etxeko enplegua, ostalaritza, eraikuntza eta nekazaritza).

62 Estatistikako Institutu Nazionalaren arabera, formalki erregistratuta ez dauden lan-jarduerak dira, hau da, lan-kontratuei dagokienez ezarritako legezko baldintzak betetzen ez dituztenak, hala nola, kotizazioak, lan eskubideak, lanaldia, segurtasun- eta osasun-baldintzak, eta gizarte-prestazioak. Lanaldi osoari (osoa) edo zati bati (partziala) eragin diezaioke.

63 Informaltasunaren ehunekoa kalkulatzeko, sektorean lan egiten duten pertsonen guztizkoaren arteko aldea ikusten da (hau da, okupazioa) eta sektorean afiliatutako pertsona guztiak (hau da, Gizarte Segurantzan alta emanda daudenak). Biztanleria Aktiboaren eta Gizarte Segurantzako afiliazioaren Inkestako 2024ko 4Ten batez bestekoaren datuak. Garrantzitsua da gogoratzea bere izaeragatik afiliazio-datuak eta BAIkoak ezin direla hertsiki alderatu: BAI pertsona bakoitza bere enplegu nagusiaren arabera sailkatzen duen pertzepzioen inkesta da; Gizarte Segurantzak, berriz, afiliazio guztiak erregistratzen dituen iturri estatistikoa da, baita bigarren mailako lanenak ere. Hori dela eta, datuak estimazio huts gisa hartu behar dira.

64 Europako Parlamentua (2022). Ekonomia informalaren fiskalitatea EBn. Hemen eskuragarri: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/es/document/IPOL_STU(2022)734007

65 Txostenean agertzen diren hitzez hitzeko aipuak Espainian jarduten edo jardun duten etxeko langileei eta ematen dituzten zainketei dagozkie. Anonimotasuna bermatzeko, agertzen diren izenak fikziozkoak dira. Hiztunaren ezaugarri batzuk azaltzen dira: egungo lan-egoera (jardunean, langabetua edo erretiratua), jatorrizko herrialdea, adina eta elkarrizketa egiteko lekua edo eztabaida-taldea.

66 316/2026 Errege Dekretua, 2026ko apirilaren 14koa, urtarrilaren 11ko 4/2000 Lege Organikoaren Erregelamendua, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzkoa aldatzen duena.

67 Biztanleria Aktiboaren Inkestako (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

68 Biztanleria Aktiboaren Inkestako (EIN) 2024ko 2Tko datuak.

69 Enpresek erabil ditzaketen egoerak mugatzen dituen azken lan-erreforma onartu aurretik kontratuen % 25,6 mota horretakoak ziren. Ikus: https://elpais.com/economia/2024-05-10/la-comision-europea-destaca-la-mejora-significativa-de-la-temporalidad-por-la-reforma-laboral-y-de-ladesigualdad-por-la-subida-del-smi.html

70 artikulua. 11 1620/2011 ED, 16/2022 ED legearen ondoren.

71 Oxfam Intermon (2025) " Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España".

72 55 urtetik gorako % 57,9 langabek urtebete baino gehiago darama lan bila (% 36,1ek 25 – 54 eta 17,8% 16-24 tarteetan). Iturria: BBVA Fundazioa. Esenciales, 08/2025 zk.

73 EPA (INE) 2025T4 inkestaren datuen arabera, 55 urte eta gehiagokoen langabezia-tasa (% 9,24), berriz ere, 25-54 urteko taldea baino gehiago (% 8,84). Arrakala handiagoa da emakumeen artean: % 10,72 55+ekoen artean, eta % 10,22 25-54 emakumeen artean.

74 Biztanleria Aktiboaren Inkestako (EIN) 2024ko 2Tko datu guztiak.

75 Indarrean dagoen sistemak azken 25 urteetako oinarriak hartzen ditu pentsioa kalkulatzeko, eta, 2026tik aurrera, oinarririk onenak 25 urte eta 4 hilabeteko epe luzatuan, eta pixkanaka 27 urtera arte luzatzen joango da 2037an.

76 1620/2011 Errege Dekretua, azaroaren 14koa, familiarako zerbitzuaren lan-harreman berezia arautzen duena.

77 Ikus Txostenak: Oxfam Intermon (2025) "Trabajo Invisible y cuerpos rotos: una radiografía del empleo de hogar y cuidados en España"; edo Encuesta sobre salud laboral en el empleo de hogar y cuidados de la Plataforma por un Empleo de Hogar y de cuidados con plenos derechos de Madrid (2024).

78 INSSTren gidaren arabera, narriadura fisiologiko nabarmena (indarra galtzea, errekuperatzeko gaitasuna eta gaitasunak) 55 urtetik aurrera hasten da estatistikoki nabarmentzen; nazioarteko literaturak, bere aldetik, (OME eta laneko ergonomiaren berrikuspenak) azaltzen du adin horretatik aurrera, lesio muskulu-eskeletikoak eta gutxi egokitutako inguruneekiko esposizioak gora egin duela.

79 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025), eta Oxfam Intermon (2025) 55 urtetik gorako etxeko eta zaintzako 205 langileri eginiko inkestaren bidez, laginketa ez-probabilistikoa.

80 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025). Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

81 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025). Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

82 Espainian, pertsona bakarreko etxekoen unitate baterako atalasea urtean 10.989,5 eurokoa izan zen 2023an, Estatistikako Institutu Nazionalaren datuen arabera.

83 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025). Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

84 Ikus: La regla del 30 % en vivienda: .Que es y como nos afecta?

85 85 Vivir la Desigualdad (2025). II Encuesta de Oxfam Intermon sobre desigualdades multiples en Espana. Eskuragarri hemen: https://acortar.link/3Kd7vh

86 MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko datuak. Etxeko eta zaintza lanean erretiratuko langiletzat hartu dira sektore honetan gutxienez 10 urtez kotizatu duten pertsonak (EJSN-97 eta/edo etxeko enplegurako sistema berezia).

87 MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko datuak. Etxeko eta zaintza lanean erretiratuko langiletzat hartu dira sektore honetan gutxienez 10 urtez kotizatu duten pertsonak (EJSN-97 eta/edo etxeko enplegurako sistema berezia).

88 EPFren (INE) 2024ko datuen arabera, pertsona bakarreko 65 urtetik gorako etxekoen unitate baten urteko batez besteko gastua 22.081 €-koa da.

89 Kotizazio-hutsuneak Gizarte Segurantzari ekarpenik egin gabe lan-bizitzako aldiak dira (langabeziarik gabe prestazioa, eszedentziak, jarduerarik gabeko aldiak, etab.), eta horrek pentsiorako oinarri arautzailea murrizten du. Hori zuzentzeko, legeak "hutsuneak integratzea" ahalbidetzen du, hilabete horiek gutxieneko oinarriekin betez azken zenbatekoa murriztu ez dadin. 2022tik aurrera, etxeko eta zaintzako langileek hutsuneak integratzeko eskubidea dute, baina data horren aurretik erretiratuta zeudenei ez zaie aplikatzen eskubide hori.

90 Kotizazio-oinarria langilearen hileko ordainsari gordina da, ordainsarien hainbanaketa eta beste batzuk barne. Enpresak eta langileak Gizarte Segurtasunari ordaintzen dizkioten kuotak kalkulatzen dira horren arabera. Etxeko langileen kotizazio-oinarriak hileko soldata-tarteen arabera zehazten dira, ez soldata zehatzaren arabera. 296 €-tik ordainsari errealera bitartekoa izango da, hileko 1.381,21 €-tik gorakoa bada.

91 Etxeko langileen kotizazio-oinarriak hileko soldata-tarteen arabera zehazten dira, ez soldata zehatzaren arabera. 296 €-tik ordainsari errealera bitartekoa izango da, hileko 1.381,21 €-tik gorakoa bada.

92 MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko datuak. Etxeko eta zaintza lanean erretiratuko langiletzat hartu dira sektore honetan gutxienez 10 urtez kotizatu duten pertsonak (EJSN-97 eta/edo etxeko enplegurako sistema berezia).

93 MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko datuak.

94 Gainera, mediana kontuan hartzen badugu, erdiak 19 urte baino gutxiago ditu kotizatuta guztira, eta 15 urte baino gutxiago etxeko eta zaintzako sektorearen barruan.

95 MCLVren (Gizarte Segurantza) 2024ko datuak. Etxeko eta zaintza lanean erretiratuko langiletzat hartu dira sektore honetan gutxienez 10 urtez kotizatu duten pertsonak (EJSN-97 eta/edo etxeko enplegurako sistema berezia).

96 Emakumeen Institutuaren arabera (2025), pentsioen genero-arrakala egiturazko faktoreek azaltzen dute, hala nola, emakumeen lan-ibilbide etenak, ordaindu gabeko zaintzak gehiago hartzea eta lanaldi partzialeko eta prekarioko enpleguetan presentzia handiagoa, eta horrek kotizazio eta pentsio txikiagoak eragiten ditu.
Ikus: https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEstudiosInvestigacion/docs/Estudios/analisis_brecha_genero_pensiones_246p.pdf

97 Beste txosten batzuek dagoeneko dokumentatu dituzte pentsioen genero-arrakalaren arrazoiak, informazio gehiago ikus " Análisis de la brecha de género en las pensiones" txostena (Emakumeen Institutua, 2025). Hemen eskuragarri: https://sl1nk.com/woPnW

98 IMSERSOren datuak (2024).

99 IMSERSOren datuak (2018-2024).

100 EPFren (INE) 2024ko datuen arabera, pertsona bakarreko 65 urtetik gorako etxekoen unitate baten urteko batez besteko gastua 22.081 €-koa da.

101 2026an hilean 8.803,2 eurokoa da.

102 UGT (2025) Trabajar en los extremos de la edad laboral. Hemen eskuragarri: https://www.ugt.es/sites/default/files /poblacion_migrante_trabajar_extremos_edad_UGT2025.pdf

103 Gizarteratze, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioaren txostenaren datuen arabera, INEren datuetan oinarrituta (2023): Espainian bizi diren atzerritarren erdiak (%54) duela 13 urte baino gehiago darama hemen, 3 biztanletik ia 1 duela 18 urte baino gehiagotik bizi da, eta %8k 24 urte baino gehiago daramatza bertan bizitzen. Hemen eskuragarri: https://www.inclusion.gob.es/documents/3976301/4202266/0B01ES_accesible.pdf/644b84dc-56f7-81e3-f328-5a0657d18a41?t=1700122596632

104 Zenbatespenak honako hauek konbinatzen ditu: (1) sektorearen benetako tamaina (langile formalak eta informalak), Etxeko Enplegurako Sistema Berezia eta %32ko informaltasuna; (2) kotizaziopeko pentsioa eskuratzeko tasak nazionalitatearen arabera (%36,6 atzerritarrak eta %53,7 espainiarrak, UGTren datuen arabera (2025)); eta (3) IMSERSOren eskakizunetan eta Espainian bizi diren migratzaileei buruzko datuetan oinarritutako PNCa. Hori dela eta, %60 atzerritarrek eta kontribuziorik gabeko %90 emakume espainiarrek pentsio ez kontributiboa jasotzeko baldintzak betetzen dituztela ontzat hartu da.

105 Etxeko sektorean pentsioa eskuratzeari buruzko datu zuzenik ez dagoenez, zenbatespena egin da. biztanleria orokorraren estaldura-tasetatik abiatuta, sexuaren eta nazionalitatearen arabera. Zenbatespenak honek konbinatzen ditu: (1)sektorearen benetako tamaina (langile formalak eta informalak), SEEHko afiliaziotik abiatuta, eta %32 formalizazio gabetua; (2) kotizaziopeko pentsioa eskuratzeko tasak, nazionalitatearen arabera (%36,6 atzerritarrak eta %53,7 espainiarrak), UGTren datuen arabera (2025); eta (3) IMSERSOren betekizunetan oinarritutako kotizazio gabeko pentsiorako hautagarritasun-kasuetan eta egoitza migratzaileari buruzko datuetan, beraz, atzerritarren %60k eta emakumeen %90ek kotizazio gabeko espainiarrek kotizazio gabeko pentsioa jasotzeko baldintzak betetzen dituztela ontzat hartu da.

106 Oxfam Intermonen berezko datuak (2025), Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

107 Oxfam Intermonen berezko datuak (2025), Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

108 Atal honetako datu guztiak Oxfam Intermonen berezko datuak dira (2025). Inkesta online bidez lortu dira. Etxeko eta zaintzako 205 langile, 55 urtetik gorakoak, laginketa ez-probabilistikoa.

109 Gizarte Segurantzak Espainiarekin dituen aldebiko hitzarmenek aukera ematen dute herrialde bietan lan egindako eta kotizatutako urteak batuta pertsonak pentsioa eskuratzeko baldintzak lortzeko (herrialde bakoitzak zati proportzionala ordaintzen du kotizatutakoaren arabera). Ezintasun iraunkorragatiko prestazioak ere onartzen dira, baita alarguntasuna eta zurztasuna ere. Hitzarmen horiek herrialde bateko pentsioak kobratzeko aukera ematen dute, nahiz eta beste herrialdean bizitzen egon (pentsio-esportazioa) eta aldi baterako langile atzerritarren kasuan kotizazio bikoitzak saihesten ditu.

110 Hauek dira 2026an hitzarmena duten herrialdeak: Andorra, Argentina, Australia, Brasil, Cabo Verde, Kanada, Txile, Txina, Kolonbia, Hego Korea, Ekuador, Estatu Batuak, Filipinak, Japonia, Maroko, Mexiko, Paraguai, Peru, Dominikar Errepublika, Errusia, Senegal, Tunisia, Ukraina, Uruguai, Venezuela, Moldavia.

111 Ikus: Carrizo, Silvia (2023). Emakume migratzaileen zahartzea Gipuzkoan. (Emakumeen egoerari buruzko diagnostikoa emakume migratzaileak, errealitatea, eskaerak eta beharrak, politika publiko inklusiboei begira). Hemen eskuragarri: https://malenetxea.org/wp-content/uploads/2024/05/Emakume-migratzaileen-zahartzea-Gipuzkoa_EUS_CAS_2-1-5.pdf

112 Ikus: https://malenetxea.org/2025/01/15/apoyamos-las-casas-de-acogida-de-malen-extea-el-lugar-dondelas-mujeres-migrantes-pueden-hacer-realidad-su-proyecto-de-vida/

113 Ikus: https://mesquecures.cat/cura-persones-grans-i-o-dependents /

114 Koefiziente murriztaileak erretiro-adina edo pentsioaren zenbatekoa doitzen duten mekanismoak dira lan-baldintza bereziki gogorren ondorioz metatutako higadura ezagutuz. Praktikan, koefizienteek erretiroa aurreratzea edo pentsioaren kalkuluan izandako higadura handiagoa konpentsatzea ahalbidetu dezakete.

115 Nekagarritasuna, beren gogortasun berezia edo eskakizun iraunkorra dela-eta, higadura fisiko, mental edo emozionalaren maila esanguratsua eragiten duten lan-baldintzak, lan-eskubide espezifikoak konpentsatzeko edo aitortzeko kontuan har daitezke babes ondorioetarako.

116 Kotizazio-kredituen eta lan-etenduren aitorpenaren bidez pentsio-sistemak kotizazio-aldi konputagarriak ematen dizkie, borondatezkoak ez diren arrazoiengatik, etenaldiak izan dituztenei beren lan-bizitzan. Horren helburua da zenbait zirkunstantzia saihestea, emakumeei neurriz kanpo eragiten dietenean, pentsio duina eskuratzea murrizten edo eragozten badute. Kreditu horiek pertsonak aldi horietan benetan kotizatu izan balu bezala funtzionatzen dute, asteak, hilabeteak edo urteak gehituz kotizaziopeko historiari, erretiro arrunterako edo aurreraturako gutxieneko baldintzak lortzeko aukera emanez. Frantzia nabarmentzen da emakumeentzako berariazko konpentsazio-krediuak txertatzen dituen pentsio-sistemagatik, amatasunagatiko eta zaintza-lanak egiteagatiko lan-etendurak aitortzen dituelako. Kreditu horiek lan egin gabeko aldiak pentsioaren zenbaketan kontatzeko aukera ematen dute, eta horrek nabarmen murrizten du zatikatutako lan-ibilbidearen zigorra. Frantziako mekanismoak iraunkorrak eta egiturazkoak dira, eta sistema kontributiboan puntu gehigarriak esleitzen dituzte amen eta zaintzaileen etorkizuneko pentsioa hobetzeko. Etxeko enpleguari edo ezkutuko ekonomiari zuzenean lotuta ez badaude ere, ohiko feminizatutako lan-etenak konpentsatzeko bide finkatua erakusten dute. Herrialdearen edo diseinu arauemailearen arabera hainbat forma har ditzakete: 1. Aldi konputagarriak gehitzea. Adibidez: X hilabete seme-alaba bakoitzeko, X urte mendeko pertsonak zaintzeagatik. 2. Kotizazio txikiko aldietan oinarri arautzailea igotzea. Oso soldata baxuarekin urte gutxitan lan egin zuten emakumeentzat erabilgarria. 3. Gutxieneko lan-karrera osatu ahal izatea pentsioa hartzeko. Adibidez: 15 urte kotizatu behar badira eta emakume batek 12 urte baditu, baina hainbat urte eman baditu zaintzan, krediuek atalase kontributibora iristeko aukera ematen diote. 4. "Fikziozko kotizazioekin" absentziak ordeztea. Lan-bizitzari sartzen zaizkio, batez besteko oinarrizko soldataren edo aurretiazko soldata errealaren ehuneko baten baliokide diren kotizazio gisa.

© Oxfam Intermón, 2026ko iraila

Txostenaren egileak Nerea Boneta, Sofia Marroquín eta Ximena Medina dira; Raquel Checa, Alejandro García-Gil, Beatriz Novales eta Carmen García Guerrero laguntzaileak eta Silvia Carrizo Fernándezen ekarpenekin.
Bizitzen Lagin Jarraitua, ElNeko biztanleria aktiboaren inkesta eta Gizarte Segurantzako Areto Seguruko datuen analisia Iseak Fundazioko taldeak egina da.

Eskerrik beroenak eman nahi dizkiegu parte hartzearekin lagundu duten guztiei, taldeetan zein elkarrizketetan, inkestari erantzunez eta/edo beren ezagutzak eta esperientzia eskainiz etxeko eta zaintzako langileen topaketetan.

Inkesta egiten eta zabaltzen, eztabaida taldeak egiten eta bakarkako elkarrizketen antolakuntza etxeko eta zaintzako emakume langileen 24 erakundek lagundu dute.

Orrialdeok posible dira elkarteen denbora, eskuzabaltasuna, borroka ibilbidea eta adimen kolektiboari esker: Asociación de Empleadas del Hogar, Cuidados y Limpieza de Caceres, Asociación de Movilidad Humana, Asociación de Mujeres Cuidadoras sin Papeles de Malaga, Asociación de Trabajadoras del Hogar de Castellon, Asociación Intercultural de Profesionales del Hogar y de los Cuidados (AIPHYC), Asociación Latinoamericana Huelva Para Todos y Todas, Asociación Mujeres con Voz, Asociación Por Ti Mujer, Asociación SEDOAC – Servicio Doméstico Activo, Asociación Tierramatria, Mujeres Migrantes y Refugiadas, Associacio Mes que Cures, Artemisa Migrante y Refugiada, Casa Perú, Colectiva de Mujeres Refugiadas, Exiliadas y Migradas, Colectivo Territorio Domestico, Emakume Migratu Feministak Zaintzaile Soziosanitariak Elkartea, Asociación de Emplead@s del Hogar de Murcia, Malen Etxea, Observatorio Jeanneth Beltran – Acuerpar Derechos, Senda de

Diseinua eta maketazioa: Elvira Rojas.
Itzulpena: Saretik Hizkuntza Zerbitzuak eta Gotzone Olarra.

Dokumentu honetan jorratutako gaiei buruzko informazio gehiago nahi izanez gero, jar zaitez harremanetan administracion.dpci@oxfam.org helbidearekin.

Argitalpen hau copyrightaren mende dago, baina testua libreki erabil daiteke eragin politikorako eta kanpainetarako, bai eta hezkuntzaren eta ikerketaren esparruan, betiere iturria osorik aipatuz. Copyright-aren titularrak obraren edozein erabilera jakinarazteko eskatzen du, eragina ebaluatzeko. Testua beste era batean erreproduzitzea edo beste argitalpen batzuetan erabili daiteke, baita itzulpenetan edo egokitzapenetan ere baimena eskatuta, baliteke tasarik ordaintzeko eskatzea. Gai hauetarako, mesedez jari harremanetan administracion.dpci@oxfam.org helbidearekin.

OXFAM

Oxfam 21 afiliatuk osatutako nazioarteko konfederazioa da hainbat bazkide eta aliaturekin lan egiten du munduan milioika pertsonari laguntzeko.

Elkarrekin, desberdintasunei aurre egiten diegu pobrezia eta injustizia ezabatzeko, gaur egun eta epe luzera, berdintasunean oinarritutako mundua eraikitzeko. Informazio gehiago jasotzeko edozein erakunderekin harremanetan jarri edo bisitatu web orria **www.oxfam.org**

Oxfam Alemania (www.oxfam.de)
Oxfam Aotearoa (www.oxfam.org.nz)
Oxfam América (www.oxfamamerica.org)
Oxfam Australia (www.oxfam.org.au)
Oxfam Brasil (www.oxfam.org.br)
Oxfam Canadá (www.oxfam.ca)
Oxfam Colombia (lac.oxfam.org/countries/colombia)
Oxfam en Bélgica (www.oxfamsol.be)
Oxfam Francia (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Francia (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Gran Bretaña (www.oxfam.org.uk)
Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)
Oxfam IBIS (Dinamarca) (https://oxfamibis.dk)
Oxfam India (www.oxfamindia.org)
Oxfam Intermón (www.oxfamintermon.org)
Oxfam Irlanda (www.oxfamireland.org)
Oxfam Italia (www.oxfamitalia.org)
Oxfam México (www.oxfammexico.org)
Oxfam Novib (Países Bajos) (www.oxfamnovib.nl)
Oxfam Quebec (www.oxfam.qc.ca)
Oxfam Sudáfrica (www.oxfam.org.za)
KEDV (www.kedv.org.tr)

Argitalpen hau laguntzarekin landu da:

Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

OXFAM Intermón